

Hmeljar

GLASILO KMETIJSKEGA KOMBINATA ŽALEC

LETO XXI

ŽALEC, MAREC 1967

ŠTEVILKA 3

«Hmeljar» izdaja Centralni delavski svet. Ureja uredniški odbor: predsednik: Karel Kač; člani: Plaskan Vlado, Jeriček Zlatko, Janič Vinko in Janše Jože. Urednica strokovne priloge dipl. ing. Kač Miljeva. Glavni in odgovorni urednik ing. Vybihal Vili. — Uredništvo je na upravi KK Žalec. List izhaja mesečno. Letna naročnina 12 N-dinarjev. Rokopisov ne vračamo. — Tisk in klišaji »Celjski tisk« Celje.

Pred volitvami v DS

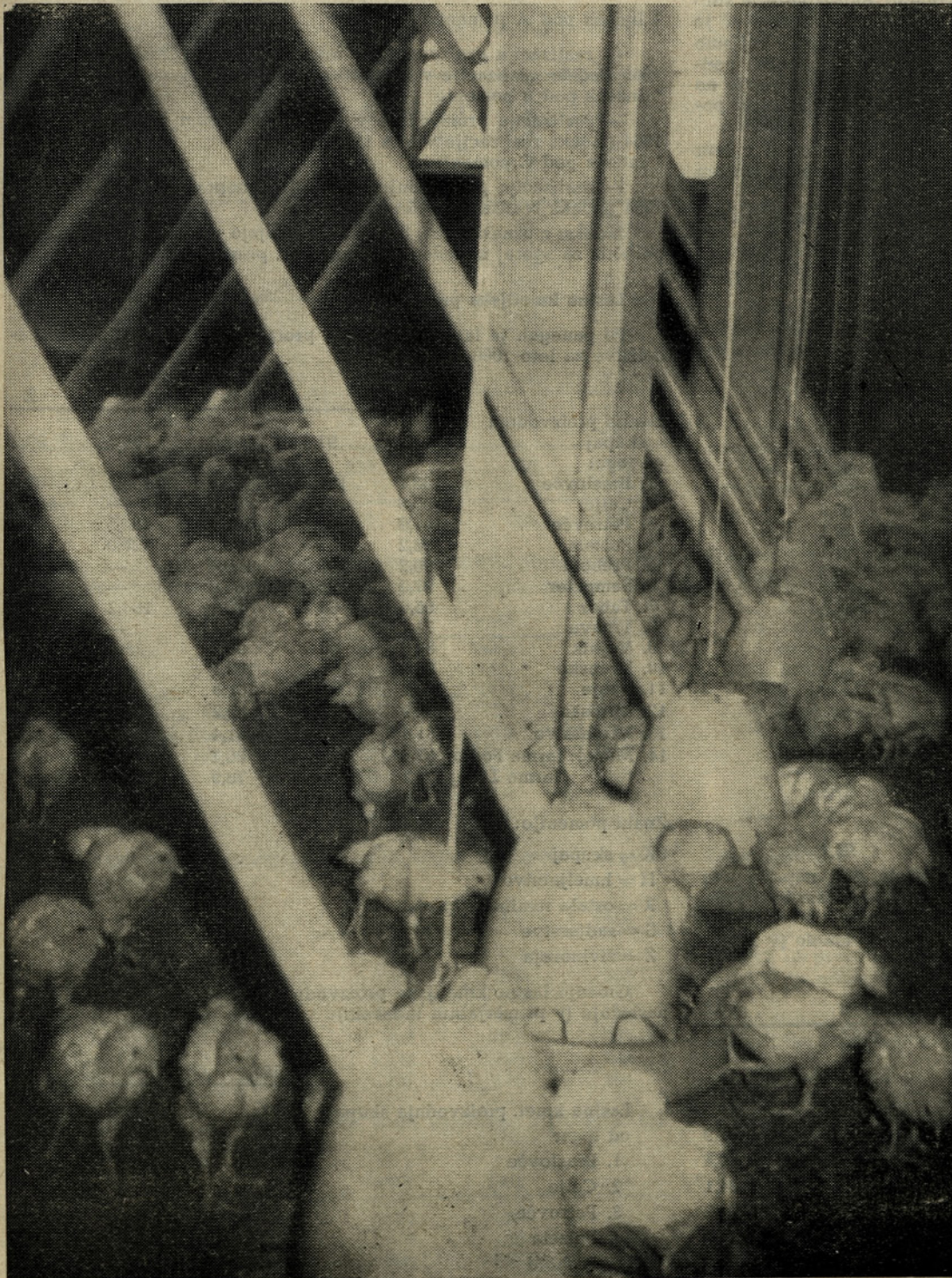
IN DRUGE SAMOUPRAVNE ORGANE PODJETJA

V tem času smo vsako leto pred važno nalogo. Volilni sistem, predpisan z zakonom in statutom podjetja, odreja, da je treba na novo izvoliti polovico članov DS in drugih samoupravnih organov v podjetju. Gre za zamenjavo oziroma tako imenovano rotacijo članov, katerim poteče 2-letna mandatna doba.

DS podjetja je na seji 27. februarja sprejel sklep o razpisu volitev, ki bodo v soboto 1. aprila v vseh delovnih enotah podjetja. Ta dan bodo člani delovnih skupnosti delovnih enot volili iz svojih vrst predstavnike v DS podjetja in DS delovnih enot. Statut podjetja daje pravico, da v organih podjetja sodelujejo tudi predstavniki kmetijskih proizvajalcev — kooperantov, ki s podjetjem trajno gospodarsko sodelujejo. Volitve predstavnikov iz vrst kooperantov se izvršijo na zborih v okviru posamezne delovne enote (proizvodnega obrata). Po sklepu DS podjetja se zbori kmetijskih proizvajalcev — kooperantov izvršijo v času od 26. marca do vključno 2. aprila. Na teh zborih bodo proizvajalci — kooperanti izvolili polovico svojih predstavnikov v DS podjetja, v DS delovnih enot, v svet kooperantov podjetja in v svete kooperantov delovnih enot (proizvodnih obratov).

Število članov ostane v vseh organih nespremenjeno. Koliko novih članov bomo volili v posamezne organe, objavljamo v naslednjem pregledu:

Nadaljevanje na 11. strani.

Sodobno pitališče za piščance
tov. Pristovšek Radka v Drešnji vasi

Jeriček Zlatko

Realizacija proizvodnega plana za leto 1966

Na osnovi zbranih podatkov iz knjigovodstva, evidence in statistike smo ugotovili količinsko realizacijo proizvodnega programa za leto 1966.

Da bi bila ta analiza popolnejša, vključujemo v to poročilo še primerjavo s količinsko realizacijo v letih 1965 in 1964, pri čemer smo za izhodišče vzeli doseženo proizvodnjo v letu 1964 (indeks 100), to je leto ustanovitve našega podjetja. Iz te analize bo razvidna rast proizvodnje v zadnjih treh letih našega obstoja.

Ta analiza zajema posamezne delovne enote podjetja in njih dejavnosti.

Naš namen je, da s tem pregledom ustvarimo sliko dosežkov v proizvodnji podjetja in njegovih organizacijskih enot, najvažnejših proizvodnih panog in kultur, predelave, storitev, itd. Ne želimo opisovati na široko pogojev, v katerih smo proizvajali, objektivnih in subjektivnih težav, ki smo jih srečevali na naši razvojni poti, temveč je namen tega poročila, da s številkami (indeksi, itd.) pokaže, kaj smo v času našega obstoja napravili oz. dosegli. Strokovna služba podjetja in delovnih enot bo podrobneje opisala to, česar to poročilo ne bo povedalo. Njena naloga bo podrobneje osvetliti in utemeljiti posamezne pokazatelje tega prikaza in ga objaviti.

Za primerjavo programa za leto 1966 napram realizaciji v letu 1966 so pokazatelji navedeni v indeksih, pri čemer je plan izražen z indeksom 100.

Kmetijski kombinat Zalec je izvršil proizvodni plan za leto 1966.

s 102,2,

od tega so realizirale delovne enote podjetja svoje planske zadolžitve za leto 1966 takole:

A. Proizvodne delovne enote

1. Braslovče	101,6
2. Celje	113,9
3. Petrovče	105,7
4. Polzela	104,7
5. Prebold	98,6
6. Šempeter	99,6
7. Tabor	102,6
8. Trnava	90,6
9. Vojnik	99,1
10. Vransko	101,1
11. Vrbje	94,5
12. Mirošan	102,9
13. Vrtnarstvo	81,4
14. Gozdarstvo	114,3
15. Mleko: farma Podlog	97,3
farma Zalog	84,1

B. Predelovalne delovne enote

15. Mleko: predelava	121,0
16. Mesnine	109,0
17. Hmezad	83,8

C. Storitvene delovne enote

18. Strojna postaja	99,7
---------------------	------

Če primerjamo realizacijo proizvodnje v letu 1964 napram letu 1965 in 1966 in realizacijo proizvodnje v letu 1965 napram letu 1966, ugotovimo, da so bila gibanja v proizvodnji, predelavi in storitvah po posameznih delovnih enotah in zapodjetje kot celoto takale (v indeksih):

	A*	B*	C*
	66:65	66:64	65:64
Podjetje kot celota	114,0	118,7	104,1
od tega:			
1. Braslovče	105,8	103,4	97,7
2. Celje	117,1	164,6	140,5
3. Petrovče	155,5	136,7	87,9
4. Polzela	126,0	112,7	89,4
5. Prebold	113,5	118,1	104,1
6. Šempeter	110,1	103,6	94,2
7. Tabor	112,8	124,9	110,7
8. Trnava	96,6	84,8	87,8

9. Vojnik	107,9	146,4	135,7
10. Vransko	114,4	125,1	109,3
11. Vrbje	107,8	105,1	97,5
12. Mirošan	135,7	128,8	94,9
13. Vrtnarstvo	82,0	90,9	112,3
14. Gozdarstvo	109,3	88,2	80,7
15. Mleko: proizvodnja	102,5	111,8	109,1
predelava	133,2	163,9	123,0
16. Mesnine	116,0	150,7	129,8
17. Hmezad	109,5	91,1	83,2
18. Strojna postaja	108,2	130,0	120,1

* Indeks pod A pomeni:

— realizacija proizvodnje v letu 1966 napram realizaciji v letu 1965 (indeks realizacije v letu 1965 = 100)

* Indeks pod B pomeni:

— realizacija proizvodnje v letu 1966 napram realizaciji v letu 1964 (indeks realizacije v letu 1964 = 100)

* Indeks pod C pomeni:

— realizacija proizvodnje v letu 1965 napram realizaciji v letu 1964 (indeks realizacije v letu 1964 = 100)

Indeksi z oznakami A, B, C se uporabljajo v celotnem tekstu tega poročila za zgoraj navedena razmerja oz. primerjave.

Lastna kmetijska proizvodnja

Po panogah je lastna kmetijska proizvodnja izvršila planske zadolžitve za leto 1966 (v indeksih):

	SK	H	R	S	Ž
Lastna proizvodnja skupaj	95,1	97,5	97,0	101,4	90,2
od tega:					
1. Braslovče	103,7	101,5	100,5	150,7	107,0
2. Celje	100,5	101,8	81,8	—	107,2
3. Petrovče	101,9	103,5	101,7	123,5	91,6
4. Polzela	98,2	—	93,7	127,0	98,1
5. Prebold	99,2	92,2	120,4	—	105,1
6. Šempeter	97,3	95,2	106,6	—	—
7. Tabor	95,6	98,2	89,1	184,2	92,7
8. Trnava	71,1	—	92,7	—	64,7
9. Vojnik	88,8	85,3	99,5	25,3	92,9
10. Vransko	93,9	107,4	102,1	—	79,0
11. Vrbje	88,2	92,1	101,8	—	72,5
12. Mirošan	102,9	—	62,2	105,7	—
13. Vrtnarstvo	81,4	—	81,4	—	—
14. Mleko: farma Podlog	97,3	—	80,1	—	98,3
farma Zalog	84,1	—	78,9	—	84,4

Znaki pomenijo:

SK = skupaj

H = hmeljarstvo

R = ostala rastlinska proizvodnja

S = sadjarstvo

Ž = živinoreja

Gibanje lastne kmetijske proizvodnje je bilo v zadnjih treh letih naslednje (v primerjalnih indeksih):

	A	B	C
	66:65	66:64	65:64
Lastna kmet. proizvodnja skupaj	114,7	137,5	119,9
od tega:			
1. Braslovče	115,4	145,8	126,4
2. Celje	111,0	147,9	133,3
3. Petrovče	184,1	155,5	84,5
4. Polzela	130,6	244,2	186,9
5. Prebold	122,0	166,9	136,8

6. Šempeter	106,3	114,1	107,3
7. Tabor	108,2	222,2	205,4
8. Trnava	216,6	281,6	130,0
9. Vojnik	98,4	131,1	133,3
10. Vrankso	109,8	142,3	129,6
11. Vrbje	103,6	109,6	105,7
12. Mirosan	135,7	128,8	94,9
13. Vrtnarstvo	82,0	90,9	122,3
14. Mleko: farma Podlog	107,6	123,0	114,3
farma Zalog	97,6	101,9	104,4

Po panogah lastne kmetijske proizvodnje so bili doseženi rezultati preteklih treh let naslednji (v primerjalnih indeksih):

Hmeljarstvo	130,9	142,0	108,5
Ostala rastlinska proizvodnja	103,5	119,3	115,3
Sadjarstvo	145,0	138,3	95,4
Živinoreja	99,3	141,8	142,8

Lastna kmetijska proizvodnja je v letu 1966 razpolagala z naslednjimi zemljiškimi kapacitetami (v ha):

	Stanje 1. 1.	Povečanje	Spremembe kategorije	Zmanjšanje	Stanje 31. 12.
njive	1.665	42	+ 47	60	1.694
sadovnjaki	225		— 5		220
vinogradi	3			3	
travniki	1.260	65	+ 19	205	1.139
obdelovalna zemlja	3.153	107	+ 61	268	3.053
senožeti	40		+ 37	8	69
pašniki	78	2	— 37	5	38
steljniki	177	4	— 53	7	121
kmetijska površina	3.448	113	+ 8	288	3.281
gozdovi	821				821
rodovitna površina	4.269	113	+ 8	288	4.102
nerodovitno	202		— 8		194
skupaj	4.471	113	—	288	4.296

V zadnjih treh letih je bila ustvarjena naslednja proizvodnja najvažnejših kmetijskih pridelkov:

	1966	1965	1964
hmelj (ton)	985,3	744,3	681,6
žita (ton)	1.005,4	1.090,9	891,9
krompir (ton)	1.696,9	1.501,4	564,1
ostale vrtnine (ton)	855,4	712,8	1.090,8
njivska krma (ton)	11.097,3	11.445,0	10.420,1
seno travnišče (ton)	7.127,3	7.542,1	7.471,0
sadje (ton)	535,1	172,2	253,8
mleko (hl)	26.527,1	24.750,0	26.057,1
prirast živine (ton)	503,3	539,0	404,0

Za navedeno proizvodnjo smo imeli angažirane naslednje proizvodne površine (v ha):

	1966	1965	1964
— za hmelj	757	700	614
— za žitarice	294	392	365
— za krompir	99	94	43
— za ostale vrtnine	32	40	55
— za njivsko krmo	439	417	349
— za travniško krmo	1.444	1.589	1.694
— za sadjarstvo (rodni)	137	115	104

V živinorejski proizvodnji smo imeli naslednje povprečno število proizvodnih živali (v kom.):

	1966	1965	1964
krav	917	920	999
plemenskih telic	490	425	360
rojstvo telet	783	837	826

Prodanih je bilo naslednje število živali (v kom.):

	1966	1965	1964
izločenih krav	146	209	267
izločenih telic in telet	201	362	469
izločenih pitancev	226	162	105
pitancev	1.513	1.405	718
skupaj:	2.086	2.138	1.559

Lastna kmetijska proizvodnja je dala naslednje tržne viške:

	1966	1965	1964
hmelj (ton)	985,3	744,3	681,6
žita (ton)	1.005,4	1.090,9	891,9
krompir (ton)	1.490,1	1.428,5	530,2
ostale vrtnine (ton)	555,4	712,8	1.090,8
sadje (ton)	535,1	172,2	253,8
mleko (hl)	25.091,4	22.482,2	22.570,1
goveje meso (ton)	823,8	802,0	523,9
od tega: pitanci (ton)	660,4	604,4	310,9

Gibanje tržnih viškov iz lastne kmetijske proizvodnje je bilo v preteklih letih naslednje (v primerjalnih indeksih):

	A	B	C
hmelj	66:65	66:64	65:64
žita	132,4	144,6	109,2
krompir	92,2	112,7	122,3
ostale vrtnine	104,3	281,0	269,4
sadje	77,9	50,9	65,3
mleko	310,7	210,8	67,8
goveje meso	111,6	111,2	99,6
od tega: pitanci	102,7	157,2	153,1
	109,3	212,4	194,4

Torej je lastna proizvodnja podjetja dala leta 1966 za 22,2% več tržnih viškov kot leta 1965 in za 41,2% več tržnih viškov kot leta 1964, oziroma leta 1965 za 15,5% več tržnih viškov kot leta 1964.

Kooperacijska proizvodnja

Proizvodno sodelovanje z zasebnimi proizvajalci je organizirano v enajstih delovnih enotah podjetja.

Plan kooperacijske proizvodnje je bil v letu 1966 realiziran z ozirom na vrste proizvodnega sodelovanja takole (v indeksu):

	SK	KO	PP	PO	RM
Kooperacija kot celota	105,9	102,3	158,3	117,0	99,2
od tega:					
1. Braslovče	100,6	96,6	121,4	95,0	198,6
2. Celje	126,2	105,9	168,7	125,3	1084,0
3. Petrovče	109,0	127,3	42,0	80,6	41,6
4. Polzela	106,9	102,0	100,0	158,1	147,4
5. Prebold	97,9	96,4	123,7	80,7	122,6
6. Šempeter	101,6	93,4	186,8	115,2	71,3
7. Tabor	108,0	100,1	168,1	136,8	59,3
8. Trnava	93,4	86,9	183,2	81,2	38,7
9. Vojnik	115,5	65,8	194,5	132,6	158,5
10. Vrankso	108,6	97,0	134,8	125,5	155,9
11. Vrbje	105,3	95,5	154,5	129,8	48,3

Znaki pomenijo:

- SK = skupaj kooperacijska proizvodnja,
- KO = kooperacijska proizvodnja (hmelj, govedo, prašiči, pitanci),
- PP = pogodbeno proizvodnja (žitarice, krompir, rženi rožički, prašiči in mleko),
- PO = prosti odkup kmetijskih pridelkov,
- RM = odkup repro-materiala (kože, gnoj, hmeljevke, itd.)

V primerjavi z večletnim obdobjem je bilo gibanje celokupne kooperacijske proizvodnje naslednje (v primerjalnih indeksih):

	A	B	C
	66:65	66:64	65:64
Kooperacija skupaj	113,8	103,2	90,6
od tega:			
1. Braslovče	97,7	80,1	82,0
2. Celje	122,0	179,3	146,9
3. Petrovče	138,0	124,4	90,1
4. Polzela	124,6	96,1	77,1
5. Prebold	105,0	88,5	84,3

6. Šempeter	113,2	96,6	85,3
7. Tabor	116,2	95,9	82,5
8. Trnava	91,2	78,9	86,6
9. Vojnik	122,5	170,9	139,5
10. Vrnsko	119,0	112,7	94,7
11. Vrbje	114,4	99,3	86,8

Če iz navedenih podatkov izločimo samo proizvodno sodelovanje z zasebnimi proizvajalci pri proizvodnji hmelja, pitanju govedi, prašičev in pohancev, je rast te vrste dejavnosti v podjetju takšna:

	A 66:65	B 66:64	C 65:64
Proizvodno sodelovanje skupaj c) tega:	113,7	99,1	87,2
1. Braslovče	97,5	80,4	82,5
2. Celje	143,0	172,9	120,9
3. Petrovče	139,2	123,8	89,0
4. Polzela	118,7	91,9	77,5
5. Prebold	110,0	85,4	77,6
6. Šempeter	109,7	96,7	88,1
7. Tabor	113,2	95,0	83,9
8. Trnava	88,8	77,1	86,8
9. Vojnik	107,2	158,0	147,3
10. Vrnsko	111,5	106,3	95,4
11. Vrbje	128,5	100,3	78,1

Iz tega je razvidno, da je rezultat proizvodnega sodelovanja v organizirani proizvodnji v letu 1966 za 13,7% večji kot v letu 1965 in za 0,9% manjši kot v letu 1964; rezultat leta 1965 pa je za 22,8% manjši od rezultata v letu 1964. Zmanjšanje površin hmelja v zasebni lasti zaradi podružbljanja je vplival na rezultat leta 1964 in 1966, vendar lahko ugotovimo iz zgornjih indeksov, da smo v preteklem letu (1966) ta izpad nadoknadili, predvsem z drugo vrsto kooperacijske proizvodnje, kot je pitanje govedi in pohancev.

Po vrstah kooperacijske proizvodnje zaznamujemo takšno gibanje rezultatov preteklih treh let (v indeksih):

	A 66:65	B 66:64	C 65:64
Kooperacija	113,7	99,1	87,2
Pogodbena proizvodnja	216,7	349,6	161,3
Prosti odkup	95,5	104,6	109,5
Odkup repro-materiala	77,3	54,8	74,5

V čisti kooperacijski proizvodnji (proizvodnem sodelovanju) so bili od ustanovitve podjetja (1964) do danes proizvedeni naslednji tržni viški:

	1966	1965	1964
— hmelj (ton)	1.221,4	1.213,3	1.670,3
— govedo pitano (ton)	1.199,3	820,5	452,7
— prašiči pitani (ton)	53,9	213,2	131,8
— pohanci (ton)	495,1	164,9	18,0
— mleko (hl)	17.076,8	7.874,0	2.423,3

Če sumiramo celokupno kooperacijsko dejavnost na področju podjetja z vseh vidikov sodelovanja, ugotovimo, da je ta poleg lastne proizvodnje močan činitelj v preskrbi trga s tržnimi viški kmetijskih pridelkov. Ti skupni rezultati so naslednji:

	1966	1965	1964
— hmelj (ton)	1.221,4	1.213,3	1.670,3
— žita (ton)	127,7	110,1	271,4
— krompir (ton)	580,3	331,3	443,9
— sadje (ton)	264,7	44,9	190,0
— gozdni sadeži (ton)	39,7	32,2	64,9
— mleko (hl)	17.076,8	7.874,0	2.423,3
— goveje meso (ton)	1.893,6	1.577,4	1.078,6
— od tega: pitanci (ton)	1.199,3	820,5	452,7
— prašiči (ton)	60,5	258,4	332,0
— konji (ton)	26,8	42,5	48,6
— pohanci (ton)	495,1	164,9	18,0

Iz navedenih podatkov je razvidno, da se je naš kmet-proizvajalec v organizirani proizvodnji specializiral za proizvodnjo hmelja, krompirja, mleka, pitane govedi in piščancev. Zato je tudi vse manjši prosti ali neorganiziran odkup kmetijskih pridelkov.

Iz spodnjega prikaza bomo videli delež podjetja v preskrbi trga s kmetijskimi pridelki iz lastne in kooperacijske proizvodnje, ločeno po posameznih proizvodnih letih:

	1966	1965	1964
— hmelj (ton)	2.206,7	1.957,6	2.351,9
— žita (ton)	1.133,1	1.201,0	1.163,3
— krompir (ton)	2.070,4	1.759,8	974,1
— povrtnine (ton)	555,4	712,8	1.090,8
— sadje (ton)	799,8	217,1	443,8
— gozdni sadeži (ton)	39,7	32,2	64,9
— mleko (hl)	42.168,2	30.356,2	24.993,4
— goveje meso (ton)	2.717,4	2.379,4	1.602,5
— od tega: pitanci (ton)	1.859,7	1.424,9	763,6
— pohanci (ton)	495,1	164,9	18,0
— prašiči (ton)	60,5	258,4	332,0
— klavni konji (ton)	26,8	42,5	48,6
— meso skupaj (ton)	3.299,8	2.845,2	2.001,1

Na osnovi teh rezultatov tržne proizvodnje so gibanja najvažnejših kmetijskih pridelkov naslednja (v primerjalnih indeksih):

	A 66:65	B 66:64	C 65:64
— hmelj	112,7	93,8	83,2
— krompir	117,6	212,5	180,7
— mleko	138,9	168,7	121,5
— govedo - pitanci	130,5	243,5	186,6
— pohanci	300,2	2750,5	916,1

Poraba reprodukcijskega materiala

V letu 1966 smo porabili za kmetijsko proizvodnjo

a) umetnih gnojil	
— za lastno proizvodnjo	3.574 ton
— za kooperacijo	3.913 ton
— za nevezano proizvodnjo	1.565 ton
— skupaj	9.052 ton
b) zaščitnih sredstev	
— za lastno proizvodnjo	47 ton
— za kooperacijo	40 ton
— za nevezano proizvodnjo	48 ton
— skupaj	135 ton

V letu 1965 je bilo prodanih

— umetnih gnojil	9.352 ton
— zaščitnih sredstev	141 ton

in v letu 1964

— umetnih gnojil	8.797 ton
— zaščitnih sredstev	116 ton

Strojni parki proizvodnih delovnih enot

Strojni parki so organizirani v delovnih enotah kot poslovne enote z ugotavljanjem ekonomskega efekta njihovega dela. Iz navedenega prikaza je razvidno, da je obseg dela strojnega parka iz leta v leto manjši zaradi racionalnega izkoriščanja strojev in strukturalne spremembe strojnega parka. Spodnja analiza zajema samo traktorje, kot osnovno vlečno silo.

	1966	1965	1964
Kapacitete			
— začetno stanje traktorjev	181	238	251
— končno stanje traktorjev	159	217	255
— povprečno število traktorjev	167,1	230,2	248,7
— delovnih dni skupaj	50.226	70.304	76.220
— delovnih dni v popravilu	5.910	9.554	11.723
— sposobnih delovnih dni	44.316	60.750	64.497
	235.470	293.200	298.250

Planska zadolžitve ur

Realizacija plana			
— kmetijska dela ur	213.214	250.575	277.767
— nekmetijska dela ur	39.278	45.802	53.601
— ostalo (premiški) ur	4.736	5.520	4.983
— vsega skupaj ur	257.228	301.897	336.351

Analiza razpoložljivih kapacitet

— skupne kapacitete v %	100,0	100,0	100,0
— izpadle kapacitete v %	11,8	13,6	15,4
— razpoložljive kapacitete v %	88,2	86,4	84,6
— izkoriščene kapacitete v %	72,6	62,1	65,2
— planska zadolžitev napram skupnim kapacitetam v %	58,6	52,1	48,9
— planska zadolžitev napram razpoložljivim kapacitetam v %	66,4	60,3	57,8
— izvršitev plana	109,2	103,0	112,8

Realizacija storitev

— kmetijska dela v %	82,9	83,0	82,6
— nekmetijska dela v %	15,3	15,2	15,9
— ostalo	1,8	1,8	1,5
— skupaj	100,0	100,0	100,0

Gozdarstvo

Delovna enota »Gozdarstvo« se bavi z gozdno in žagarsko proizvodnjo. Gozdna proizvodnja zajema: eksploatacijo gozdov in gozdno gojitvena dela; žagarska proizvodnja pa zajema razrez lastnega in tujega lesa.

Gozdarstvo je izvršilo plan za leto 1966 s 114,3 (v indeksu), od tega po posameznih dejavnostih:

— eksploatacija gozdov	111,3
— gozdno gojitvena dela	98,2
— razrez lastnega lesa	90,3
— žagarske storitve	227,6

V lastnih gozdovih je bilo posekanega lesa

v letu 1964	2.164 m ³
v letu 1965	1.836 m ³
v letu 1966	1.753 m ³

V preteklih treh letih se je po dejavnostih delovne enote »Gozdarstvo« gibal proizvodnja takole (v indeksih):

	A 66:65	B 66:64	C 65:64
— eksploatacija gozdov	93,1	72,0	77,3
— gozdno gojitvena dela	272,4	669,5	245,8
— razrez lastnega lesa	94,3	83,1	88,1
— žagarske storitve	158,0	103,5	65,5
— obrat skupaj	109,3	88,2	80,7

Mleko

Delovna enota »Mleko« ima v svojem sestavu naslednje poslovne enote:

- farma Podlog
- farma Zalog
- Mlekarna Celje
- Mlekarna Bočna
- brezalkoholne pijače in prodajalne mlečnih izdelkov in mleka.

Ker smo proizvodnjo mleka farm Podlog in Zalog zajeli v poglavju lastne kmetijske proizvodnje, bomo tu obravnavali samo predelavo mleka v tej delovni enoti.

Delovna enota »Mleko« je odkupila naslednje količine mleka:

	1966	1965	1964
s področja podjetja (hl)	42.400	30.570	25.133
izven področja podjetja (hl)	18.267	10.994	5.211
skupaj (hl)	60.667	41.564	30.344

Gibanje odkupa mleka v zadnjih treh letih je bilo naslednje (v indeksih):

	A 66:65	B 66:64	C 65:64
s področja podjetja	138,7	168,7	121,6
izven področja podjetja	166,2	350,5	211,0
skupaj odkup mleka	146,0	200,0	137,0

Plan odkupa mleka za leto 1966 je bil prekoran za 21,3 % (plan 5.050 hl — realizacija 60.667 hl).

Za leto 1966 je bil postavljen program proizvodnje (brez farm), predelave in prodaje izvršen takole (v indeksih):

— predelava mleka Celje	135,9
— predelava mleka Bočna	90,5
— predelava mleka skupaj	127,0
— proizvodnja brezalkoholnih pijač	106,7
— prodaja	100,3
— skupaj	121,0

V zadnjih treh letih so bila zabeležena naslednja gibanja v predelavi mleka:

	A 66:65	B 66:64	C 65:64
konzumno mleko (hl)	42.910	31.857	25.556
jogurt (hl)	1.430	1.195	1.117
smetana (hl)	771	453	325
čajno maslo (mc)	147	153	85
skuta (mc)	396	177	144
razni siri (mc)	723	391	337

V proizvodnji brezalkoholnih pijač pa je bil naslednji rezultat:

brezalkoholne pijače (hl)	3.680	3.241	1.650
---------------------------	-------	-------	-------

Po dejavnostih beležimo naslednja gibanja predelave, proizvodnje in prodaje (v indeksih):

	A 66:65	B 66:64	C 65:64
— predelava mleka Celje	138,6	160,8	116,0
— predelava mleka Bočna	142,6	384,6	269,7
— predelava mleka skupaj	139,1	174,9	125,7
— proizv. brezalkoholnih pijač	122,8	245,9	200,3
— prodaja	111,7	114,8	102,8
— vse skupaj	133,2	163,9	123,0

Dnevna kapaciteta mlekarne Celje (20.000 l) je bila takole izkoriščena:

— leta 1966	67 %
— leta 1965	46 %
— leta 1964	38 %

ali v indeksu med posameznimi leti

— 1966 : 1965	150,0
— 1966 : 1964	181,6
— 1965 : 1964	121,1

Mesnina

Organizacijsko je delovna enota »Mesnina« razdeljena na naslednje poslovne enote:

- klavnica s črevarno,
- predelava mesa,
- nabava in prodaja na veliko,
- maloprodaja.

Delovna enota »Mesnina« je svoj letni plan presešla za 9 %, od tega so posamezne dejavnosti izvršile svoje planske naloge takole (v indeksih):

— odkup in nabava živine	99,6
— nabava mesa	222,4
— nabava ostalega trgovskega blaga	147,4
— uslužnostno klanje	51,0
— klavnica	105,4
— črevarna	125,6
— predelava, mesni izdelki	119,2
— predelava, prekajeno meso	89,6
— predelava skupaj	109,8
— proizvodnja skupaj	106,1
— izvoz mesa	93,0
— prodaja na debelo	162,6
— maloprodaja	97,6
— prodaja repro-materiala	127,9
— prodaja in izvoz skupaj	111,8

Nabava živine za zakol se je realizirala po letih takole:

	1966	1965	1964
teleta (ton)	348,6	263,9	248,5
ostalo govedo (ton)	5.185,5	4.247,8	2946,9
govedo skupaj (ton)	5.534,1	4.511,7	3.195,4
prašiči (ton)	1.178,6	1.398,2	661,3
konji (ton)	31,1	32,9	32,5
piščanci (ton)	—	140,0	—
vsega skupaj (ton)	6.743,8	6.082,8	3.889,2

Odkup živine v odnosu na poreklo:	1966	1965	1964
— s področja podjetja v %	38,4	39,2	38,9
— izven področja podjetja v %	61,6	60,8	61,6

Letna kapaciteta klavnice (v I. fazi izgradnje, indeks = 100) je bila izkoriščena:

leta 1966	168,8
leta 1965	148,4

Struktura zaklane živine (indeks 100)

	1966	1965	1964
— govedo	82,1	74,2	82,2
od tega: teleta	5,2	4,3	6,4
— prašiči	17,5	23,0	17,0
— konji	0,4	0,5	0,8
— piščanci	—	2,3	—

Za kritje potreb prodaje je bilo v zadnjih treh letih nabavljenega

	1966	1965	1964
— mesa (ton)	934,7	1.021,0	1.271,7
— ostalega trgovskega blaga (ton)	621,4	378,7	333,0

Uslužnostno klanje:

leta 1966	294,6 ton
leta 1965	535,5 ton

Izvoz mesa je bil naslednji:

leta 1966	798,9 ton
leta 1965	769,5 ton
leta 1964	481,5 ton

Proizvodnja in prodaja mesa in mesnih izdelkov je bila v preteklih letih naslednja:

	1966	1965	1964
— klavnica izplen (ton)	4.453,2	3.876,9	2.671,0
predelava:			
— mesni izdelki (ton)	670,0	542,3	515,0
— prekajeno meso (ton)	297,3	314,5	249,9
— prodaja repro-materiala (ton)	907,9	638,5	—
— prodaja na debelo (ton)	1.999,6	1.120,1	—
— mala prodaja (ton)	2.907,1	3.266,7	—

Celotna dejavnost delovne enote »Mesnine« se odraža v indeksih v zadnjih treh letih takole:

	A	B	C
	66:65	66:64	65:64
nakup živine	111,5	173,4	155,4
nabava mesa	99,0	78,9	79,7
nabava ost. trg. blaga	183,9	182,2	99,1
klavnica izplen	117,4	172,5	147,0
črevarna	132,6	220,8	166,5
uslužnostno klanje	55,0	—	—
mesni izdelki	125,2	128,6	102,7
prekajeno meso	88,4	104,1	117,8
izvoz mesa	107,4	171,6	159,8
prodaja na debelo	185,5	—	—
prodaja na malo	93,3	—	—
prodaja repro-materiala	131,4	—	—
skupaj delovna enota	116,0	150,7	129,8

Hmezad

sestavljata dve poslovni enoti:

»Hmezad«, ki se bavi z odkupom, predelavo in izvozom hmelja in »Močna krmila«, ki se bavi s proizvodnjo močnih krmil.

Plan delovne enote za leto 1966 je bil dosežen z 93,8 %; od tega:

VSEM
BRALKAM ZA
8. MAREC
ISKRENE
ČESTITKE
KK ŽALEC

poslovna enota »Hmezad« s 93,2 % in poslovna enota »Močna krmila« s 101,7 %.

Rezultati poslovne enote »Hmezad« so naslednji:

	1966	1965	1964
odkup hmelja (ton)	3.050,5	2.790,5	3.448,8
izvoz hmelja (ton)	2.663,3	2.985,0	2.821,5
domači trg (ton)	212,8	318,7	214,5

Poslovna enota »Močna krmila« pa je po letih dosegla naslednje rezultate:

	1966	1965	1964
proizvodnja (ton)	5.334,2	5.221,6	4.597,7
od tega:			
za potrebe kombinata (ton)	4.491,9	3.784,3	—
za potrebe ostalih organizacij	842,3	1.437,3	—

Dejavnost delovne enote »Hmezad«, izražena v indeksih, je bila v preteklih letih naslednja:

	A	B	C
	66:65	66:64	65:64
odkup hmelja	109,3	88,5	80,9
izvoz hmelja	89,2	94,4	105,8
prodaja doma	66,8	99,2	148,6
proizvodnja močnih krmil	102,2	143,7	105,0
od tega:			
za potrebe kombinata	118,7	—	—
za potrebe ost. organizacij	58,6	—	—

Strojna postaja,

katere osnovne dejavnosti so:

— strojne storitve in prevozi,
— centralne delavnice za popravila kmetijske mehanizacije in
— centralno skladišče za oskrbo strojnega parka proizvodnih enot, je izpolnila svoj letni plan z 99,7 %, od tega:

strojni park s	102,8
centralne delavnice z	82,0
centralno skladišče s	104,2

V preteklih letih zasledimo naslednja gibanja v tej storitveni dejavnosti (v indeksih):

	A	B	C
	66:65	66:64	65:64
strojni park	89,3	89,0	99,6
centralne delavnice	211,9	304,5	143,7
centralno skladišče	101,6	158,3	155,9
skupaj	108,2	130,0	120,1

Strojni park je opravil naslednje delo v preteklem obdobju:

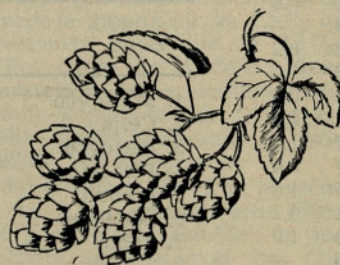
	1966	1965	1964
goseničarji ef. ur	21.223	28.638	28.777
prevozi r-km	351.799	266.264	268.727

Naši odlikovanci

ZA ZASLUGE, DOLGOLETNO IN POŽRTVOVALNO TER NESEBIČNO STROKOVNO DELO V KMETIJSTVU IN ZA USPEŠNO DRUŽBENO DELO V SAVINJSKI DOLINI SO PREJELI ODLIKOVANJA OD PREDSEDNIKA SFR JUGOSLAVIJE TOVARIŠA JOSIPA BROZA-TITA ZASLUŽNI ČLANI NAŠEGA KOLEKTIVA.

VOVK ANGELCA
strojni molzač farme Zalog,
odlikovana z redom dela
s srebrnim vencem

JANIČ VINKO
upravnik DE Petrovče,
odlikovan z redom dela s
srebrnim vencem

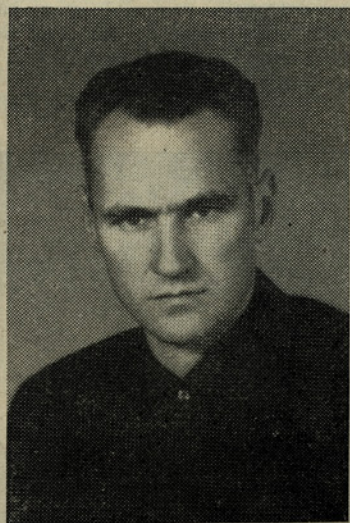
CVIKL JANKO
upravnik DE Braslovče,
odlikovan z redom zaslug za
narod s srebrno zvezdo

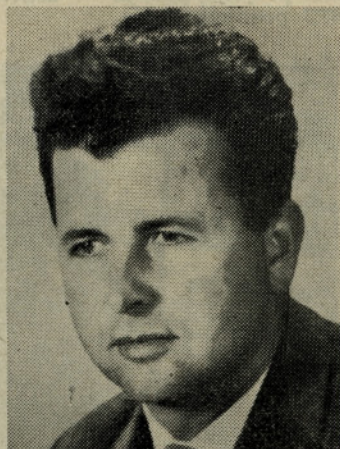
KOBE IVAN
tehnik DE Mirozan,
odlikovan z redom dela
s srebrnim vencem

MUHOVEC LUDVIK
traktorist DE Braslovče,
odlikovan z redom dela s
srebrnim vencem

DERMOL LUDVIK
upravnik DE Vrtnarstvo,
odlikovan z redom dela
s srebrnim vencem

ROJNIK MILENKO
vodja farme Zalog,
odlikovan z medaljo dela

**ŽELIMO, DA BI TUDI V PRIHODNJE
OPRAVLJALI MED NAMI
SVOJE POSLANSTVO KOT DOSLEJ
IN JIM ISKRENO ČESTITAMO!**

Analiza koriščenja fonda delovnega časa v letu 1966 po delovnih enotah podjetja (v odstotkih)

Razpoložljivi fond delovnega časa = 100%
od tega:

celoto koriščenje povprečnega tedenskega
delovnega časa 48 ur:

— za učinkovito delo 40,2 ur = 40 ur 12'
— za izostanke z dela 7,8 ur = 7 ur 48'

kar pomeni, da je tedenski delovni čas izkoriščen za 83,75 %.

Iz spodnjega prikaza je razvidno število pogojnih delavcev, katero smo izračunali na podlagi vkalkuliranega časa (letna zadolžitve delavca = 2.496 ur)

cev, dejansko pa smo realizirali 2.088 pogojnih delavcev ali 100 %.

Število pogojnih delavcev
v letu 1965 2.282,9
v letu 1966 2.088,0
indeks (66:65) 91,3

V letu 1966 smo zmanjšali število pogojnih delavcev za 8,7 % kljub temu, da smo imeli celotni obseg proizvodnje v podjetju za 14 % večji od leta 1965.

PRODUKTIVNOST

Na osnovi dosežene proizvodnje v letu 1965 in 1966 povprečnega števila zaposlenih v letu 1965 in 1966 in realizirane proizvodnje na delavca v letu 1965 in 1966 smo izračunali doseženo stopnjo produktivnosti po posameznih delovnih enotah in za podjetje kot celoto (v indeksih, če je dosežen obseg proizvodnje na delavca v letu 1965 = 100).

Podjetje kot celota 124,8
od tega:

1. Braslovče	110,4
2. Celje	125,2
3. Petrovče	169,2
4. Polzela	103,8
5. Prebold	109,4
6. Šempeter	174,3
7. Tabor	120,4
8. Trnava	95,0
9. Vojnik	113,1
10. Vrnsko	121,8
11. Vrbje	133,3
12. Mirosoan	132,1
13. Vrtnarstvo	83,1
14. Gozdarstvo	106,3
15. Mleko	110,0
16. Mesnine	124,5
17. Hmezad	120,1
18. Strojna postaja	108,2

In na zaključku tega poročila naj povemo, da nam rezultati, ki smo jih podali, kažejo nenehno rast podjetja in njegovih organizacijskih enot od ustanovitve do danes, kar je rezultat organizirane proizvodnje z jasno postavljenimi cilji, boljše organizacije dela, utrjevanja samoupravnega mehanizma in delitvenega sistema.

***ZLIVJE

	Efektivno delo	Plačani izostanki	Boleznine	Neplačani izostanki
1. Braslovče	82,5	7,3	9,5	0,7
2. Celje	85,5	7,7	6,0	0,8
3. Petrovče	85,2	7,8	6,3	0,7
4. Polzela	83,8	8,8	6,6	0,8
5. Prebold	88,2	7,4	4,4	—
6. Šempeter	84,1	6,9	8,8	0,2
7. Tabor	89,3	6,1	4,6	—
8. Trnava	85,8	7,2	6,6	0,4
9. Vojnik	85,3	8,3	6,1	0,3
10. Vrnsko	87,0	7,0	4,7	1,3
11. Vrbje	83,1	7,8	5,7	3,4
12. Mirosoan	84,1	7,1	7,5	1,3
13. Vrtnarstvo	82,5	8,1	9,2	0,2
14. Gozdarstvo	86,7	9,5	2,8	1,0
15. Mleko	88,0	7,5	4,5	—
16. Mesnine	82,6	9,2	7,8	0,4
17. Hmezad	85,5	9,3	4,7	0,5
18. Strojna postaja	86,5	10,5	2,9	0,1
19. Prehrana	89,9	7,8	1,8	0,5
20. Komerciala	72,8	11,3	15,9	—
21. Uprava podjetja	83,7	9,6	6,5	0,2
22. Hišni sklad	92,5	7,5	—	—

Povprečno je bil v letu 1966 izkoriščen fond delovnega časa (100 %) takole:

za učinkovito delo 84,9 %
za plačane izostanke z dela (dopusti, prazniki) 8,0 %
za boleznine 6,3 %
za neplačane izostanke z dela 0,8 %

Povprečni tedenski delovni čas (48 ur) je bil v letu 1966 po delovnih enotah takole izkoriščen:

	Efektivno delo ur*	Izostanki z dela ur
1. Braslovče	39,6	8,4
2. Celje	41,0	7,0
3. Petrovče	40,9	7,1
4. Polzela	40,2	7,8
5. Prebold	42,3	5,7
6. Šempeter	40,4	7,6
7. Tabor	42,9	5,1
8. Trnava	41,2	6,8
9. Vojnik	40,9	7,1
10. Vrnsko	41,8	6,2
11. Vrbje	39,9	8,1
12. Mirosoan	40,4	7,6
13. Vrtnarstvo	39,6	8,4
14. Gozdarstvo	41,6	6,4
15. Mleko	42,2	5,8
16. Mesnine	39,6	8,4
17. Hmezad	41,0	7,0
18. Strojna postaja	41,5	6,5
19. Prehrana	43,1	4,9
20. Komerciala	34,9	13,1
21. Uprava podjetja	40,2	7,8
22. Hišni sklad	44,4	3,6

Če iz časa učinkovitega dela odštejemo še vračunan čas odmora med delovnim časom (30 minut = 0,5 ure) dobimo za podjetje kot

Pri delovni enoti Polzela je nastala preokračitev delovne sile v letu 1966 napram letu 1965 zaradi povečanja proizvodnih kapacitet na račun delovne enote Šempeter, ki pa zaradi tega izkazuje deloma zmanjšanje delovne sile.

Za celokupno dejavnost podjetja smo za leto 1966 planirali 2.087,3 pogojnih delav-

Sredi februarja je

DE Šempeter odprla v

Hmeljarskem domu

lepo opremljeno in

dobro založeno

trgovino

»Kmetijska

preskrba«.

V njej lahko dobite

in naročite vse, kar

rabite za kmetijo in

vrt. Na sliki:

skladiščnik

Govc Robi

in prodajalec

Cencen Karel

že strežeta

prvim strankam.

PROIZVODNI PROGRAM ZA LETO 1967

LETOŠNJI GOSPODARSKI NAČRT SI ZASTAVLJAMO V OBDOBJU ODLOČILNEGA IZVAJANJA GOSPODARSKE IN DRUŽBENE REFORME. NOVI INSTRUMENTI TEKOČE EKONOMSKE POLITIKE SO IZREDNO ZAOSTRILI POGOJE GOSPODARJENJA.

Celotno gospodarstvo se je znašlo predvsem pred naslednjimi najpomembnejšimi nalogami, ki izhajajo iz nadaljnje intenzifikacije vseh področij ekonomskih in družbenih dejavnosti:

- uveljavljanje novega kreditnega in deviznega sistema,
- revalorizacija osnovnih sredstev,
- modernizacija proizvodnje in intenzivnejše izkoriščanje obstoječih kapacitet in
- usklajevanje vseh oblik potrošnje v okviru realnih možnosti in dejanske stopnje rasti družbene ter podjetniške produktivnosti.

Vsi ti procesi se v različnih javnih oblikah zelo neposredno izražajo tudi v notranjem razvoju naše organizacije. Če se želimo kar najbolj uspešno vključevati v reformna gibanja, je nujno, da celoten kolektiv vložiti maksimalne napore za postavitev in realizacijo optimalnega proizvodnega programa. Zato mora biti težišče naših nalog v povečanju storilnosti dela in rentabilnosti ter ekonomičnosti celotnega poslovanja. Te temeljne ekonomske zakonitosti nikakor ne smemo razumeti kot formalna načela in želje, temveč kot objektivno nujnost, ki mora biti prisotna v vsakdanjem gospodarjenju in prizadevanju.

V takem ozračju in v takih realnih okvirih smo letos začeli razpravo na centralnem delavskem svetu in v samoupravnih organih ter s kolektivi delovnih enot o planskih nalogah za leto 1967.

Predlog proizvodnega plana, ki ga je na zadnjem zasedanju potrdil centralni delavski svet, je integralni del razvojnega programa našega podjetja, kateri temelji na proizvodnji hmelja in živine ter na zadovoljevanju potreb naših predelovalnih obratov. Pri njegovi sestavi smo upoštevali realizacijo lanskega planskih obveznosti in razvojne možnosti v letošnjem letu.

Uvodoma želimo posebej opozoriti na dejstvo, da je program podjetja za leto 1967 rezultat predlogov proizvodnih planov delovnih in poslovnih enot usklajen z zahtevami programa naše gospodarske organizacije.

Proizvodni program za leto 1967 je sestavljen iz naslednjih planov:

A. lastna kmetijska proizvodnja,
B. kooperacijska kmetijska proizvodnja in
C. predelava.

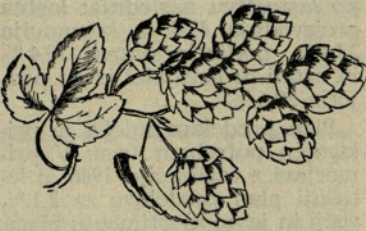
A. Lastna kmetijska proizvodnja

Lastna kmetijska proizvodnja je razdeljena na naslednje panoge:

- hmeljarstvo,
- ostala rastlinska proizvodnja in
- živinoreja.

Delovne enote z večjim obsegom lastne kmetijske proizvodnje imajo organizirane po navedenih panogah poslovne enote, dočim je zajeta vsa kmetijska proizvodnja v delovnih enotah z manjšim obsegom v eni poslovni enoti. V nekaterih delovnih enotah pa so poslovne enote razdeljene na proizvodna področja.

Plan lastne kmetijske proizvodnje je vsklajen z razpoložljivimi kapacitetami, potrebami tržišča in predelave, reprodukcije in ostalimi zahtevami, ki vplivajo na obseg posamezne proizvodnje. Proizvodnja po enoti kapacitete je planirana na osnovi doseženih rezultatov v preteklih letih, ob upoštevanju realnih možnosti za doseganje predvidene proizvodnje.

Zemljiške kapacitete (površine) se v letu 1967 ne bodo povečale, ampak so v planu predvideni premiki med posameznimi kategorijami zemljišč. Tako se bodo povečale njihove kapacitete za 3,1%, na račun travnikov, travniki se zmanjšajo za 8,4% na račun njiv in prekvalifikacije slabših travnikov v senožeti, itd.

Podjetje bo razpolagalo v letu 1967 z naslednjimi zemljišči:

— njive skupaj	1.693 ha
— od tega hmeljišča	775 ha
— ostali njivski nasadi	21 ha
— proste njive	897 ha
— sadovnjaki skupaj	215 ha
— od tega: plantaže	159 ha
— travniki skupaj	1.098 ha
— od tega: čredinski pašniki	244 ha
— obdelovalna zemlja	
— skupaj	3.006 ha

— senožeti, steljniki, zemljišča v pripravi	233 ha
— kmetijska površina skupaj	3.239 ha
— gozdovi skupaj	821 ha
— nerodovitna površina	188 ha
— skupna površina	4.248 ha

Po programu predvidevamo, da se bo lastna kmetijska proizvodnja povečala v letu 1967 za 5,1% napram doseženi proizvodnji v letu 1966. Pri tem izkazuje hmeljarstvo povečanje za 10,2%, ostala rastlinska proizvodnja zmanjšuje za 1,5% in živinoreja povečanje za 9,2%.

Povečanje proizvodnje v hmeljarstvu je delno rezultat povečanih kapacitet (za 2,4%) in delno večje planiranih ha pridelkov (za 7,7%).

Proizvodnja žit bi se povečala za 2,1% napram letu 1966. Ta proizvodnja rezultira iz povečanih površin pod žiti (za 20,1%, medtem ko planiramo nižji ha pridelek (za 17,3%) od doseženega v preteklem letu, ki je bil izredno visok, vendar je ta še vedno nad večletnim povprečjem.

Pri proizvodnji vrtnin predvideva plan zmanjšanje za 13,4% napram preteklemu letu. To pa je predvsem rezultat zmanjšanja površin posejanih s krompirjem (za 26,5%), vendar planiramo pri krompirju večji ha pridelek (za 10,4%). Povprečna proizvodnja vseh vrtnin naj bi bila za 8% večja po ha kot pa je bila v letu 1966.

V skupini njivskih krmnih rastlin predvidevamo zmanjšanje proizvodnje za 4,6% napram realizaciji v preteklem letu. Edino proizvodnja silažne koruze bi se povečala za 20,7% (po površini za 14,6% in ha pridelek za 5,3%).

Predvidena proizvodnja na traviških bi se povečala za 1,2% kljub zmanjšanju površin (za 7,6%), ker predvidevamo povečani ha pridelek za 9,6%.

Sadjarska proizvodnja naj bi bila za 15,2% večja od proizvodnje v letu 1966. To povečanje je predvsem rezultat povečane proizvodnje v sadjarski drevnici (64,7%), planirana proizvodnja sadja pa bi se zmanjšala za 16,7% napram lanski proizvodnji, ki je bila zaradi izredno ugodne sadne letine zelo velika.

Predvidevamo, da bomo v letu 1967 pridelali v lastni rastlinski proizvodnji naslednje količine važnejših kmetijskih pridelkov:

hmelja	1.086 ton
žita	999 ton
krompirja	1.378 ton
ostalih vrtnin	872 ton
njivske krme	11.162 ton
travniškega sena	7.128 ton
sadja	463 ton

Živinorejska proizvodnja se bo po planskih predvidevanjih v letu 1967 povečala za 9,2% napram letu 1966. Proizvodnja mleka se bo povečala le za 1,6%, vendar predvidevamo povečanje mlečnosti po kravi za 7,4%. Povprečno število krav se zmanjšuje zaradi načrtne selekcije črede krav. Po načrtu pa naj bi končno stanje krav ob koncu leta 1967 že preseгло povečanje krav lanskega leta. To povečanje bomo dosegli s prevedbo telic v krave iz lastnega remonta in z uvozom ca. 110 kom. brejih telic črno bele pasme iz Danske. Zaradi prevedbe velikega števila telic in krav (347) je tudi število rojstev telet nesorazmerno visoko (za 27,5% večje kot v preteklem letu). Prirast telet bi naj bil enak lanskega leta, dočim bi bil prirast telic za 20,1% večji, ker prehajamo na intenzivnejšo vzrejo telic s povečanjem njihove telesne teže ob telitvi. V letu 1967 predvidevamo prirast pitancev 0,92 kg po krmnem dnevu. S tem bi povečali skupen prirast pitancev za 3,2% kljub zmanjšanem povprečnem staležu pitancev.

V letu 1967 predvidevamo, da bo živinorejska proizvodnja dala naslednje tržne viške:

— mleko	26.300 hl
— goveje meso	686 ton
— od tega:	
— pitanci (1.232 kom.)	549 ton

Tržna proizvodnja mesa je za 26,7% nižja od realizacije v preteklem letu. Na tržno proizvodno mesa predvsem vpliva teža nabavljenih telet (po planu 80–100 kg), če je ta večja bo tudi tržna proizvodnja mesa večja zaradi hitrejšega obračanja črede pitancev.

B. Kooperacijska kmetijska proizvodnja

Enajst delovnih enot proizvodno sodeluje z zasebnimi proizvajalci. Za intenzivnejše oblike sodelovanja je interesantnih blizu 3.000 kmečkih gospodarstev, ki razpolagajo z 56 kmetijskih površin v zasebni lasti. Kombinatom ima sklenjenih 2.200 pogodb o trajnem gospodarskem sodelovanju z več kot 10.000 ha kmetijskih površin. Razvijamo predvsem takšne oblike proizvodnega sodelovanja, s katerim zagotavljamo dolgoročne poslovne odnose.

Kooperacijska proizvodnja predstavlja v okviru tržne proizvodnje podjetja znaten delež. Zato smo pri sestavi plana za leto 1967 izhajali iz stališča, da se mora njen obseg še povečati.

Lanskoletni uspehi nam dokazujejo, da je kooperacijska

proizvodnja dosegla izredno lepe rezultate, zlasti v tistih oblikah proizvodnega sodelovanja, ki so bile v dosedanjem razvoju teh odnosov sekundarnega značaja. Dolgoletna tradicija proizvodnega sodelovanja pri proizvodnji hmelja se je že doslej močno razvila in prenesla na ostale vrste proizvodnje, da lahko govorimo o načrtnem delu pri politiki vključevanja še večjega števila kmetijskih proizvajalcev z razširjenim proizvodnim programom v medsebojno proizvodno sodelovanje.

Plan kooperacijske proizvodnje je v primerjavi z doseženo realizacijo v letu 1966 večji za 5,7 %. V posameznih vrstah proizvodnje so večja ali manjša objektivna dostopanja od dosežene proizvodnje v letu 1966.

Kooperacijska proizvodnja bi po predvidevanjih dala v letu 1967 naslednje važnejše tržne viške:

hmelj	1.243 ton
govedo — pitanci	931 ton
prašiči	57 ton
piščanci	952 ton
mleko	16.600 hl
krompir	451 ton

Na osnovi strukture hmeljišč in planiranih ha pridelkov bo proizvodnja hmelja za 1,8 % večja od lanskoletne realizacije. Proizvodnja hmelja je planirana na 890 ha hmeljišč.

Po investicijskem programu bo v letu 1967 zgrajenih ali obnovljenih 82 ha zemljišč.

V proizvodnji pitancev predvidevamo zmanjšanje odkupa za 22,4 % v primerjavi z letom 1966. Zmanjšanje plana je realno, če upoštevamo, da je visoka realizacija v letu 1966 rezultat neurejenih tržnih razmer ob koncu leta 1965, ko je zaradi nizkih odkupnih cen ostalo v hlevih 400 kom. klavnih pitancev. Njihova realizacija pa se izkazuje v letu 1966.

Plan pitanja prašičev za leto 1967 ne predvideva bistvenega povečanja proizvodnje, ampak je samo za 2,8 % večji od lanske realizacije. Za to vrsto proizvodnje tudi nimamo dobrih pogojev.

Reja piščancev (pohancev) se je močno razvila v letu 1966. Letošnji plan predvideva proizvodnjo 952 ton žive teže piščancev, kar je za 32 ton več kot pa bo znašala odkupna teža piščancev iz kooperacijske proizvodnje. Torej je plan piščancev za 112,5 % večji od dosežene proizvodnje v preteklem letu.

Leto 1966 predstavlja prelomnico v organizaciji odkupa mleka iz proizvodnega sodelovanja. Z načrtno akcijo smo uspeli v tem letu proizvesti in odkupiti 17.077 hl mleka. Plan v letu 1967 predvideva zmanjšanje odkupa mleka za 2,8 % zaradi ostrejših kriterijev pri uveljavitvi premije (čistoča mleka), ki bodo izločili iz proizvodnega sodelovanja tiste proizvajalce, ki nimajo po-

gojev za večjo in kvalitetnejšo proizvodnjo mleka. S postavljenim programom želimo postopno specializacijo proizvajalcev mleka.

Po predvidevanjih bo odkup krompirja iz proizvodnega sodelovanja v letu 1967 za 7,9 % manjši kot v preteklem letu. Zmanjšanje plana je narekovalo zmanjšano povpraševanje trga po krompirju.

Poleg navedene kooperacijske proizvodnje predvidevamo v letu 1967 še proizvodnjo rženih rožičkov na 10 ha, ki naj bi dala 12 mc tega blaga za farmacevtsko industrijo.

Prosti odkup

Plan prostega odkupa za leto 1967 predvideva zmanjšanje odkupa kmetijskih pridelkov za 19,5 % v primerjavi z letom 1966. Udeležba prostega odkupa kmetijskih pridelkov v celotni tržni proizvodnji podjetja iz leta v leto pada. To je rezultat širjaje organizirane proizvodnje, ki zajema vedno več kmetijskih pridelkov. Vendar smatramo, da je potrebno tudi tu napraviti določene ukrepe (akcijski program), ki naj bi povečali odkup določenih kmetijskih pridelkov iz prostega odkupa, kot so to oljarice, sadje, jagodičevje, itd.

Od najvažnejših kmetijskih pridelkov predvidevamo, da bomo v letu 1967 odkupili iz prostega odkupa naslednje količine:

— žita	81 ton
— oljarice	26 ton
— krompirja	53 ton
— sadja	237 ton
— jagodičevja	36 ton
— živine vseh vrst	586 ton

Če primerjamo planirano tržno proizvodnjo (kooperacija in prosti odkup) z doseženo realizacijo v letu 1966 vidimo, da je letošnji plan za 2,9 % večji. To je realno, če upoštevamo, da smo imeli v letu 1966 ugodno letino.

Gozdarstvo

V našem podjetju je organizirana posebna delovna enota za eksploatacijo gozdov, gozdno gojitvena dela in žagarske storitve.

Plan gozdarstva je omejen glede na možnost izkoriščanja gozdov, žagarskih kapacitet, itd.

Celotni plan gozdarstva bo po predvidevanjih za 5,5 % manjši od realizacije v letu 1966, od tega je plan eksploatacije gozdov za 11,2 % večji in plan žagarskih storitev za 12,6 % manjši od lanskoletne realizacije.

Po planu predvidevamo v letu 1967 posek 1.950 m³ lesa, izvajanje gozdno-gojitvenih del na 21 ha, varstvo gozdov na 800 ha, vzdrževanje gozdnih vlek v dolžini 12 km in izvajanje druge faze taksacijskih del na 800 ha gozdov.

C. Predelava

1. Mleko

Delovna enota »Mleko« sestavljajo poslovne enote: farma Podlog, farma Zalog, predelava mleka Celje, brezalkoholne pijače Celje in prodajalne.

Ker je proizvodnja mleka sestavni del plana lastne proizvodnje, obravnavamo na tem mestu samo predelavo mleka in proizvodnjo brezalkoholnih pijač.

Pri izdelavi plana smo upoštevali nekatere interne organizacijske spremembe, ki vplivajo na poslovanje v letu 1967 in sicer:

— zaradi nerentabilnega poslovanja se ukine poslovna enota Bočna,

— odkupljeno mleko na področju poslovne enote Bočna se bo predelovalo v mlekarni Celje, ki ima zato razpoložljive kapacitete,

— glede na večje količine odkupljenega mleka se bo v mlekarni Celje rekonstruirala sarrarna in

— plan proizvodnje brezalkoholnih pijač je izdelan za standardno proizvodnjo. V kolikor bo uresničen program proizvodnje »Sinalko« pijač, potrebno izdelati rebalans plana te poslovne enote.

Odkup mleka naj bi bil v letu 1967 naslednji:

— iz lastne proizvodnje	26.300 hl
— iz kooperacije	16.509 hl
— iz področja podjetja	42.809 hl
— iz področja izven podjetja	18.000 hl
— vsega skupaj	60.809 hl

V skupni količini odkupljenega mleka 60.809 hl je udeležba po lastništvu naslednja: lastna proizvodnja 43,3 %, kooperacija 27,1 %, podjetje skupaj 70,4 % in ostali proizvajalci izven podjetja 29,6 %.

Plan predelave mleka je prilagojen potrebam trga. V primerjavi z realizacijo 1966 je letošnji plan predelave za 2,1 % večji in je po asortimentu blaga naslednji:

konzumno mleko	42.000 hl
jogurt	1.400 hl
smetana	735 hl
čajno maslo	10 ton
skuta	35 ton
sir	97 ton
posneto mleko	130 hl

Plan proizvodnje brezalkoholnih pijač je za 6 % večji od realizacije v letu 1966. V planu pa ni upoštevana eventualna proizvodnja »Sinalko« pijač. Predvidevamo proizvodnjo 3.900 hl brezalkoholnih pijač.

Delovna enota Mleko ima lastne prodajalne, s katerimi direktno oskrbuje celjski trg. Plan prodaje bo ostal na ravni lanskoletne realizacije, torej v višini 1.500.000 N-din.

Celotni plan delovne enote »Mleko« brez proizvodnje mleka, bi bil za 1,6 % višji od realizacije v letu 1966.

2. Mesnine

V sklopu delovne enote »Mesnine« delujejo naslednje poslovne enote:

- klavnica,
- predelava,
- nabava in prodaja na veliko,
- maloprodaja.

Po planu predvidevamo, da bo celotna proizvodnja (nabava, predelava, prodaja in izvoz) za 4,5 % večja od one v letu 1966.

V letu 1967 planiramo za 1,3 % večji odkup živine kot v letu 1966. Predvidevamo, da bomo odkupili 6.871 ton živine, od tega:

telet	283 ton
ostala goveda	5.116 ton
prašičev	1.442 ton
konjev	31 ton

Podjetje krije s svojo proizvodnjo 32,9 % potreb obrata »Mesnine« po klavnini živini.

Planirana vrednost izvoza mesa v letu 1967 je za 14,1 % nad lansko realizacijo.

Za kritje potreb trga pa obrat »Mesnine« še dodatno nabavlja meso in ostalo trgovsko blago živalskega izvora. Zaradi povečanja lastne proizvodnje oz. predelave bo v letošnjem letu predvidena nabava mesa za 51,5 % in nabava trgovskega blaga za 35,2 % manjša od realizacije v letu 1966.

3. Hmezad

Delovna enota »Hmezad« je organizacijsko razdeljena na dve poslovni enoti:

- »Hmezad« (odkup, predelava, prodaja hmelja) in
- »Močna krmila« (proizvodnja močnih krmil).

Plan odkupa hmelja je vsklajen s proizvodnim programom lastne in kooperacijske proizvodnje ter s proizvodnjo ostalih delovnih organizacij, ki se bavijo s proizvodnjo hmelja na področju Slovenije. Predvidevamo, da bo odkup hmelja v letu 1967 za 5,5 % večji od doseženega odkupa v letu 1966.

Plan izvoza hmelja je manjši od lanskoletne realizacije za 4,1 %, plan prodaje na domačem tržišču pa predvideva povečanje za 8,3 %. Izvoz hmelja bo nedvomno višji, sorazmerno enak povečanemu odkupu hmelja vendar je izvoz vsako leto odvisen od odpoklica inozemskega kupca, kar pa moramo v planu upoštevati.

Poslovna enota »Močna krmila« bo povečala proizvodnjo za 12,7 %. Plan proizvodnje je prilagojen potrebam po posameznih vrstah močnih krmil glede na proizvodni program živilno-rejske proizvodnje in na zahteve tržišča oz. proizvajalcev živine iz ostalih gospodarskih organizacij. Celokupna proizvodnja močnih krmil bo znašala 6.010 ton, od tega bomo porabili za lastne potrebe 5.110 ton (za lastno in kooperacijsko proizvodnjo živine).

D. Storitvene dejavnosti

Strojna postaja Žalec

Strojna postaja s svojimi poslovnimi enotami:

- težka mehanizacija,
- prevoz,
- mehanična delavnica in centralno skladišče rezervnih delov, predvideva povečanje realizacije za 5,6% napram letu 1966.

Težka mehanizacija planira za 5,9% manjšo realizacijo od preteklega leta, ker so se zmanjšale kapacitete goseničarjev Fiat 55 KS. Po planu predvidevamo, da bodo goseničarji opravili 19.200 ef. ur v letu 1967.

Prevoz predvideva manjšo realizacijo za 4,9% zaradi vedno večje konkurence v tej zvrsti dejavnosti. Tovarna vozila planirajo prevoz na relaciji 254.000 kilometrov.

Mehanična delavnica in skladišče rezervnih delov pa planirata enak promet kot v preteklem letu.

Zaključek

Celotni program podjetja predvideva povečanje proizvodnje, predelave in storitev za 5%; za izvršitev tega programa bomo potrebovali 5% manj delovne sile kot v preteklem letu (zaradi boljše organizacije dela in podobno), tako, da realno pričakujemo, da se bo povečala produktivnost v letu 1967 za 8 do 10%.

Predlog plana vsebuje minimalen proizvodni program, ki ga moramo z vso doslednostjo izpolniti v letošnjem letu. Na

podlagi tega planskega okvira je treba takoj pristopiti k izdelavi in izvajanju ukrepov, ki bodo zagotovili maksimalni doseg proizvodnih rezultatov. Med najvažnejše sodijo predvsem naslednji:

- a) izdelava akcijskega programa za rastlinsko proizvodnjo,
- b) izdelava akcijskega programa za kvalitetno proizvodnjo krme,
- c) izdelava akcijskega programa za živinorejsko proizvodnjo, ki naj omogoči čimbolj ekonomično proizvodnjo mesa in mleka,
- d) povečati proizvodnjo lu-

cerne na račun silažne koruze na ustreznih zemljiščih.

a) oblikovati proizvodno-ekonomski program nadaljnega razvoja kooperacijskih odnosov, ki naj omogoči stalno povečevanje in razširitev blagovne proizvodnje v zasebnem sektorju,

f) razširiti program zajemanja tržnih viškov prostega odkupa.

Na kraju naj pripomnimo, da bo kompletost ukrepov za realizacijo letošnjih planskih obveznosti razvidna šele takrat, ko bomo obravnavali finančne vidike našega proizvodnega programa za leto 1967.

»PAO«

VOLITVE V DS (nadaljevanje s 1. strani)

Zap. št.	Delovne enote — obrati (volilne enote)	DS podjetja		Svet. koop. pod.		Svet. koop. del. enot	
		del.	koop.	del.	koop.	del.	koop.
1. Braslovče	—	8	3	—	1	3	8
2. Celje	2	7	3	—	1	3	8
3. Petrovče	1	8	3	—	1	4	7
4. Polzela	1	6	4	—	1	5	6
5. Prebold	1	7	2	—	1	3	8
6. Šempeter	—	7	3	—	1	4	7
7. Tabor	1	6	3	—	1	4	7
8. Trnava	—	6	4	—	1	5	6
9. Vojnik	—	6	2	—	1	3	8
10. Vransko	1	6	2	—	1	4	7
11. Vrbe	5	8	3	—	1	3	8
12. Mirošan — Petrovče	—	7	—	—	—	—	—
13. Vrtnarstvo — Celje	1	7	—	—	—	—	—
14. Gozdarstvo — Polzela	1	predsednika	—	—	—	—	—
15. »Mesnine« — Celje	6	10	—	—	—	—	—
16. »Mleko« — Celje	1	7	—	—	—	—	—
17. Hmezad — Žalec	1	9	—	—	—	—	—
18. Kmet. stroj. postaja Žalec	—	7	—	—	—	—	—
19. »Hišni sklad« Žalec	—	3	—	—	—	—	—
20. »Prehrana« Žalec	—	6	—	—	—	—	—
21. Uprava KK	2	9	—	—	—	—	—
— Skupaj volimo:	41	140	32	11	41	80	80
— člani, ki imajo mandatno dobo še 1 leto:	24	122	34	3	—	—	—
Skupaj vseh članov:	48	262	66	15	41	80	80

V nekaterih obratih bodo izvršili nadomestne volitve za tiste člane, ki jim mandatna doba ni potekla, so pa odšli iz podjetja.

Vse delovne enote ne volijo svojih predstavnikov v DS podjetja, ker so bili v nekaterih delovnih enotah preteklo leto izvoljeni za dobo 2 let. Njihova mandatna doba še teče eno leto.

DS podjetja, ki skupno šteje 61 članov, od tega 48 iz vrst delavcev in 13 iz vrst kooperantov, je imel v tem sestavu 8 rednih sej oziroma povprečno na en in pol mesec eno sejo.

Upravni odbor podjetja šteje 15 članov, od tega 12 iz vrst delavcev in 3 iz vrst kooperantov (izvoli se vsako leto na 1. seji novoizvoljenega DS) DS je v pretečeni mandatni dobi imel 11 sej, skoraj vsak mesec eno.

Svet kooperantov podjetja se je v mandatni dobi sestel petkrat, DS delovnih enot po 6 do 8-krat, sveti kooperantov delovnih enot pa od 4—7-krat.

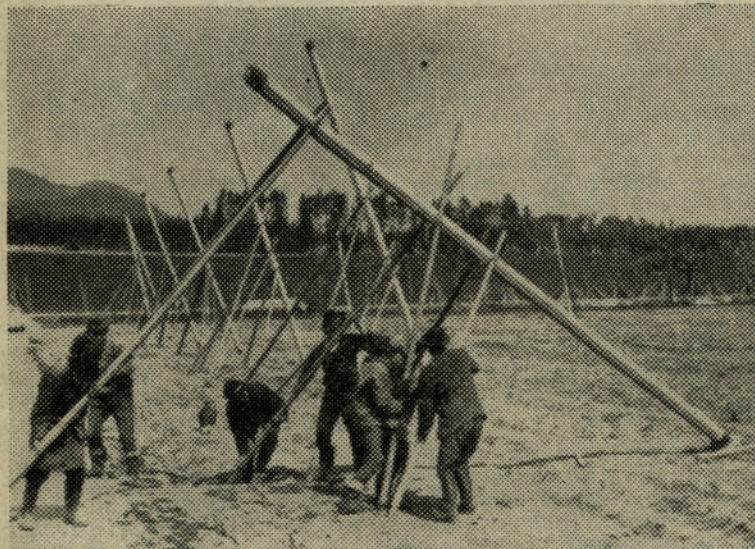
Ko začnemo s pripravami za nove volitve, naj omenimo, da so organi v tem sestavu dob-

ro delovali. Razveseljivo je predvsem to, da so DS delovnih enot poglavljen obravnavali ključne naloge s področja proizvodnje, gospodarjenja s sredstvi, zniževanje stroškov itd., kar je osnovno za doseganje boljših uspehov, za dvig kolektiva in osebne potrošnje.

Obračamo se na vse člane delovnih skupnosti delovnih enot in na proizvajalce — kooperante, da na zborih izberete iz svojih vrst dobre kandidate, katerim boste z izvolitvijo zaupali, da sodelujejo v enem ali drugem organu podjetja oziroma delovne enote.

Delavski svet je izvolil še dve komisiji. Prva bo pripravila volilni imenik in spiske za posamezna volišča, druga pa je dolžna določiti volišča, imenovati volilne odbore za volišča, ugotavljati in razglasiti izid volitev; skratka, odgovorna je, da bodo priprave in volitve potekale v redu.

K. K.

Ekipe žičničarjev izkoristijo vsako lepo vreme od pozne jeseni do zgodnje pomladi za postavljanje žičnic.

Kooperacija pred novimi nalogami

NA OBMOČJU OBČINE ŽALEC JE V DRUŽBENEM SEKTORJU 20 % KMETIJSKIH POVRŠIN.

Značilno za pretekla leta je povečanje kmetijskih površin polkmetov, saj ti posedujejo dobro tretjino zemlje. Tem je kmetijska proizvodnja dodatni vir dohodkov in se kot blagovni proizvajalci na trgu ne pojavljajo.

Število kmečkega prebivalstva se v preteklem letu ni bistveno spremenilo, zaznamujemo celo rahel porast (27,3% vsega prebivalstva), kar je vplivalo tudi na dotok zemlje v družbeni sektor. V letu 1966 je pridobil družbeni sektor 37 ha zemlje.

Kmetijska proizvodnja se je v preteklem letu povečala za 14,1%, in sicer za 14,7% v družbenem sektorju in za 13,8% v zasebnem sektorju. Značilno je povečanje storilnosti (v družbenem sektorju za 14%) v primerjavi z letom 1965 in padec rentabilnosti. Cene repromateriala, uslug itd. so se povečale, cene kmetijskih pridelkov pa ustalile, nekatere celo padle. Nestabilno kmetijsko tržišče in težave s prodajo nekaterih pridelkov negativno vplivajo na nadaljnjo rast kmetijske proizvodnje. Plasman proizvodnje tako lastne kot kooperacijske stopa v ospredje kot ena najvažnejših nalog kombinata in njegovih predelovalnih obratov.

Poleg modernizacije hmeljarske proizvodnje so v preteklem obdobju zelo vidni uspehi v živinoreji. V zadnjih dveh letih se je tržna proizvodnja živine za zakol in mleka povečala v kooperacijski proizvodnji enkratno, pomembno pa tudi izboljšal pasemski sestav osnovne črede.

Hmeljarska proizvodnja kot najvažnejša proizvodnja terja neprestano izpopolnjevanje tehnologije in urejevanje takih nasadov, ki imajo pogoje za boljšo proizvodnjo, tako v družbenem sektorju kot v kooperacijski proizvodnji. Konkurenčnost na tržišču zahteva to tudi od kmeta — hmeljarja. Izgradnja sodobnih na združenih parcelah urejenih hmeljiščih za kmete — kooperante je stekla. Saj je bilo zgrajenih v začetku leta 1966 20 ha takih hmeljišč, v teku pa je izgradnja 108 ha hmeljišč v kompleksih. Predvidoma naj bi ta obnova hmeljišč za kmete kooperante zajela do 1970. leta 260 ha.

Opremljanje kmetijskih proizvajalcev s primerno mehanizacijo, vključno s traktorji, je zajelo širok obseg, vendar pa na trgu primanjkuje za kmečko proizvodnjo primernih strojev.

So tudi primeri neracionalnega nabavljanja mehanizacije, kjer je očitno, da stroj na kmetiji ne bo polno izkoriščen in bo postal breme kmetije.

Optimalna proizvodnja zahteva tudi v zasebnem kmetijstvu višjo storilnost in ekonomsko uporabo mehanizacije. Pogoje za to pa dajejo večji zemljiški kompleksi, večja delitev dela in specializacija. Združevanje zemlje v večje komplekse ni, kot nekateri mislijo, političen, temveč nujen ekonomski proces, ki se po svetu, odvisno od rasti celotnega gospodarstva, zelo hitro odvija.

Po reformi nekateri našega kmeta, takšnega kot je danes, in njegovo proizvodnjo zelo različno ocenjujejo. Tu ni umestno niti precenjevanje, niti podcenjevanje, pač pa realna ocena sedanjega stanja in možnosti v prihodnosti. Velika ovira za optimalnejšo kmečko proizvodnjo je razdrobljenost kmetijskih zemljišč in neugodna starostna struktura kmečkega prebivalstva. Povprečna čista kmetija ima 4,27 ha kmetijskih površin, za delo sta sposobni dve tretjini kmečkega prebivalstva, ena tretjina kmetij nima naslednikov in kar je najvažnejše, aktivni kmečki prebivalec obdeluje 1,3 ha zemlje, v družbenem sektorju pa 3,5 ha. Opisano stanje narekuje nadaljnje pretakanje zemlje v družbeni sektor in združevanje kmečke zemlje v večje komplekse.

Strokovno izobraževanje kmečkih proizvajalcev zajema predavanja in razne seminarje, poleg tega kombinat štipendira v šoli za kmečke proizvajalce v Sentjurju in drugih strokovnih šolah 47 bodočih kooperantov, mora pa izobraževanje zavzeti še večji obseg. Prav tako moramo še nadalje razvijati sicer dobro vpeljavano hranilno — kreditno službo, da bomo na ta način omogočili kooperantom kreditiranje za proizvodne namene in jim omogočili prehod v specializirano proizvodnjo. Treba je poudariti, da nas uspeh proizvodnje v dolinskem predelu ne sme zavajati in da preusmeritev proizvodnje v hribovitih predelih poteka prepričljivo.

Socialna in davčna politika lahko k naporom za večjo in boljšo proizvodnjo veliko prispevata. Zavlačenje in izdaje predpisov o vključevanju kmeta — kooperanta v delovno razmerje na osnovi njegove pogodbene proizvodnje in s tem tudi starostno zavarovanje, pu-

šča vprašanje predolgo odprto. Družbeni plan republike predvideva davčne olajšave za kmetovalce, ki vlagajo sredstva v modernizacijo proizvodnje. Treba je najti primerno rešitev tudi za naše pogoje.

Še vedno je odprto vprašanje plačevanja prispevkov za kmečko zavarovanje od zemlje, ki je dana v zakup. Ne dovolj precizirane določbe tozadevnega zakona namreč dopuščajo možnost, da so zakupodajalci obremenjeni na osnovi katastrskega dohodka, ne pa zakupniki. Naš zavod za socialno zavarovanje je z preteklo leto to tudi storil. Organi v naši občini, drugje

to ni povsod primer, pa prispevke izterjujejo. V občini je v zakupu 312 ha zemlje, zakupniki pa so predvsem starejši kmetje, ki vse zemlje ne morejo več obdelovati. Obremenjenih je 162 zakupodajalcev, prispevek za zdravstveno zavarovanje pa je v večini primerov večji, kot znaša letna zakupnina. Smatramo, da je to zelo enostransko reševanje problematike zdravstvenega zavarovanja kmetov iz vidika potreb širše zavarovalne skupnosti, pri tem pa premalo upoštevana rentabilnost in specifičnosti zavarovanja v naši občini.

Plaskan Vlado

Zakonske spremembe na področju socialnega zavarovanja

Na podlagi sprememb temeljnih zakonov na področju socialnega zavarovanja je skupščina republiške skupnosti socialnega zavarovanja na svoji seji, dne 27. 1. 1967 sprejela več važnih sklepov. Zlasti sta važna dva sklepa: Sklep o posameznih oblikah zdravstvenih storitev, za katere ni mogoče predpisati, da bi morale zavarovane osebe prispevati k stroškom zanje, in o tistih oblikah zdravstvenih storitev, za katere so komunalne skupnosti dolžne predpisati obvezen prispevek zavarovanih oseb k stroškom, in sklep o prispevku zavarovanih oseb k stroškom za zobno tehnično pomoč in zobna protetična sredstva, za ortopedske čevlje in posamezne druge vrste ortopedskih in drugih pripomočkov, sanitarnih priprav in sanitarnega materiala.

V prvem sklepu so navedene oblike zdravstvenih storitev, za katere skupščina komunalnih skupnosti socialnega zavarovanja ne smejo predpisati prispevka zavarovanih oseb, in za katere oblike zdravstvenih storitev so vse komunalne skupnosti socialnega zavarovanja v SR Sloveniji dolžne predpisati obvezen prispevek zavarovanih oseb.

Zavarovanci ne bodo plačali participacije (lastne udeležbe k stroškom) za zdravljenje v naslednjih primerih:

1. za obiske v zdravstvenih zavodih brez zdravniškega pregleda samo zaradi administrativnih storitev (napotnic, potrdil o nezmožnosti za delo, ponovitev receptov in podobno);

2. za storitve v dispanzerjih ali posvetovalnicah (zdravniški

pregledi, zdravljenje in posveti) in za patronažne obiske;

3. za preglede in storitve v izajanju medicinske rehabilitacije v zdravstvenem zavodu;

4. za zdravniško in drugo strokovno nego in pomoč ženam v zvezi z nosečnostjo in porodom v zdravstvenem zavodu;

5. za preglede in zdravljenje pri nalezljivih boleznih, za katere je obvezna prijava, v številu tuberkulozo;

6. za preglede in zdravljenje pri rakastih obolenjih;

7. za preglede in zdravljenje pri sladkorni bolezni;

8. za preglede in zdravljenje pri duševnih boleznih in epilepsiji;

9. za katerekoli oblike zdravstvenih storitev za otroke in mladino do 15. leta starosti oziroma do 26. leta, če so zavarovani kot družinski člani, ter za vajence in učence poklicnih strokovnih šol s praktičnim poukom;

10. za prevoze z reševalnim vozilom v zdravstveni zavod, če gre za življenjsko nevarne poškodbe, za nalezljive bolezni, za katere je obvezna prijava, ali za duševne bolezni, če je bolnik nevaren za okolico;

11. za stroške pregledov in zdravljenja v stacioniranih zdravstvenih zavodih (bolnicah), kadar je zavarovana oseba v bolnici.

Vse komunalne skupnosti socialnega zavarovanja so dolžne predpisati obvezen prispevek k stroškom zdravljenja v primerih:

1. za obiske zdravnika na bolnikovem domu;

2. za prevoze z reševalnimi vozili, razen v primerih pod točko 10 tega sklepa;

3. za preglede in zdravljenje akutnih zastupitev z alkoholom.

V drugem sklepu je predpisana višina prispevka zavarovanca k stroškom pri zobno-tehnični pomoči in zobnih protetičnih sredstvih, ortopedskih čevljev ali pri posameznih drugih vrstah ortopedskih in drugih pripomočkov, sanitarnih pripravah in sanitarnem materialu. Višina prispevka za posamezne storitve je naslednja:

a) 25 odstotkov za vsa fiksna in snemna zobna protetična sredstva, vključno reparable in zobno tehnično pomoč (vse vrste prevlek in kron, vmesnih členov, inlayev, opornic, gredi, jahačev, zobnih protez, reparatur in podobno);

za sredstva in posege v ustni ortopediji se plača ta prispevek samo, če zavarovana oseba ta pripomoček izgubi, uniči, ali ga ne uporablja po navodilih zdravnika;

c) 20 N-din: za vse vrste očesnih pripomočkov;

b) 50 N-din: za protezo, ortopedski aparat za zgornje oziroma spodnje ude (razen za terminalni podaljšek in umetno pest), kovinski sandalo, ortopedski korzet, invalidski voziček, suspenzorij, trebušni pas, steznik, usnjene rokavice, kilni pas, usnjeno kapo in lasuljo.

40 oziroma 70 N-din: za navadne čevlje k protezi ali ortopedске čevlje, in sicer 40 N-din do velikosti 35. številke, za večje pa 70 N-din;

15 N-din: za palice, berge in za ortopedске vložke, ki niso vdeleni v ortopedске čevlje;

trojni znesek, ki je predpisan kot prispevek zavarovane osebe za zdravlila: gumijaste nogavice (kratke za skočni sklep nadkolenice in podkolenice), navleke za krn po amputaciji, elastični povoj, nočno posodo (gosko ali lopato), brizgalko za injekcije, žepni pljuvalnik, gumirani posteljni podložek, gumijasto blazinico ali gumijasti

kolobar, razprševalec ali inhalator;

50 N-din: za ojačevalni slušni aparat.

Od prispevka k stroškom za sredstva in pripomočke pod b) so izvzeti:

— otroci in mladina do 19. leta starosti in osebe po dvojni ali večstranski amputaciji udov nad zapestjem ali nad gležnjem in osebe, ki imajo paraplegijo, razen za čevlje k protezam, za ortopedске čevlje in za usnjene rokavice;

— vse zavarovane osebe za vrečice za vodo, pasove z vrečico za blato po operacijah, endotrahealne kanile, stalne katetre in gumijaste cevi za umetno hranjenje.

Od prispevka k stroškom za pripomočke pod c) so izvzeti otroci in mladina do 19. leta starosti.

Za pripomočke, katerih nabavna cena je nižja od predpisane prispevka, plača zavarovana oseba nabavno ceno.

Prispevki k stroškom za navedene pripomočke se bodo pri-

čeli obračunavati s 1. marcem 1967.

Na podlagi sprejetih sklepov skupščine republiške skupnosti socialnega zavarovanja je pripravila komunalna skupnost socialnega zavarovanja Celje predloge o višini participacije (prispevka) za zdravniške preglede, obiske zdravnika na bolnikovem domu, prevoze z rešilnimi avtomobili in za zdravila (recept) ter višino nadomestila osebnega dohodka za čas bolovanja nad 30 dni, za čas porodniškega dopusta, v primeru nesreče pri delu ali poklicne bolezni in druge. Na te predloge je dalo naše podjetje določene pripombe, ker se z višino predlagane participacije v vseh primerih organi podjetja ne strinjajo.

Dokončen sklep skupščine komunalne skupnosti socialnega zavarovanja v Celju bomo objavili v prihodnji številki »Hmeljarja«.

Zalec, dne 22. februarja 1967

M. Žilnik

Škafar-Naraks

UVAJANJE 42-URNEGA DELOVNEGA TEDNIKA

Program prehoda na skrajšan delovni čas v 11. proizvodnih obratih

Na osnovi Temeljnega zakona o uvajanju 42-urnega delovnega tedna je bil izdelan skupni elaborat o skrajšanju delovnega časa za 11 proizvodnih obratov KK Zalec. Komisija za uvajanje skrajšanega delovnega časa se je odločila za skupni elaborat, ker je smatrala, da je problematika na vseh kmetijskih proizvodnih obratih v glavnem ista.

Skrajševanje delovnega časa je tako pomembno, da morajo biti vsi člani kolektiva seznanjeni z rezultati analiz in okvirnih ukrepov, ki naj omogočijo hitrejši tempo gospodarskega razvoja delovnih enot. Namen tega članka je zainteresirati slehernega delavca, da bo aktivno sodeloval v pripravah za ustvarjanje pogojev, ki naj kar najhitreje omogočijo prehod na nov delovni čas.

V elaboratu so v glavnem vse analize izdelane skupno za 11 proizvodnih obratov. Takšna odločitev je bila potrebna iz dveh razlogov:

1. Za nekatere analize ni bilo mogoče dobiti podatkov ločeno po obratih.

2. Z razčlenjevanjem analiz po obratih bi bil elaborat preobširen in nepregleden.

Da bi sleherni delavec lahko aktivno sodeloval pri formiranju konkretnih ukrepov za prehod na skrajšan delovni čas v svoji delovni enoti, navajamo nekatere zaključke skupnih analiz:

1. Analiza proizvodnje nam prikazuje, da se je skupna proizvodnja 11 proizvodnih obratov v letu 1965 povečala v primerjavi z letom 1964. Večje povečanje izkazuje lastna proizvodnja kljub slabim vremenskim razmeram v letu 1965. Obseg kooperacijske proizvodnje pa se je nekoliko zmanjšal, kar je predvsem rezultat krčitev hmeljišč. Ostale oblike kooperacijske

ga sodelovanja kažejo močan porast.

2. V analizi tehničnih elementov smo dali poudarek analizi porabljenih strojnih ur pri posameznih vrstah proizvodnje, ki kaže velika odstopanja med obrati. Splošna ugotovitev je, da so v neizkoriščenih ali neefektivno izkoriščenih kapacitetah velike notranje rezerve, ki bi jih z boljšo organizacijo lahko aktivirali.

3. Finančno-ekonomska analiza vsebuje podatke o dohodku in njegovi delitvi, produktivnosti, ekonomičnosti, rentabilnosti poslovanja in analizo osnovnih in obratnih sredstev. Na osnovi izdelanih analiz smo ugotovili, da so bili v letu 1965 skoraj vsi kazalci poslovnega uspeha v porastu.

4. Analiza kadrov obravnava kvalifikacijsko strukturo vseh zaposlenih v 11 delovnih enotah. V posebnem delu analiz prikazujemo vzroke sorazmerno močne fluktuacije kadrov v letih 1964 in 1965.

5. Analiza izkoriščanja delovnega časa ugotavlja velik odstotek neefektivnega delovnega časa, saj je bil delovni čas leta 1964 efektivno izkoriščen z 88,9 %, v letu 1965 pa le za 85,2 %.

6. Analiza organizacije obravnava najbistvenejše karakteristike organizacijske stopnje proizvodnih obratov.

Vse analize več ali manj kritično ocenjujejo stanje na proizvodnih obratih, vendar pa s tem ne trdimo, da je bilo dosedanje poslovanje slabo. Če hočemo doseči v pogojih 42-urnega delovnega tedna izboljšanje poslovanja, je kritična analiza preteklega obdobja nujna, kajti dokazala nam je niz pomanjkljivosti, ki posredno ali neposredno zavirajo boljše gospodarjenje naših proizvodnih obratov.

Zaradi specifičnosti tega elaborata v programu ukrepov nismo mogli precizno določiti konkretnih nalog za posamezne delovne enote, zato si bo moral vsak obrat

na osnovi tega elaborata in analiz poslovanja v letu 1966 izdelati svoj konkretni program ukrepov za uspešnejše poslovanje ob prehodu na skrajšan delovni čas.

Analize so odkrile velike možnosti aktiviranja rezerv, ki obstojajo v naših proizvodnih obratih. V dosedanjem razdobju splošnega intenziviranja in modernizacije naših proizvodnih obratov smo zanemarili nekatere organizacijske prijeme, s katerimi bi lahko sprosti odpravljali pomanjkljivosti, ki jih takšen hiter razvoj prinaša. Stabilnejši pogoji gospodarjenja in zaključena faza hitrega podružabljanja zemljišč nam narekujejo, da napore v nadaljnjem razvoju usmerimo predvsem v tehnološko in organizacijsko izpopolnitev delovnih enot. Način reševanja organizacijskih problemov je odvisen od strokovne sposobnosti, izkušenj in stopnje razvoja posamezne delovne enote. Organizacija delovne enote mora biti takšna, da zadovolji predvsem tri zahteve:

— učinkovitost s tem, da je organizacija čimbolj enostavna in razumljiva vsem sodelavcem;

— prožnost v organizaciji mora dopuščati prilagajanje novim prilikam in rešitvam konkretnih problemov;

— ekonomičnost pa je obenem posledica prvih dveh zahtev in glavni cilj dobre organizacije poslovanja v pogojih skrajšanega delovnega časa. Večja ekonomičnost je lahko rezultat skladnejšega sodelovanja vseh poslovnih enot in produkcijskih faktorjev, kar se odraža v večji produktivnosti in rentabilnosti.

S formalno ureditvijo organizacije, ki jo v elaboratu predlagamo, pa ne bomo dosegli pravega namena, dokler ne bo vsak delavec izvrševal tistega dela, ki ga zahteva delovno mesto, oziroma za katerega je odgovoren in nagrajen.

Glede na spremenjene pogoje poslova-

nja delovnih enot, kot posledice skrajševanja delovnega časa v ukrepih, predvidevamo osnovne koncepte in cilje bodočega razvoja delovnih enot in vodenje nove poslovne politike.

V analizah smo ugotovili dobre in slabe strani dosedanje proizvodnje. Na osnovi teh analiz, splošnega razvoja in srednjeročnega programa nakazujemo v elaboratu glavne ukrepe, ki bodo omogočili racionalno povečanje proizvodnje.

Pri skrajševanju delovnega časa je osnovna naloga dvigniti produktivnost dela. To bomo dosegli s kompleksnim učinkom vseh različnih ukrepov. Poleg najpotrebnejših investicij za izboljšanje obstoječega stanja na področjih, kjer bomo z majhnimi vlaganji dosegli pomembne rezultate, bo treba izboljšati tehnološki proces, ne samo zaradi povečanja produktivnosti dela in znižanja stroškov, ampak zaradi prilagajanja tehničnemu napredku in spremembam proizvodnega programa. Racionalizacija delovnih mest mora poenostaviti posamezne delovne operacije, kar ima za posledico povečanje produktivnosti dela na posameznem delovnem mestu. Naš namen ni, da proučujemo, kje so optimalne razporeditve delovnih sredstev in materiala glede na delavca. To bo naloga vsakega obrata, da pri izdelavi ukrepov projektira tak način dela, ki omogoča racionalno

porabo delovne sile. Pogoj za racionalno izvajanje ukrepov ob prehodu na 42-urni delovni tednik je ustrezna kadrovska zasedba. Analiza kadrov je detajlno obdelala kadrovske zasedbe in ker te ne moremo menjati čez noč, bo potrebno preiti h kompleksnemu izobraževanju obstoječih kadrov. Izobraževanje mora biti posledica analitične ocene delovnih mest, s katero smo ugotovili dejanske potrebe po kadrih, odnosno smo ugotovili smer, v katero jih moramo izobraževati.

Uvajanje 42-urnega delovnega tedna zahteva tudi enotno rešitev nagrajevanja delavcev, zlasti v proizvodnih delovnih enotah zaradi sezonskega značaja kmetijske proizvodnje. Zato bo potrebno izdelati nov pravilnik o delitvi OD v pogojih skrajšanega delovnega časa.

O samem prehodu na skrajšan delovni čas se pridružujemo mnenju večine anketiranih delavcev, ki so se zelo realno opredelili za postopen prehod na skrajšan delovni čas, saj je to eden od najvažnejših elementov politike podjetja pri uvajanju skrajšanega delovnega časa. Postopen prehod bi bil stimulacija za vse delavce, ker bi si morali z delovnimi uspehi priboriti vsako nadaljnje skrajšanje delovnega časa.

Primerjalni pokazatelji nam prikazujejo znatno izboljšanje gospodarjenja v le-

tu 1966 v primerjavi z leti 1964 in 1965. Na osnovi programa za leto 1967 predvidevamo nadaljnje povečanje proizvodnje ob istočasno zmanjšanju celotnega delovnega časa. Sorazmerno s tem se bo povečala tudi produktivnost dela. Predviden porast produktivnosti v letu 1967 nam daje možnost uvajanja skrajšanega delovnega časa.

Glavni namen vseh predvidenih ukrepov je, da se doseže skladen delovni proces in realizirajo smernice, postavljene na osnovi srednjeročnih in operativnih planov. To pa zahteva sistematično organiziranje proizvodnega procesa v vseh delovnih enotah, ki naj s smotrno kombiniranjem kadrov, delovnih sredstev in materiala, zagotovi maksimalne delovne rezultate.

Bistvo izkoriščanja rezerv v naših delovnih enotah je torej večja korist, ki nam jo morajo dati faktorji proizvodnje: delo, sredstva za delo in predmeti dela. Ti faktorji proizvodnje sodelujejo na vseh področjih gospodarjenja, ki so medsebojno povezana in zato le umna analiza, načrtovanje, investiranje, priprava dela, nabava, proizvodnja, evidenca, razpolaganje s sredstvi in upravljanje, povezani v racionalno organizacijo dela, maksimalno izkoristijo vsa razpoložljiva sredstva in s tem odpravljajo neizkoriščene rezerve v naših delovnih enotah.

S seje sveta kmetov - kooperantov

O prevzemu hmelja z 11-odstotno vlago je podal poročilo tovariš ing. Pelikan Zvone. V razpravi, v kateri so sodelovali tovariši Jelovšek, Kronovšek, Plaskan in Janič, so izražali domnevo, da se zaradi prenizko postavljene vlage pri prevzemu hmelj pri basanju preveč drobi in ima podjetje pri prodaji zaradi tega škodo. Inštitut za hmeljarstvo in hmeljarsko združenje bosta vprašanje proučila in podala poročilo na eni prihodnjih sej. Na obratih s kooperacijsko proizvodnjo bodo za nekaj hmeljarjev napravili primerjalne analize kvalitete in vlage za zadnja tri leta.

Prodaja traktorjev je podvržena prometnemu davku v višini 16 odstotkov.

O zakolu govedu v klavnici je tovariš Naraks podal naslednje poročilo: Dne 22. 11. 1966 je bilo na obratu Vojnik odkupljeno večje število živine iz prostega odkupa. Pri prevzemu sta bila navzoča poleg lastnikov tudi tovariš Gmajner z obrata Vojnik in od-

kupni referent Mesnine tovariš Varlec. Živina je bila prevzeta na osnovi sporazuma o višini kmeta in odstotku klavnosti. Iz zapisnika o zakolu je razvidno, da je bila omenjena živina (dva vola, ena krava in ena telica) zaklana dne 28. 11. 1966. Do takšnega zastoja je prišlo zaradi tega, ker je bilo v tem času odkupljene več živine, kot je kapaciteta klavnice, zato so živino zadržali v hlevu. Ugotovljeno je bilo, da zaradi tega ni bila povzročena nobena škoda proizvajalcu, kakor tudi ne obratu Vojnik.

Tovariš Planinšek je dne 19. 10. 1966 prodal obratu Celje oziroma Mesnini dva bika in eno telico. Živina je bila zaklana naslednji dan ob prisotnosti predstavnika obrata Celje (komisijski zakol). Iz zapisnika o zakolu je razvidno, da je bil odstotek klavnosti precej nižji, kot sta pričakovala lastnik in odkupni referent obrata. Komisijski zakol in podatki iz zapisnika o zakolu pričajo, da tovariš Planinšek ni bil oškodovan.

Tovariš Kornovšek poudarja, da se nepravilni način odkupa vleče že več let in je treba nepravilnosti čimprej odpraviti. Tovariš Janič smatra, da se morajo za odkup živine določiti črste uzance.

Navzoči sklenejo, da bodo na prihodnji seji obravnavali problematiko odkupa živine in osnutek poslovnika o odkupu živine.

Osnutek pravilnika o hranilno kreditnem poslovanju obrazloži tovariš Marinc Ernest. Po plodni razpravi sprejmejo osnutek in predlagajo naslednje spremembe:

Osnova za izračun vlog, ki so na razpolago za posojila, naj bo povprečno stanje hranilnih vlog minulega leta.

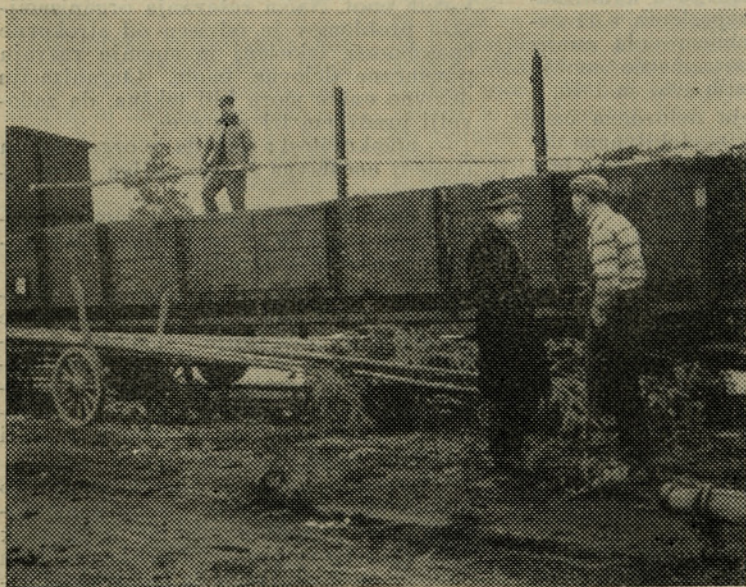
Za dokumentacijo namembnosti posojil naj zastopuje poročilo pristojne službe. Obrestna mera za vezane vloge naj bo ista kot v banki.

Kreditni odbori naj štejejo od 5 do 7 članov.

Pri predčasnem dvigu vezanih vlog se naj upoštevajo primeri višje sile.

Hranilno kreditni službi se naj da kratek, a primeren naslov. Tovariš Vitez odobrava navedeni način kreditne službe pri KK, ker kmetje ne morejo dobiti pri banki potrošniškega kredita. Predlaga tudi, da je treba v zvezi z vlaganjem denarja razširiti propagando in uvesti nagradno žrebanje, za katerega pridejo v poštev le vezane vloge.

Izračun realizacije proizvodnje piščancev ni točen, ker so nekateri jemali za osnovo izračuna živo težo, drugi pa klavno. Dejanska realizacija lanskega leta je za okrog 50 ton večja. V letu 1966 je vidno povečanje proizvodnje mleka, piščancev in ostalega mesa. K temu je pripomogel uvoz telet in ostale živine.

Prve hmeljeve že prihajajo. Jih bo dovolj?

Nujno je, da se poveča poraba umetnih gnojil na travniškem svetu, ker se je povečal stalež živine. Pri uporabi srednjih doz mineralnih gnojil bi morali kmetje na 12.000 hektarih trositi letno v dolinskem predelu 4.000 ton in v višinskem predelu 3.600 ton mineralnih gnojil.

Pri proizvodnji so bili kooperantje upravičeni koristiti v preteklem letu po kooperacijski ceni:

hmelj 1.311,5 tone	1.967 ton mineralnih gnojil
pitanci 1.199,3 tone	1.920 ton mineralnih gnojil
prašiči 56,9 tone	91 ton mineralnih gnojil
mleko 1.708.000 litrov	683 ton mineralnih gnojil
krompir 490 ton	34 ton mineralnih gnojil
	4.695 ton mineralnih gnojil

Kooperantje niso uporabili 782 ton mineralnih gnojil, ki so jim pripadala po kooperacijski ceni.

Realizacija kooperacijske proizvodnje lani v primerjavi s planom po obratih v odstotkih je naslednja:

Delovna enota	Kooperacija	Prosti odkup	Skupaj	Udeležba obrata v skup. koop. proizv.
1. Braslovče	98,1	105,8	98,7	11,6
2. Celje	125,9	126,9	126,2	10,6
3. Petrovče	115,2	76,4	109,0	15,9
4. Polzela	99,1	157,7	104,5	9,5
5. Prebold	99,5	83,2	97,9	6,2
6. Šempeter	99,4	98,9	99,3	9,4
7. Tabor	101,6	125,1	103,4	6,4
8. Trnava	94,4	73,6	93,4	9,4
9. Vojnik	108,2	133,1	115,5	5,8
10. Vransko	106,0	131,0	108,6	6,9
11. Vrbje	102,6	131,7	105,3	10,3
Skupaj	103,7	115,3	105,0	100,0

NOVOST ZA KOOPERANTE

Pogodbeno pridelovanje fižola

Vsem kooperantom, ki bodo letos pridelovali na žičnicah prvoletni hmelj, nudi kmetijski kombinat dodatni in ne slab zaslužek s pogodbenim pridelovanjem visokega »koks« fižola v zrnju.

Kombinat bo za pridelovanje fižola nudil seme, žico za vodila in kaveljčke v vrednosti 0,46 N-din za kg oddanega fižola v zrnju. Opravljal bo zaščito in nudil strokovno pomoč na svoje stroške.

Pridelovalec bo fižol obdeloval, spravil in vsega oddal kombinatu. Na vsakih 10 kg oddanega fižola mu pripada 1 kg mineralnih gnojil in na vsakih 300 kg fižola ena traktor-ska ura po kooperacijski ceni.

Ker ima kombinat zagotovljeno tržišče, nudi pridelovalcu garantirano ceno 2,38 N-din za kg.

Če bosta tržišče in cena ugodna za fižol v stročju, ga bodo pridelovalci v sporazumu s kombinatom lahko obrali.

Zaradi sklepanja pogodb se bodo pri interesutih te dni zglasili tehnik iz kooperacije, ki delajo na vašem območju.

Pod. M.

Realizacija 1966 : Plan 1966 = 105,0

Plan 1967 : Realizacija 1966 = 102,9

Realizacija 1966 : Realizacija 1965 = 113,8

Plan nabave pl. živine je bil 292 kom. pl. krav in telic. Kooperantji pa so dobili 365 pl. živali ali 125 % in poleg tega še 10. pl. bikov za prirodni pripust, 36 pl. svinjk, 22 pl. merjascev.

V letu 1967 je predviden za kooperante nakup 355 plemenskih krav in telic, kar bi predstavljalo 4,5 % celotnega staleža krav, za okrog 3,5 odstotka pa bi izboljšali pasemski sestav s podmladkom lastne črede. Nabavili bomo še 64 plemenskih svinjk, 20 pl. merjascev in 9 pl. bikov. Za potrebe kooperantov še nameravamo nabaviti 11 molznih naprav, 57 BCS in 44 Alpina kosilnic ter montirati 12 naprav za prevetravanje.

Tovariš Jelovšek navaja, da je padec porabe mineralnih gnojil pripisati višji ceni gnojil in povečanju staleža goveje živine, ker je več hlevskega gnoja. Tov. Grabnar ugotavlja, da je ta trditev točna za nižinske kmetije, ne velja pa za obrobne in višinske predele. Tovariš Plaskan meni, da je poraba mineralnih gnojil odvisna od aktivnosti naše službe po obratih. V hribovitih predelih nimamo niti ene dobro urejene kmetije. Izkoriščanje mehanizacije pri kmetih je zelo važno za proizvodnjo, vendar pa mora biti racionalno. Kader, ki dela v kooperaciji, mora biti nagrajen po doseženih uspehih. Nekateri člani sveta smatrajo, da je treba izvajati pasemsko zamenjavo bolj dosledno predvsem v hribovitih predelih, ker je ugotovljeno, da gredo nekatera dobra teleta v zakol. Obrati morajo sklepe sveta kooperantov izvajati dosledneje. Adaptacije kmečkih hlevov se morajo izvajati načrtneje in po programu. Evidenco plemenske živine je treba izpolniti in voditi dosledneje. Sklad rizika bi naj formirali iz sredstev, ustvarjenih pri prodaji plemenske živine.

Tovariš Plaskan obrazloži aneks k hmeljarski pogodbi II. II. c in II. d in pogodbo za proizvodnjo piščancev, ki je dobila trajni značaj. Z agrokombinatom Emona v Ljubljani še ni dosežen sporazum o ceni piščancev. Obrazloži osnutek pogodbe za proizvodnjo mleka. Tolščobe nad 4,2 % ne bodo obračunavali.

Tovariš Kladnik zahteva, da v bodoče rejci dobivajo poročilo o odstotku tolščobe oddanega mleka.

Tovariš Plaskan obrazloži aneks k hmeljarski pogodbi II., II. c bornikom Vrbja, Petrovč, Polzele in Šempetra. Sveti kooperantov bodo evidentirali nove kandidate. Vprašanje davka za hmeljišča, katera so kmetje dali v zakup za obnovo hmeljišč, postavi tovariš Marinc. Zakupodajalci bodo po dosedanjih tolmačenjih predpisov davka oproščeni.

»Inštitut za hmeljarstvo dobi precejšen prispevek, zato ne bi smel zaračunavati analiz zemlje«, ugotavlja tovariš Jelovšek. Tovariš Plaskan pa mu pojasni, da inštitut v svojem proračunu nima zajetih stroškov za analizo vseh zemljišč, da pa je del hmeljišč, predvsem obnove, sprejel v program dela.

Posijalo je sonce in privabilo otroke iz otroškega vrta v Vrbju na igrišče

K R I Ž E M

PO DELOVNIH ENOTAH

Težki pogoji dela v kooperacijski proizvodnji izven središča Savinjske doline

Na obratu Celje sta kooperacijska in lastna proizvodja enako močni. Slabo polovico vseh stroškov uprave in ekonomske enote nosi kooperacija, kljub temu pa strokovni kader, ki dela v kooperaciji, ni vkalkuliran v teh stroških. Na podlagi takšne razmejitve poslovnih stroškov je v kooperacijski proizvodnji prikazana izguba. Po grobih podatkih pa izgleda, da je kooperacijska dejavnost uspela to izgubo precej zmanjšati, kar lahko štejejo za uspeh. Ti rezultati bi lahko bili vsekakor boljši, če se ne bi ukvarjali predvsem s proizvodnjo, ki sicer v fizičnem obsegu za obrat nekaj pomeni, v finančnem pa bore malo. To opazimo predvsem, če primerjamo naš obrat z ostalimi, ki imajo štirikrat, pa tudi večkrat več hmelja.

Poleg tega, da se ukvarjamo s finančno neinteresantno proizvodnjo, imamo še vrsto težav. Ena takih je specializacija, saj smo blizu centra direktnih kupcev. Verjetno bi imeli večje uspehe, če bi lahko na primer z mlečnimi proizvajalci sklepali pogodbe za doljšo dobo, ker bi jim lahko zagotovili pod določenimi pogoji odkup mleka za več let. Te pripombe kooperantov so upravičene, saj je investicija za nabavo dobrih mlakaric zelo draga in je zato razumljivo, da želi kmet vedeti, kdaj se mu bo ta investicija izplačala. Tudi reduktazni pregled mleka bi se verjetno moral razširiti tudi na tiste proizvajalce, ki mleko dostavljajo direktno potrošniku. V kolikor tega ne bo, bo imel kombinat kot celota, predvsem pa obrat Mleko, škodo.

Podobne težave imamo na večjih površinah s proizvodnjo. V gradnjo večjih žičnic smo vložili mnogo truda. Dosegli smo minimalne uspehe. Menim, da bomo morali na našem področju z večjim tempom obnavljati hmeljišča na ta način, da bodo kooperanti obnavljali v lastni režiji, da jim kreditiramo nakup investicijskega materiala in da imamo strokovni nadzor nad gradnjo. Hmeljar bo tako kooperiral z našim obratom več let. Vsekakor pa

bo ta proizvodnja za proizvajalca in kombinat nekoliko dražja, ker bo bolj razdrobljena.

Kljub težavam pa so doseženi vidni uspehi. Tu je med drugim mišljena nabava plemenske živine, katero rejci kupujejo mimo obrata od proizvajalcev izven našega področja. Iz tega sledi, da bodo na našem področju potrebni solidni plemenski sejmi.

Specializacijo, pri kateri sicer nismo dosegli vidnih uspehov, bomo morali izvajati samo zelo postopoma. Solidnost in dostopnost do prizvajalcev v vsej kooperacijski proizvodnji bosta morali biti v bližini potrošniških centrov zaradi gospodarske reforme še večji kot doslej.

Žibret Karel

STANOVANJSKI ODNOSI V SMISLU ZAKONA O STANOVANJSKIH RAZMERJIH

Z namenom, da vsak stanovalec pozna svoje pravice in dolžnosti ter da bi se laže vključil v aktivno odločanje v samoupravnih organih od zbora stanovalecev, hišnih svetov, skupščine stanovalecev in delavskega sveta, želim s tolmačenjem posameznih zakonskih predpisov prispevati svoj delež k uspešnejšemu sodelovanju na stanovanjskem področju. Tokrat začnjam z zakonom o stanovanjskih razmerjih. Nov zakon je bil nujen zaradi tega, da se mehanizem stanovanjskih razmerij prilagodi in vključi v nov sistem stanovajskega gospodarstva.

Cilj tega zapisa je, da prikazem kompleks stanovanjskih razmerij na relaciji: stanovanjsko podjetje—hišni sklad—razpolagalec stanovanj—nosilec stanovanjske pravice.

Stanovanjsko razmerje, stanovanjska pravica, pravica upravljanja s stanovansko hišo pa ni nekaj novega, kar bi nastalo šele v lanskem letu, saj je bila sprejeta uredba o upravljanju stanovanjskih hiš že leta 1954, ko so prvič v našem pravu postavljena osnovna načela stanovanjske pravice, kljub temu, da je bilo razdeljevanje stanovanj oziroma dodelitev stanovanj popolnoma administrativni akt. Načela, ki so bila zajeta pri tem zakonskem predpisu, so bila nova in originalna, saj so bila pri nas prvič izvajana v praksi. Praksa je potrdila opravičenost takšnega predpisa. Takšno orienta-

cijo je osvojila zvezna skupščina v svoji resoluciji leta 1957. Realizacijo teh načel imenujemo stanovanjska reforma iz leta 1959. Tega leta je konstituirana pravica stalnega koriščenja stanovanja ene družine. Druga važna stvar je bila, da se izločijo upravni organi iz delitve stanovanj, ki odslej pripada tistemu, ki je stanovanje zgradil oziroma investiral.

Nadaljnje spremembe so bile izvršene 1962. leta, ko se je prepustilo občinskim skupščinam, da same določajo amortizacijo, s tem pa vodijo tudi stanovanjsko politiko, kakršna je v konkretnem primeru na področju posamezne občine.

Ob koncu leta 1965 so izvršene spremembe in dopolnitve, ki jih delno že vsi poznamo. Bistvo teh sprememb je v naslednjem:

— višine stanarine ne določa več občinski upravni organ, temveč podpiše stanovalec pogodbo s stanovanjskim podjetjem, s tem je z občinskim odlokom limitirana samo zgornja meja stanarin.

— Pogodbena stranka je sedaj namesto stanovanjske hiše stanovanjsko podjetje.

— Stanarino formira stanovanjsko podjetje v tisti višini, da je mogoče odplačevati kredit.

— Omogočeno je sodelovanje stanovalca v upravljanju pri stanovanjskem podjetju, kot podjetju oziroma enoti, ki

opravlja delo posebnega družbenega interesa.

Stanovanjska pravica pomeni zaščito oseb, ki stanujejo v dodeljenem stanovanju pod pogoji, da izpolnjujejo z zakonom določene obveze skladno s podpisano pogodbo za nedoločen čas. Več o stanovanjskih pogodbah je napisano v prejšnji številki.

Posamezni naši delavci so še zmeraj v dvomih, kdo naj jim dodeli prazno stanovanje. Kljub temu, da hišni sklad upravlja in vzdržuje stanovanjske hiše, imajo razpolagalno pravico posamezni proizvodni obrati. Za tista stanovanja, ki jih zgradi hišni sklad, ima on tudi razpolagalno pravico. Nujnih je nekaj misli o razpolagalni pravici ali z drugimi besedami, pravici o oddaji stanovanj koristnikom. Pravica razpolaganja s stanovanji pripada tistemu, ki je stanovanje zgradil s svojimi sredstvi, kakor je to predvideno v tretjem členu zakona o stanovanjskih razmerjih. Razdelitev stanovanj se vrši na osnovi pravilnika, katerega potrdi centralni delavski svet. Ta pravilnik pa mora predpisati način, pogoje, vrstni red in druge potrebne elemente za dodelitev stanovanja koristniku.

Odnosi, nastali s stanovanjsko pravico

Lastniku stanovanja — razpolagalecu je poleg tega, da lahko izbere stanovalca, dana tudi pravica odpovedi, to pa v primeru, kadar je dodelitev stanovanja izvršena na podlagi 63. člena zakona o stanovanjskih razmerjih; kadar je stanovanje dodeljeno na osnovi delovnega razmerja. Prav tako mora razpolagalec dati soglasje za zamenjavo stanovanja.

V novih pogojih gospodarjenja s stanovanjskimi hišami prevzema za stanovanja kmetijskega kombinata Žalec — hišni sklad vsa dela gradnje stanovanj, urejuje vsa dela materialnih obvez in koriščenja stanovanj, organizacijo vplačil stanarin in najemnin. V kolikor pa se v pogodbi zajame, izvršuje še ostala dela za ustanovitelja.

Uranjek Miha

Dopisujte

v naš list!

Strokovni pogovori in nasveti

Dognojevanje ozimne pšenice z dušičnimi gnojili

Pri proizvodnji pšenice, kateri vsak dan polagamo večjo skrb, moramo upoštevati več činiteljev, ki bistveno vplivajo na višino pridelka.

Predvsem so važni ti-le: pravilna priprava zemlje za setev, izbor sorte, kvalitete semena, pravilna in pravočasna setev in pravilno in pravočasno gnojenje.

V kmetijstvu gospodari zakon »omejenega činitelja«, po katerem že samo en neugoden faktor zadostuje za omejen pridelek. Iz tega lahko sklepamo, da bo pridelek maksimalen le takrat, kadar bodo vsi faktorji istočasno ugodni. Če napravimo vse činitelje ugodne, na katere lahko vplivamo — predvsem gnojenje — povečamo možnost, da se približamo maksimalnemu pridelku, ker je pridelek tedaj omejen samo s činitelji, na katere ne moremo vplivati; to je: zemljišče in klima.

Čas uporabe in količine kalijevih in fosfornih gnojil je v glavnem raziskan, čas uporabe dušičnih gnojil pa še ni dokončno proučen.

Zagotoviti rastlini racionalno prehrano z dušikom predstavlja težak problem.

V zemlji ne obstaja permanentna zaloga mineralnega dušika, kot je to primer pri kaliju in fosforju. Res je, da obstaja tudi zaloga dušika, toda ta je v organskem stanju, iz katerega se dušik ne more osvoba-

jati v takšni meri (humus). Le majhna količina organskega dušika se lahko sprošča z mineralizacijo s pomočjo mikrobov v zemlji (nitrifikacija in amonizacija).

Vegetacija pri pšenici se začne koncem zime, takrat, ko še zemlja ni dovolj ugreta, da bi se aktivirala mineralizacija organskega dušika. Razlika med potrebo pšenice v razvoju po dušiku in še nedovoljna preskrba z dušikom iz zemlje privede do stradanja rastline po dušiku, katerega kaže pšenica skoro vedno na koncu zime.

Res je, da je v zemlji v začetku zime nitratni dušik, ki je nastal pri mineralizaciji organskega dušika med letom ali pa konec jeseni. Toda dušik je prisoten takrat, ko pšenica nima absorpcijske sposobnosti. Tudi zimske padavine ga lahko močno izperejo.

V pogledu fiziologije mineralne prehrane rastlina mnogo bolje razporedi svojo prehrano s fosforom in kalijem kot pa z dušikom. Visoka koncentracija fosfora in kalija nikdar ne ruši fiziologije rastline, kajti rastlina je zmožna, da zadrži te elemente kot rezervo in jih koristi, kadar jih potrebuje. Prehrana z dušikom je povsem drugačna.

Razpoložljiva količina dušika v zemlji ni konstantna. V začetku rasti pšenice je količina dušika zelo majhna, kar onemogoča zadostno absorpcijo. Če pa je dušika preveč, bo rastlina absorbirala vse, kar je mogoče. Zaradi tega lahko pride do prehitre rasti in do rušenja ravnotežja med organsko materijo, kar moti normalno fiziologijo rastline in lahko privede do poleganja ter do prevelike občutljivosti za bolezn (plesen itd.).

Iz vsega tega je razvidno, kako važno je gnojiti z dušikom takrat, ko ga rastlina najbolj potrebuje.

Pri pravočasnem gnojenju z dušikom moramo upoštevati še važen činitelj — zemljišče.

Plitka in porozna zemljišča (naplavine v Savinjski dolini) se hitro segrevajo, so zračna, nitrifikacija nastopi hitro in kmalu dajo pšenici na razpolago ves dušik. V blagih in mokrih zimah se na takih zemljah količina nitratnega dušika hitro izpira. Na tem zemljiščih bomo dodatno gnojili z dušikom konec februarja, in sicer s 40 do 50 kg čistega dušika (to je 200 — 250 kg kalkamona) na ha, drugič pa konec marca ali v začetku aprila s 30 kg čistega dušika (to je 150 kg kalkamona) na ha, seveda, če smo ob setvi gnojili na ha s 700 do 750 kg NPK 4 : 14 : 11. V tem primeru smo že v jeseni dali 28 do 30 kg čistega dušika na ha, katerega

je pšenica delno že porabila, delno pa se je spral v nižje sloje in je postal pšenici nekorišten.

Za težja, globoka (pšenična) tla mislimo, da so sposobna dati pšenici potrebno količino dušika v času razraščanja, pa smo v zmoti. Taka zemljišča dajejo rastlini dušik zelo počasi. To pa predvsem zaradi tega, ker se zemlja počasi ogreva, v globini je slabo zračna in je zaradi tega nitrifikacija zelo slaba.

Na takih zemljiščih gnojimo obratno kot na lahkkih, in sicer tako, da damo konec februarja 30 kg čistega dušika (to je 150 kg kalkamona) na ha, pri drugem dognojevanju pa damo dušika toliko, kolikor ocenimo, da ga bo rastlina prenesla, da ne bo polegla. V naših razmerah gnojimo na teh zemljiščih z okrog 40 kg čistega dušika (to je do 200 kg kalkamona) na ha.

Pri vsem tem, kar smo dosedaj navedli, moramo upoštevati poljščino »predhodnico«. Če je sledila pšenica leguminozi (detelja, lucerna), potem moramo biti zelo previdni pri gnojenju z dušikom.

Za visok pridelek pšenice je potrebno upoštevati vse navedene činitelje. V primeru, da se ne morete odločiti za čas in količino gnojenja z dušikom, vprašajte strokovnjaka. Strokovnjaki vam bodo rade volje svetovali.

Satler Franc

KRMLJENJE TELET

KRMLJENJE JE NAJBOLJ OBCUTLJIVO IN ZAHTEVNO DELO PRI VZREJI TELET. ZAHTEVA IZDELANO IN PREIZKUŠENO TEHNOLOGIJO IN NAJVEČJO NATANČNOST IN VESTNOST PRI DELU. ZATO ZAUPAMO TA OPRAVEK LE NAJBOLJŠIM DELAVCEM, KI IMAJO POLEG VOLJE IN VESELJA ŠE DOLOČENO ZNANJE IN PRAKSO PRI VZREJI TELET. KLJUB TEMU PA SE NAM BODO ŠE VEDNO PRIKRADLE NAPAKE, KI LAHKO KAJ HITRO USODNO VPLIVAJO NA ZDRAVJE ALI CELO NA ŽIVLJENJE TELET.

B — V 1966. letu smo uspešno preizkusili »novo« tehnologijo krmljenja in vzreje telet na naših farmah. Ta tehnologija temelji na načelu: naglo odstavljanje telet od polnega mleka, skrajšano napajanje z nadomestkom — laktanom in čim hitrejša privajanje telet na koncentrat in seno. Izkušnje, ki so jih s takim načinom krmljenja nabrali v Zahodni Nemčiji, Angliji, na kmetijskem inštitutu Slovenije in drugod, so bila dovolj čvrsta zagotovila, da lahko

mirno prekinemo s starimi, manj uspešnimi in dragimi metodami vzreje. Za primerjavo bomo navedli »stari« način krmljenja telet:

— do štiridesetega dneva starosti smo napajali teleta z materinim oziroma polnim mlekom;

— s postopnim prehodom smo nato krmlili teleta do devetdesetega ali celo do stotega dneva starosti;

— v tem obdobju smo uspeli le počasi privajati teleta na koncentrate in seno.

Tako smo za vzrejo teleta pokrmili najmanj 200 litrov polnega mleka in okrog 30 kg nadomestka. Poleg zdravstvenih težav (stalna nevarnost prebavnih motenj) je bila ta vzreja izredno draga. V normalnih pogojih je bil strošek krme za kg prirasta 850 do 900 S-din. Pogini in bolezn pa so občutno povišali stroške vzreje. Zato je bila vzreja telet veliko breme za naše farme, kateremu se nismo mogli izogniti.

Nov postopek z naglim odstavljanjem telet od polnega mleka in krajšo dobo napajanja z laktanom je bistveno pocenil stroške prirasta in vzreje. To daje upanje, da bomo z nadaljnjo izdelavo te tehnologije vsaj delno rešili vprašanje rentabilnejše vzreje telet in mladih plemenskih živali.

Bistvo novega načina prehrane je, da telet popije čimmanj dragega polnega mleka in laktana. Čimprej ga moramo navaditi žreti cenejšo krmo — močna krmila in seno. Razumljivo je, da zmanjšanje količin polnega mleka in kakovostnega lakta-

na ne sme iti na račun zdravja in rasti mladega organizma. Prav tako ne smemo vseh telet obravnavati enako. Rodijo se tudi lažja in manj vitalna teleta, katerim nekoliko podaljšamo dobo, ko dobivajo polno mleko in napajamo z laktanom. Normalno rojena in sposobna teleta odstavljamo od polnega mleka od 8. do 12. dneva starosti, z laktanom pa prenehamo napajati po 40 do 50 dnevih starosti. Polnega mleka pokrmimo teletu od 60 do 75 litrov (prej nad 200 litrov). Na tele porabimo 15 do 18 kg laktana (prej najmanj 30 kg). Že po tridesetem dnevu starosti tele krepko sega po ustreznem koncentratu in tudi po dobrem senu ali lucerni.

Hitro lahko izračunamo, da je sedanji način prehrane res občutno cenejši. Koliko stane kg prirastka po tej tehnologiji, bo razvidno iz poskusov, ki smo jih vodili v zaloškem telečnjaku.

Pričeti moramo s prvim dnevom življenja, ker je prvih sedem dni po telitvi najbolj odločilnih za zdravje in rast teleta. Najmanjša napaka pri napajanju, popuščanje pri higieni in redu lahko povzroči prebavne motnje, ki se prej ali slej razvijejo v bolj ali manj hudo drisko. Te zahrbtno vzrejne bolezni se moramo še zlasti bati zato, ker so ji najbolj podvržena sesna teleta. 80 odstotkov telet pogine zaradi driske, le 20 odstotkov zaradi drugih vzrokov. Zato moramo na velikih farmah posvetiti vso skrb varstvu sesnih telet.

Naravna telesna odpornost sluznice prebavil in dihal je pri novorojenem teletu majhna in bolezenske klice zlahka prodirajo skozi njo v organizem. Prvo obrambo in varstvo dobi tele šele z mlektivom. Znano je, da teleta, ki ne dobijo mleziva, ali ga dobijo prepozno, večinoma poginejo. Narava je poskrbela, da črevesna sluznica telet prepušča posebne beljakovine (globuline) mleziva direktno v kri. Ti globulini so nosilci protiteles za varstvo teleta. Poleg omenjenih važnih globulinov ima mlezivo tudi več rudnin, predvsem kalcija, magnezija, fosforja, natrija, manj pa kalija. Mlezivo vsebuje vsaj petkrat večje količine sledovnih elementov (mikroelementov) in vitaminov A, B, C, E in skupino B, pa tudi več fermentov kot navadno mleko. Najmočnejše je mlezivo prvi

dan po telitvi, v nekaj dneh pa se spremeni v navadno mleko. Zaradi čimhitrejšega varstva je narava dala teletu nagon, da že po 30 do 60 minutah vstane in išče vime. Prvi obrok mleziva mora torej dobiti tele vsaj eno uro po telitvi, nato pa nudimo teletu mlezivo večkrat: prvi dan vsaj štirikrat v manjših količinah. Pravilo, da naj tele popije čimveč mleziva, mora biti vsklajeno z možnostjo prebave. Zato je važno, da napajamo teleta prve dni večkrat z manjšimi količinami, ker bi redki in obilni obroki nujno povzročili prebavne motnje in driske. Mlezivo je za teleta koristno in potrebno predvsem zato, ker tele pred tremi tedni starosti ne more proizvajati lastnih zaščitnih snovi. Do tedaj je odvisno od zaščite, ki jo dobi z mlektivom ob pravem času, v pravih obdobjih in v ustrezni kvaliteti.

Na farmah teleta napajamo že pri prvem obroku. Napajanje ima dobre strani, vzreja je pa zahtevnejša. Poleg tega, da moramo napojiti tele takoj po molži, moramo posebno paziti na čistočo in higieno. Vestnost in znanje oskrbovalcev telet je pri tem odločilne važnosti. Žal, nimamo vedno dovolj srečne roke in posledice se hitro pokažejo.

Pred vsako molžo mora oskrbovalec oprati kravi vime s toplo vodo in ga posušiti s čisto krpo. Temperatura mleka ne sme biti nižja od 37 stopinj Celzija, zato moramo prenesti mleko v boks teletu neposredno po molži. Teleta napajamo s posebnimi cuclji ali sesalnimi napravami, ker je to bolj naravno, kot napajanje iz vedra. Dobro so se obnesle »novosadske« sesalne naprave s plastično cevko, ki sega v posodo z mlekom. Na koncu plastične cevi je kovinski ventil s kroglico, ki preprečuje, da bi se mleko med sesanjem vračalo nazaj v vedro. Napravo namestimo pred vsakim napajanjem, po napajanju pa moramo napravo skrbno oprati v mlačni vodi in jo razkužiti. Posode posušimo v posebnem prostoru, cuclje pa pustimo v razkužilu. Še boljši in enostavnejši je nemški »Hiko« cuclj, ki ga pritrdimo s strani na dno posode za mleko. Preko plastičnega ventila sesa tele mleko iz posode. Na farmah bomo »novosadske« cuclje zamenjali s »Hiko« cuclji.

Za napajanje že takoj prvi dan življenja smo se odločili iz dveh razlogov:

— kontroliramo in določamo lahko pravilne količine mleziva in mleka v obroku;
— sesanje pri materi zahteva veliko dela in časa, posebno kadar so telitve številne.

V naših telečnjakih dobivajo teleta naslednje količine mleziva oziroma mleka:

1. dan: 4-krat po tričetrt litra mleziva,
2. in 3. dan: 3-krat po en liter mleziva,
4. dan: 3-krat po en in četrt litra mleziva,

5. dan: 3-krat po 1 in pol litra mleka,
6. dan in dalje: 3-krat po 2 litra mleka.

Ta tehnologija napajanja se je pri nas dobro obnesla. Količino 6 litrov na dan povečujemo le v izjemnih primerih: izredno težkim teletom. Omenili smo, da po novem postopku preidemo že po 10. do 12. dnevu starosti teleta na nadomestek ali na tako imenovano regenerirano mleko (laktan). S katerim dnevom starosti pričnemo teleta napajati z laktanom, določimo za vsako tele posebej. Pri tem se oziram na zdravje, težo in vitalnost. Prehod na laktan je takojšen, brez postopnega zmanjševanja polnega mleka ali mešanja z laktanom. Ta stres je za tele enkrat in ga prenese brez posledic.

Kako krmimo in vzrejamo teleta od prehoda na laktan dalje, bomo obravnavali v prihodnjem sestavku.

(Nadaljevanje sledi)

Inž. S. Marovt in
inž. J. Marovt

MALA OGLASA

Kupim 9 do 12 kvadratnih metrov veliko sušilnico za hmelj.

Močnik Anton, Pondor p. Tabor

Prodajam kozolec, Naslov v uredništvu.

Zaščitimo dimne cevi sušilnic pred rjo

Dimne cevi so navadno izdelane iz črne, dokaj hitro rjaveče pločevine. V hmeljni sušilnici so preko vsega leta, posebno pa jeseni in pozimi, izpostavljene vlažnemu zraku, ki rjavenje še stopnjuje.

Z minimalnimi stroški in malo truda jih lahko pred vremenskimi vplivi uspešno varujemo s premazom iz grafita in jim podaljšamo dobo trajanja.

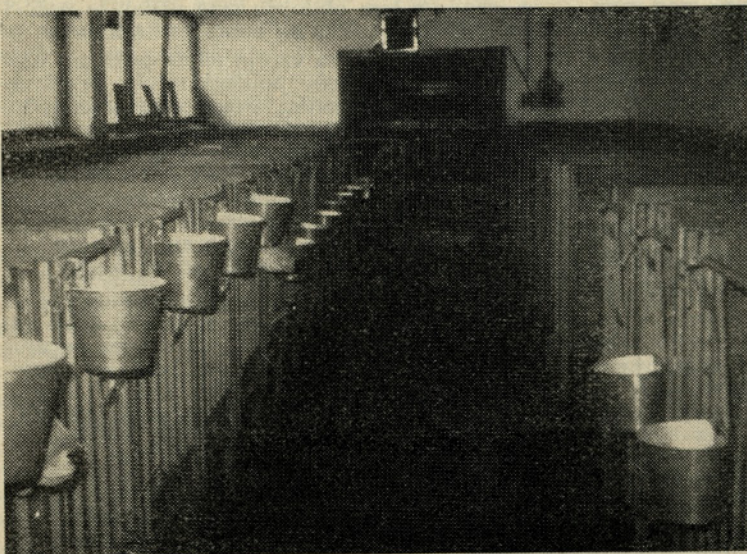
Zato so potrebna naslednja sredstva: žična ščetka, večji čopič, kis in grafit. Najprej cevi očistimo rje z žično ali kakšno drugo trdo ščetko. Nato pripravimo premaz iz domačega kisa in grafita v prahu ali grafita v luskah, ki je kvalitetnejši in dražji. Dobimo ga v trgovini barv in lakov. Kot lepilo je namesto kisa še boljše pivo, ki je

lahko tudi pokvarjeno. Mešanica naj ne bo niti pregosta, niti preveč tekoča! Ne sme kapljati od čopiča, teči pa mora v nepretgranem curku, tako da se da v tanki plasti nanašati na površino. Kako naj bo mešanica gosta, najlepše pokaže delo samo.

Ko se premaz posuši, varuje grafitna plast dimne cevi pred rjo. Prednost grafita pred ostalimi sredstvi je v tem, da se pri naslednji uporabi sušilnice ne razvijajo škodljivi plini neprijetnega vonja, kot če uporabljamo na primer izrabljeno olje ali druga premazna sredstva. To je tem važnejše, ker se hmelj hitro navzame vonjav.

Za 16 m² veliko sušilnico porabimo 2 kg grafita v prahu in približno toliko tekočine. Vse skupaj nas stane okrog 800 S-din.

MILAN VERONEK

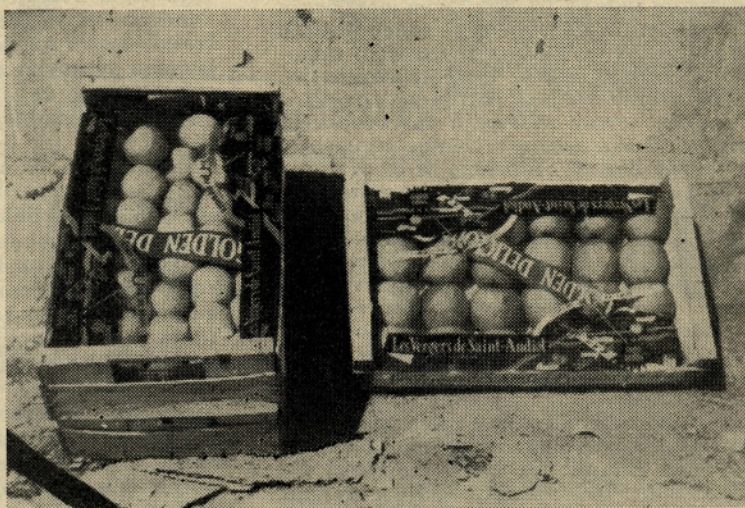

Napajalniki za mleko in vodo na boksih telet na farmi Zalog

Organizacija priprave sadja za trg v Italiji in Franciji

Viličarji prenašajo, nakladajo in razkladajo zaboje s sadjem na paletah in tako veliko prihranijo na času in pri dragih delavcih

Okusno pripravljen zlati delišes za trg v Franciji privabi marsikaterega kupca

PRESKRBA PREBIVALSTVA S SADJEM JE PRI NAS SE VEDNO ZELO SLABA. VZROKOV ZA TO JE NEDVOMNO VEČ. MED TEMI ZAVZEMA PRAV GOTOVO VAŽNO MESTO TUDI PRIPRAVA SADJA ZA TRG. REŠ JE, DA KVALITETNEGA SADJA PRI NAS SE VEDNO PRILMANJKUJE, TODA SE TISTO, KAR PRIDELAMO, NE ZNAMO ALI NE MOREMO

Jugoslovanski poljoprivredno — šumarški center v Beogradu je v sodelovanju z OECD-jem v Parizu (organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj) omogočil, da so se naši strokovnjaki seznanili z organizacijo priprave sadja za trg v sadjarsko najbolj razvitih deželah Evrope, v Italiji in Franciji.

V obeh obiskanih deželah so dosegli v zadnjih letih v proizvodnji kvalitetnega sadja in njega pripravi za trg take uspehe, da se lahko od njih marsikaj naučimo. Obe državi danes težita za osvajanjem evropskega tržišča, za kar je potrebno vložiti mnogo truda in znanja, tako v proizvodnji, kot pri pripravi sadja za trg. Sosednja Italija nam je dobro znana sadjarska dežela, kjer dosegajo v pridelovanju sadja celo svetovne rekorde. Ogromnim količinam tega sadja je treba dati tržno vrednost, ki je v mnogočem odvisna od njega priprave na poti od drevesa do tržišča. Ker je proizvodnja sadja pogosto večja, kot so možnosti obratov za pripravo sadja, vlaga država vse večja sredstva za gradnjo hladilnic in modernih tržnic. Vloga države je pri tem zelo velika, saj znajo dotacije celo 50 in več odstotkov. Hladilnice z obrati za konfekcioniranje sadja grade v glavnem proizvodni obrati in kooperative — zadruga, katerih člani so privatni proizvajalci. Ker se proizvodnja sadja nenehno večja, je tudi gradnja hladilnic v Italiji vse hitrejša z vedno bolj izpopolnjeno tehniko in boljšo opremo.

Tudi Francija v tem pogledu ne zaostaja. Po vseh sadjarskih predelih dežele ima razpostavljeno mrežo sadnih postaj, ki so neke vrste kooperative oziroma zadruga,

OHRANITI, PRIPRAVITI IN POSREDOVATI POTROŠNIKOM. TRGOVINA JE ZAINTERESIRANA PREDVSEM ZA TRÉNUTNE KORISTI, MEDTEM KO PROIZVODNE ORGANIZACIJE OBICAJNO NIMAJO MATERIALNIH MOŽNOSTI, DA BI PRI TEM UČINKOVITEJE SODELOVALE.

Sadna postaja je pravzaprav združenje proizvajalcev sadja na določenem sadjarskem okolišju ali področju. V Franciji obstajata dve glavni vrsti sadnih postaj. Prve, ki se imenujejo postaje za kondicioniranje imajo za cilj prebiranje, kalibriranje in embaliranje sadja, ki ga takoj odpremo. Tu ni daljšega zadrževanja zaloga — le nekoliko ur, največ nekaj dni in to v hladilnem prostoru za predhlajenje pred sortiranjem na delovni liniji, ali potem, ko sadje čaka na odpremo. Ta tip sadnih postaj imajo največ v predelih Ronsillon, kjer pridelujejo košičasto sadje (češnje, marelice, breskve) ali jagode in maline, ki morajo dospeti na tržišče kolikor mogoče hitro po obiranju. Ker so ti plodovi zelo občutljivi in se mora izvršiti hlajenje čimprej, so te postaje postavljene kar najbližje proizvodnim centrom.

Te postaje so na splošno manjšega formata (dnevna kapaciteta od 50 — 50 ton omogoča delovanje s približno 2.000 tonami sadja na leto). Njihova hladilna oprema, usmerjena za hlajenje, je na splošno omejena na dva do tri hladilne prostore.

Najbolj razširjen tip sadnih postaj je drugi. Imenuje se »postaja za vskladiščenje«. Te postaje so najbolj razširjene v Franciji. Pri njih je ob hali za kondicioniranje dodan hladilni blok s hladilnimi prostori za daljše vskladiščenje. Postaje stojijo v področjih, kjer prevladuje peč-kato sadje — jabolka in hruške. To so predeli severno od Loire in v rajonih z mešanim sadjem (jabolka in breskve), v dolinah reke Garonne in Rhone. Te postaje so mnogo dražje od prvih, kajti hladilnica je nevažnejši in najbolj drag sestav-

ni del investicij. Hladilnice imajo več tisoč kubičnih metrov prostornine. Obstaja mnenje, ki še v praksi ni dokončno potrjeno, da je minimalna meja rentabilnosti v hladilnih prostorih z okoli 2.500 do 3.000 kubičnih metrov prostornine, ali za približno 20 vagonov.

Glavna naloga sadne postaje je v valorizaciji in realizaciji sadnih pridelkov na tržišču. Člani zadruga — kooperative so lahko le najboljši proizvajalci sadja tistega področja, na katerem zadruga deluje. Ti člani so istočasno tudi dolžni oddati zadrugi vse svoje pridelke. V sadni postaji se sadje vsakega proizvajalca posebej sortira in pakira ter nato na podlagi kvalitete in količine izvrši obračun. Na ta način so proizvajalci stimulirani in zainteresirani za proizvodnjo čim kvalitetnejšega sadja. Sadna postaja — zadruga, nudi svojim članom poleg pomoči za boljšo realizacijo pridelkov tudi strokovno pomoč pri proizvodnji in jih oskrbuje z reprodukcijskim materialom. Zato je velika nesreča za vsakogar, ki je zaradi neizpolnjevanja dolžnosti izključen iz zadruga, saj samostojno ne more pripraviti in realizirati sadja na trgu zaradi vse zahtevnejšega potrošnika.

Kjer je pomanjkanje delovne sile v Franciji večje, njena cena pa višja kot v Italiji, je tudi opremljenost sadnih postaj popolnejša. Ročno delo pri pripravi sadja za trg vse bolj izpodrivajo sodobni stroji za prebiranje, pranje, poliranje, krtačenje, kalibriranje in pakiranje. Transportni trakovi in viličarji s paletami zamenjujejo ročno prenašanje ali prevažanje sadja in embalaže. Zaradi zmanjšanja izgub pri sadju za čuvanje, pa dobivajo večji pomen hladilne komore s kontrolirano atmosfero. V zadnjem času niso več redke komore za pospešeno zorenje, kjer se s povečano temperaturo in višjim procentom kisika doseže užitna zrelost sadja znatno prej kot z naravnim postopkom. Ta postopek ne služi več le za južno sadje, temveč tudi za mnoge sorte hrušk, jabolk in celo paradiznika. Vse do sedaj povedano

povečuje tržno vrednost sadja, s tem pa tudi večje dohodke proizvajalcev. Ker sadna postaja zaradi naraščajoče proizvodnje sadja ne more prodati vseh pridelkov svojih članov na domačem trgu, je primorana nastopati tudi na tržiščih izven meja svoje domovine. Do nedavnega so sadne postaje prodajale svoje sadje v inozemstvo samostojno, zadnje čase se vse bolj uveljavljajo združenja večjega števila zadrug, ki v njihovem imenu nastopajo na evropskem tržišču. Vsaka zadruga, članica združenja, je dolžna dati na razpolago za izvoz dogovorjeno količino pridelkov, ne oziraje se na ceno, ki trenutno vlada na inozemskem trgu. Združenje je pri tem le zastopnik in posrednik, medtem ko je priprava sadja in transport do kupca še vedno stvar zadruge oziroma sadne postaje. Zadruga nosi tudi vso odgovornost za kvaliteto sadja, njega pripravo in pravilen ter pravočasen transport. Za uslugo posredništva računa združenje 2-3 odstotke od prodajne cene, kar služi za stroške poslovanja, vendar se ob koncu leta razdeli morebitni višek med članice. Na izvenevropskem tržišču, kjer je promet s sadjem znatno manjši, nastopajo zadruga še vedno samostojno. Zaradi iz leta v leto naraščajoče proizvodnje je težnja zadrug, kot njihovih združenj za večjim vsakoletnim izvozom. Borba za tržišče na inozemskem trgu pa danes ni več lahka, zato so potrebna vse večja prizadevanja za povečanje kvalitete

sadja, predvsem pa njene priprave za trg. Res je, da je od uspehov izvoza v znatni meri odvisen nadaljnji razvoj sadjarstva, vendar kljub temu ne zapostavljajo domačega trga. Priprava sadja za tržišče je danes že na taki stopnji, da si vsak potrošnik lahko resnično izbere sadje, ki odgovarja njegovim zahtevam. Za nas je posebno poučno dejstvo, da so sadne postaje ali zadruga tam, kjer se sadje pripravlja dokončno za trg in so last proizvajalcev. Trgovina vrši le uslugo že konfekcioniranega sadja s tem, da ga posreduje potrošniku. Tak način dela zagotavlja naenkrat večje dohodke proizvajalcu, na drugi pa nudi potrošnikom kvalitetno pripravljeno sadje po nižjih cenah. Hladilnice v velikih mestih služijo le za občasno shranjevanje sadja, ne pa za dolgotrajno. V tem je prav gotovo velika razlika med našim in njihovim načinom dela. Tudi pri nas se v zadnjem času kažejo težnje po spremembi, saj največje organizacije za proizvodnjo sadja že pripravljajo načrte za ureditev podobnih sadnih postaj, kjer bodo proizvajalci sami pripravili sadje za domače, in če bo potrebno, tudi za inozemsko tržišče. V interesu proizvajalcev sadja pri nas, kot tudi potrošnikov, je, da te načrte s skupnimi prizadevanji čimprej tudi uresničimo.

Zupan — Valenčič

LJUDSKE NAPOVEDI

Kar sušca zeleni, se rado posuši.
Sušca sneg smodi, travnov pa gnoji.

PREGOVORI

Od mladega drevesa vejico še lahko odčesneš,
od starega jo moraš odsekati.

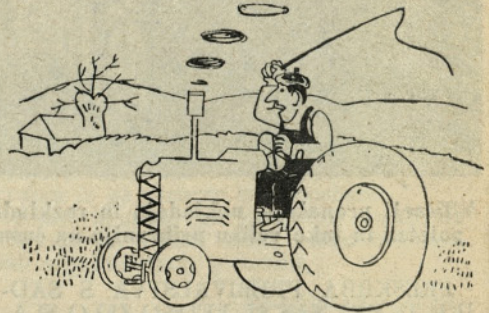
Na sedem let vsaka reč prav pride.

POSETNIKA

TONA PERKO

Tovariš Tona je sodelavec KK in ...
(кооперант)

Kooperant na novem konjičku

Razgovor s kooperanti

Kooperanti okoliša delovne enote Vransko so si z umnim in intenzivnim selekcioniranjem govejih čred pridobili sloves dobrih in naprednih živinorejcev. Med njimi so tudi dobri rejci svinj bele plemenite pasme. Po dolini se je že raznesel glas, da bodo imeli čez štirinajst dni naprodaj svinjke za plemo. Če je med bralci kakšen interesent, naj povpraša na upravi DE Vransko, oni ga bodo napotili k pravi hiši.

Tudi jaz sem se podal na Vransko. Tovariš inženir Beričič Franc mi je v svojem delovnem okolišu svetoval obisk dveh kmetij v Ločici, inženir Vinko Pavlinc pa naju je s VW potegnil prav na dvorišče kooperanta Zupan Ludvika.

Stopili smo po dvorišču navzdol in opazili gospodarja, ki si je kljub komaj prebujajo-

čemu se jutru in mrazu, saj je živo srebro padlo na 12 stopinj Celzija pod ničlo, kar golorok našel delo med vozni pod kozolcem. V pozdrav mi je ponudil samo mezinec z izgovorom, da ima preveč umazane roke. Po kratkem razgovoru smo si ogledali nov hlev, ki je res vreden ogleda. V njem stoji 7 sivek in 5 teličk. Lani je kupil na Primorskem tri krave. Hlev želi napolniti z dobrimi molznicami. Za molžo si je kupil molzni stroj Belje na 4 posode Pravi, da je z njim zelo zadovoljen. Prihrani mu veliko časa in se mu bo pri polnem hlevu kmalu izplačal. Pri pomanjkanju delovne sile je res vsaka minuta dragocena.

Vsako kravo je ocenil posebej: »Poglejte, to sem kupil lani z dvojčkoma! Eden stoji tam v kotu in ga bom priključil k čredi. Ona krava mi kljub

dobri kondiciji ni všeč, želim jo zamenjati, ker ima za intenzivno molžo premalo mleka. Najbolj všeč mi je Sivka. Šest mesecev je že breja in še da dnevno 10 litrov mleka. Lani sem oddal pri še neurejeni čredi 9.670 litrov mleka. Z merjenjem tolščobe v mleku sem zadovoljen. Mlečni kontrolor tovariš Brezovšek je sila natančen pri jemanju vzorcev. In če me vprašate po ceni mleka, bi rekel: Vsak ima raje več kot manj.«

»Vam travniške površine krijejo potrebe?«, povprašam.

»Lanski pridelek sena in otave je bil zelo bogat. Imam 6,5 ha travnikov in na njihvi nekaj lucerne.«

»Poleg živine imamo še hmelj. Okrog 1,20 ha je našega, 30 arov pa ga imamo pod skupno leseno enohektarsko žičnico s sosedom Drovc Ivanko in Pistotnik Stankom. Na motniški strani smo izarali 18-letnega«, je dodala gospodinja Marica.

»Jutri okrog poldne pojdem s traktorjem na licitacijo. Moram ga obdržati, saj lahko z njim opravi razna dela prav takrat, ko je to potrebno. Še tole bi rad povedal. Družba se vedno bolj zaveda, da smo ji kmetje potrebni. Zato nam mora tudi omogočiti čim širši izbor strojev po ugodni ceni in pod ugodnimi pogoji, če hočemo tekmovati s kmetovalci naprednih držav, zadovoljiti domače tržišče in se rešiti uvoza najosnovnejših živil ter povečati izvoz odvečnih pridelkov. Tako bo imel kmet v splošno zadovoljstvo veselje s kmetijo«, je končal prizadevni gospodar in nam ponudil silce domače slivovke.

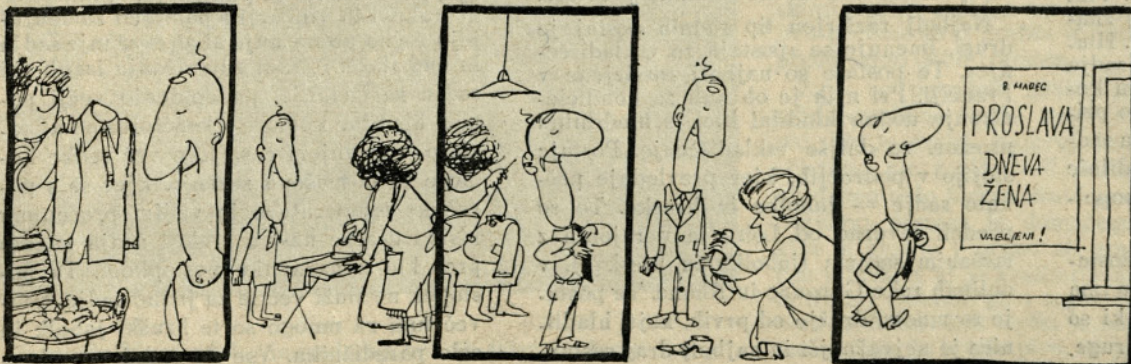
Nad Zupanovo domačijo so Pistotnikovi. Gospodar Stanko nam je povedal: »Štiri krave in tri telice ter dva konja redim s štirimi hektari obdelovalne površine, od katere je še 46 arov hmelja in nekaj poljščin. To pove, da izkoriščam površine maksimalno. Kupil bom kosilnico Reform in takrat prodal enega konja.«

V hlevu ima molzno napravo Alfa-Laval, ki mu je zelo olajšala molžo.

»Lani smo oddali nad 9.000 litrov mleka. Odnose z obratom imamo urejene«, je dodal napreden gospodar.

Dobil sem vtis, da sta oba sosedva rivala pri urejanju gospodarstev in pri dosežkih v živinoreji. Pri plemenitem tekmovanju jima želim obilo uspehov in obojestransko zadovoljstvo.

Lep pozdrav
urednik

Hmeljar

»Hmeljar« izdaja Centralni delavski svet. Ureja uredniški odbor: predsednik: Karel Kač; člani: Plaskan Vlado, Jeriček Zlatko, Janič Vinko in Janše Jože. Urednica strokovne priloge, dipl. ing. Kač Miljeva. Glavni in odgovorni urednik ing. Vybihal Vili. — Uredništvo je na upravi KK Zalec. List izhaja mesečno. Letna naročnina 12 N-dinarjev. Rokopisov ne vračamo. — Tisk in klišej »Celjski tisk« Celje.

STROKOVNA PRILOGA ZA HMELJARSTVO

Zvone Pelikan, dipl. kmet. ing.

Lojze Četina, dipl. kmet. ing.

PREVZEM HMELJA PO VLAGI

Zadnja leta se je že uveljavil prevzem hmelja, pri katerem upoštevamo odstotek vode v njem. Tak prevzem je tudi pravičen. Kajti prej so tisti, ki so imeli bolj vlažen hmelj dobili več na račun tistih, ki so pripeljali pravilno posušen hmelj.

Na zadnjem sestanku Sveta kooperantov pri KK Zalec, so nekateri člani sveta izrazili pomisleke glede umestnosti prevzema hmelja po odstotku vlage, sistema jemanja vzorcev, načina preračunavanja dodatkov ali pa odbitkov za obračun.

Najvažnejši pomislek je bil, da hmeljarji bašejo presuh hmelj, ki se drobi in je zato slabše kvalitete.

V naslednjem sestavku bomo poiskovali te probleme razložiti.

Uzance o prometu s hmeljem, ki veljajo na svetovnem tržišču dovoljujejo največ 11 % vlage. Za nekatere pošiljke, predvsem one, ki potujejo preko ekvatorja, pa le 10 %. Da bi izvoznik, tj. HMEZAD tem pogojem zadostil, mora vsem pošiljkam hmelja ugotoviti odstotek vlage in prevlažen hmelj dosušiti. Dosuševanje pa zahteva dodatne stroške za delo in gorivo. Pred uvedbo prevzema po vlagi, so pri letnem obračunu dosežene cene in stroškov predelave hmelja bila precejšnja postavka plačilo razlike — kala med prevzetim in prodanim hmeljem, ki je v nekaterih letih presegljo 100 milijonov starih dinarjev. Seveda so ta strošek in izdatki za dosuševanje zniževali odkupno ceno hmelja, saj posluje Hmezad kot komisionar, kateremu določa višino marže in stroškov za vsako leto posebej Hmeljarsko poslovno združenje. Torej je več očitke da »pospravi« Hmezad razliko nastalo zaradi bolj suhega hmelja, zadnji 2 leti v svoj žep.

Znižanje teh stroškov, pravično plačilo poštenim hmeljarjem in preprečitev špekulacij s prekomernim vlaženjem hmelja, so bili glavni razlog, da je Hmeljarsko poslovno združenje sprejelo sklep o prevzemu hmelja po vlagi.

Zaradi trditve, da je Hmezad v zadnjih letih prevzemal hmelj slabše kakovosti zaradi tega, ker je bil zdrobljen, smo analizirali prevzem hmelja letnika 1966. Hoteli smo dobiti odgovor, ali je res, da je bolj suh hmelj razvrščen v slabše kakovostne razrede. Odločili smo se, da izračunamo koeficiente kakovosti za hmelja, ki so ga dosegli proizvajalci, ki so pripeljali hmelj z 10—11 % vlage in oni, ki so oddali hmelj z 12—13 % vlage. Vzorcev z 10—11 % vlage je bilo 220, onih z 12 do 13 % vlage pa 770.

Hmelj iz prve skupine tj. z 10—11 % vlage je bil takole razporejen v kakovostne razrede:

I. razred	59.662 kg	39,5 %
II. razred	84.649 kg	56,3 %
III. razred	5.419 kg	3,5 %
IV. razred	1.063 kg	0,7 %
Skupaj	150.793 kg	100,0 %

Za to skupino znaša koeficient kakovosti **0,924**.

Hmelj iz druge skupine, tj. z 12—13 % vlage, pa je bil prevzet takole:

I. razred	114.889 kg	21,6 %
II. razred	379.892 kg	71,5 %
III. razred	32.572 kg	6,1 %
IV. razred	4.318 kg	0,8 %
Skupaj	531.671 kg	100,0 %

Za to skupino znaša koeficient kakovosti **0,898**.

S tem je nedvomno dokazano, da prevzem hmelja po vlagi ne vpliva na poslabšanje kakovosti, saj so dosegli hmeljarji, ki so oddali bolj suh hmelj, občutno boljšo kakovost kot oni, ki so oddali vlažnega.

Strinjamo se, da sistem jemanja vzorcev hmelja za določevanje vlage ni najboljši. Zunanja plast hmelja, ki se pri prevzemu vzame za vzorec, je preveč vplivom vremena in ne predstavlja povprečje za vso blago. To pomeni, da so na slabšem hmeljarji, ki vozijo v slabem vremenu sicer suh hmelj, na boljšem pa oni, ki vozijo v suhem vremenu vlažnejši hmelj. Najpravičneje bi bilo jemanje vzorcev hmelja s sondo. To pa zahteva še eno delovno moč na prevzemnem mestu. Morda bi bila rešitev v tem, da se vzame vzorec iz vsake 5. oziroma 10. bale. Vsekakor bo potrebno o tem do jeseni še razmisliti.

Pri sušenju posušimo hmelj do 6 in še manj odstotkov vode. Zato mora hmelj pred basanjem odvolgniti, da se ne zdrobi. Naravno odvolgnjenje traja — odvisno od vremena — od nekaj do 14 dni. Danes imamo že ovlaževalne naprave, s katerimi umetno v skladišču vlačimo zrak in odvolgnemo hmelj v nekaj urah. No, pa o tem kdaj drugič, danes, bi le na primerih pokazal, kako si lahko vsak sam izračuna, kolikšen bo dodatek ali odbitek na količini, če je vlaga hmelja nižja ali višja od 11 %, kolikor je dovoljena. Če je hmelj bolj suh, se hmeljarju prišteje dodatek, če pa je hmelj bolj vlažen, se odbije odvišna voda. Koliko vode je v hmelju, ugo-

tovijo pri prevzemu s pomočjo vzorcev, ki jih analizirajo s posebnim aparatom.

Vprašanje je, kako izračunamo odstotek zaradi večje ali manjše vlage? Pri tem gre za to, da bolj suhemu ali vlažnemu hmelju dodamo ali odbijemo toliko, da dobimo težo, ki bi jo imel isti hmelj pri 11 % vode. Pri prevlažnem hmelju moramo torej odbiti toliko teže, kolikor ima preveč vode.

Ker imamo različna gledanja na račun izračunavanja, želimo ponovno pojasniti, kateri način je pravilen.

Nepravilno je mnenje tistih, ki smatrajo, da je v primeru, če ima hmelj pri prevzemu vode 14 %, treba odšteti 3 % (11 — 14 = —3 %) predane teže. Prav tako je nepravilno v primeru, če ima hmelj npr. 9 % vode dodati 2 % (11 — 9 = 2 %) predani količini hmelja.

Zakaj to ni pravilno si pogledjmo na primeru:

Hmeljarja A in B sta oddala po 1000 kg hmelja z različno vlago. Hmelj hmeljarja A je imel 9 %, hmelj hmeljarja B pa 14 % vode.

Če ne bi prevzemali po vlagi in če imata oba enako kakovost hmelja, bi za hmelj dobila enako, čeprav je hmeljar A pripeljal več hmelja (brez vode) kot hmeljar B.

Če bi hmeljarju A dodali 2 % zaradi presuhega hmelja, bi dobili:

oddana količina	1.000 kg
+ 2 % od 1.000 kg	20 kg
obračunana količina	1.020 kg

Poglejmo, zakaj tak račun ni pravilen! Hmelj, ki ga je hmeljar pripeljal ima 9 % vode, torej od 1.000 kg je

sušine (hmelja brez vode)	910 kg	91 %
vode	90 kg	9 %
skupaj	1.000 kg	100 %

Hmelj pa sme imeti 11 % vode in 89 % sušine. Če mi hmelj dovlačujemo ali sušimo se spreminja le količina vode, a količina sušine ostane neizpremenjena. Ker smo rekli, da ima lahko hmelj 11 % vode, pomeni, da ima 89 % sušine (popolnoma suhega hmelja). Ker je hmeljar A pripeljal v svojem hmelju 910 kg sušine, hmelj z 11 % vode, na katero hočemo preračunati pa ima 89 % sušine. Zato računamo s sklepnim računom:

910 kg	89 % (100 — 11 %)
x kg	100 %

$$x = \frac{910 \cdot 100}{89} = 1022,5 \text{ kg hmelja}$$

Preverimo, če ima tako preračunana količina hmelja res 11 % vode. Od 1022,5 kg je

sušina (ta se ni spremenila)	910 kg
voda	112,5 kg
skupaj	1022,5 kg

Če je

1022,5 kg	100 %
112,5 kg	x %

$$x = \frac{112,5 \cdot 100}{1022,5} = 11 \%$$

Po prvotnem nepravilnem računu pa imamo od izračunane količine hmelja (ko smo prišteli 2 % teže) 1020 kg:

sušine	910 kg
vode (razlika do 1020 kg)	110 kg
skupaj	1.020 kg

Kakšen bi bil odstotek vlage v tem hmelju?

1020 kg	100 %
110 kg	x %

$$x = \frac{110 \cdot 100}{1020} = 10,8 \%$$

Če bi torej hmelju, ki ga je pripeljal hmeljar A dodali le 20 kg vode, bi hmelj še ne imel dovoljen odstotek vode. Z drugimi besedami pri obračunu po prvem načinu bi dobil **2,5 kg hmelja manj plačane** kot mu pripada.

Nasprotno bi bilo pri hmeljarju B, ki je pripeljal prevlažen hmelj (z analizo smo ugotovili 14 % vode). Po prvem načinu bi znašal odbitek 3 % (14 — 11 %):

oddana količina hmelja	1000 kg
odbitek zaradi vlage — 3 %	— 30 kg
obračunana količina hmelja	970 kg

Ker ima hmelj, ki ga je pripeljal hmeljar B 14 % vode je od pripeljanih 1000 kg hmelja

vode (14 %)	140 kg	14 %
sušine (ostanek do 1000 kg)	860 kg	86 %
skupaj	1000 kg	100 %

Tak hmelj moramo osušiti na 11 % vlage, hmeljarju pa odtegniti preveč pripeljano vodo. Kot smo že ugotovili, ostane med sušenjem količina sušine enaka, zmanjša se le količina vode. Zato izračunamo odtegljaj podobno kot za hmeljarja A:

860 kg sušine	89 % (100 — 11 %)
x kg	100 %

$$x = \frac{860 \cdot 100}{89} = 966,3 \text{ kg hmelja}$$

Pravilno obračunana količina hmelja bi morala znašati 966,3 kg ne pa 970 kg, kot smo dobili po prvem načinu. Poglejmo spet, kakšen bi bil odstotek vlage v hmelju, če bi ga osušili le za 30 kg kot smo izračunali po prvem načinu.

V 970 kg hmelja imamo:

sušine 86 % (100 — 14 %)	860 kg
vode (razlika do 970 kg)	110 kg
skupaj	970 kg

Po odstotnem računu je v hmelju:

970 kg	100 %
110 kg vode	x %

$$x = \frac{110 \cdot 100}{970} = 11,35 \%$$

Če bi torej hmelj osušili le do 970 kg, kot nam kaže prvi način izračunavanja, bi imeli v hmelju še vedno 11,35 % vode. Osušiti ga moramo torej na 966,3 kg, kot smo dobili po drugem načinu, da bomo imeli v njem 11 % vode. Preverimo to! V 966,3 kg hmelja je:

sušine (86 % od 1000 kg)	860 kg
vode (razlika do 966,3 kg)	106,3 kg
skupaj	966,3 kg

Po odstotnem računu je potem:

966,3 kg	100 %
106,3 kg	x %

$$x = \frac{106,3 \cdot 100}{966,3} = 11 \%$$

S tem se želi dokazati, da je edino drugi način preračunavanja hmelja z različno vlago na 11 odstotkov vlage, pravilen. Hmeljarju B, ki je pripeljal prevlažen hmelj (14 % vode), bi po prvem načinu izračunavanja odtegnili 30 kg (1000 — 970 kg), po drugem, za katerega smo ugotovili, da je pravilen pa 33,7 kg (1000 — 966,3 kg). Po prvem načinu bi plačali torej 3,7 kg hmelja več, kot bi hmeljarju pripadalo in to na škodo vseh tistih hmeljarjev, ki so pripeljali pravilno suh hmelj z 11 ali manj odstotki vode. Mislim, da se bo vsak hmeljar strinjal, da mora biti prevzem in obračun hmelja po vlagi pravilen in pravičen za vse hmeljarje.

Da bi olažjali preračunavanje dejanske količine hmelja z nižjo ali višjo vlago na hmelj z 11 % vlage, smo izračunali faktorje, s katerimi moramo pomnožiti dejansko količino hmelja, da dobimo količino hmelja z 11 % vode.

Faktorje, ki so za posamezne odstotke vode v hmelju izračunani v tabeli 1, dobimo tako, da izhajamo iz dejstva, da osta-

ne količina sušine v hmelju nespremenjena, če ga sušimo ali dovlačujemo:

$$(1) \quad S1 = S2$$

kjer pomeni:

S1 = sušina v pripeljanem hmelju kg

S2 = sušina v hmelju z 11 % vode

Če poznamo odstotek vode, je razlika do 100 % odstotek sušine (100 — % vode). Sedaj lahko iz količine pripeljanega hmelja izračunamo količino sušine po odstotnem računu:

$$(2) \quad S1 = \frac{Kd (100 - \% \text{ vode})}{100}$$

kjer je:

Kd = pripeljana količina hmelja kg

Sušine v hmelju z 11 % vode pa je podobno

$$(3) \quad S2 = \frac{Ks (100 - 11)}{100}$$

kjer je:

Ks = preračunana količina hmelja z 11 % vode kg.

Po obrazcu 1 je potem

$$S1 = S2$$

$$\frac{Kd (100 - \% \text{ vode})}{100} = \frac{Ks (100 - 11 \%)}{100} \quad /: 100$$

$$Kd (100 - \% \text{ vode}) = Ks (100 - 11 \%)$$

Iz tega sledi, da je:

$$(4) \quad Ks = Kd \cdot \frac{100 - \% \text{ vode}}{100 - 11} \\ = Kd \cdot \frac{100 - \% \text{ vode}}{89}$$

Pripeljano količino hmelja moramo torej pomnožiti z odstotkom sušin tj. 100 — ugotovljen % vode in deliti z 89.

V našem primeru dobimo preračunano količino hmelja za hmeljarja A:

$$Ks = Kd \cdot \frac{100 - \% \text{ vode}}{89} = \\ = 1000 \text{ kg} \cdot \frac{100 - 9}{89} = 1000 \cdot \frac{91}{89} = \\ = 1000 \text{ kg} \cdot 1,0225 = \mathbf{1022,5 \text{ kg}}$$

Faktor 1,0225, s katerim pomnožimo pripeljano količino hmelja najdemo tudi v tabeli 1 za vlago 9 % (1. vrsta 3. in 4. stolpec).

Isti rezultat za preračunano količino hmelja smo dobili za hmeljarja A tudi pri prej opisanem načinu izračunavanja.

Podobno dobimo za hmeljarja B, ki je pripeljal 1000 kg hmelja s 14 % vlage:

$$1000 \text{ kg} \cdot \frac{100 - 14}{89} = 1000 \text{ kg} \cdot \frac{86}{89} \\ = 1000 \cdot 0,9663 = 966,3 \text{ kg}$$

Enak rezultat smo dobili tudi pri prejšnjem načinu računanja.

Če se poslužujemo faktorja je račun še enostavnejši. V tabeli najdemo pri vlagi 14 % 1. vrsta, 13. in 14. stolpec faktor 0,9663. Pripeljano količino hmelja hmeljarja B (1000 kg) pomnožimo s tem faktorjem in dobimo količino hmelja preračunano na 11 % vlage.

Torej:

$$1000 \text{ kg} \cdot 0,9663 = 966,3 \text{ kg}$$

Z navedenimi primeri smo želeli pokazati in utemeljiti pravičen način preračunavanja hmelja z različno vlago na hmelj z 11 % vlage. S pomočjo priložene tabele pa si lahko zelo preprosto vsak sam izračuna, koliko hmelja bo dobil plačanega, če sta mu že znani dejanska (pripeljana in stehtana) količina hmelja in dejanski odstotek vlage v hmelju, ki ga ugotovimo z analizo.

TABELA 1

Tabela faktorjev za preračunavanje količine hmelja na 11% vlage

% vlage	faktor	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f
8	1,0337	9	1,0225	10	1,0112	11	1,0000	12	0,9888	13	0,9775	14	0,9663	15	0,9551	16	0,9438
8,1	1,0326	9,1	1,0213	10,1	1,0101	11,1	0,9989	12,1	0,9876	13,1	0,9764	14,1	0,9652	15,1	0,9539	16,1	0,9427
8,2	1,0315	9,2	1,0202	10,2	1,0090	11,2	0,9978	12,2	0,9865	13,2	0,9753	14,2	0,9640	15,2	0,9528	16,2	0,9416
8,3	1,0303	9,3	1,0191	10,3	1,0079	11,3	0,9966	12,3	0,9854	13,3	0,9742	14,3	0,9629	15,3	0,9517	16,3	0,9404
8,4	1,0292	9,4	1,0180	10,4	1,0067	11,4	0,9955	12,4	0,9843	13,4	0,9730	14,4	0,9618	15,4	0,9506	16,4	0,9393
8,5	1,0281	9,5	1,0169	10,5	1,0056	11,5	0,9944	12,5	0,9831	13,5	0,9719	14,5	0,9607	15,5	0,9494	16,5	0,9382
8,6	1,0270	9,6	1,0157	10,6	1,0045	11,6	0,9933	12,6	0,9820	13,6	0,9708	14,6	0,9595	15,6	0,9483	16,6	0,9371
8,7	1,0258	9,7	1,0146	10,7	1,0034	11,7	0,9921	12,7	0,9809	13,7	0,9697	14,7	0,9584	15,7	0,9472	16,7	0,9360
8,8	1,0247	9,8	1,0135	10,8	1,0022	11,8	0,9910	12,8	0,9798	13,8	0,9685	14,8	0,9573	15,8	0,9461	16,8	0,9348
8,9	1,0236	9,9	1,0124	10,9	1,0011	11,9	0,9899	12,9	0,9787	13,9	0,9674	14,9	0,9562	15,9	0,9449	16,9	0,9337

Opomba:

1. Faktor služi za preračunavanje dejanske količine hmelja na bazi 11 % vlage in je izračunana po obrazcu

$$f = \frac{100 - \text{ugot. \% v lage}}{89}$$

2. Stehtano količino hmelja korigiramo na naslednji način:

Korigirana količina hmelja = stehtana količina krat faktor.

Dip. inž. Dragica Kralj

Kako vzgajamo nove sorte hmelja

Prve sorte hmelja, ki so se uveljavile, so nastale iz divjega hmelja. Človek je zbiral rastline, ki so mu bile všeč, jih vzgajal in najboljše med njimi razmnoževal. Z odbiro je iz naravne populacije ustvaril novo, umetno izenačeno in tako so nastale **pokrajinske (krajevne) sorte**. Razlike v sortah med pokrajinami so se pokazale zaradi različnih ekoloških pogojev in različne odbire. Vsaka pokrajinska sorta je predstavljala določen tip in postala zaradi zavestne odbire izenačena.

Z nadaljnjo zavestno odbiro pozitivnih — superiornih rastlin, so sorte še izboljšali. Odbrane rastline so klonsko razmnožili. **Klon** je bil podoben krajevni sorti, odlikoval pa se je po boljšem pridelku, ali večji odpornosti proti boleznim, ali pa zgodnejšem oziroma kasnejšem dozorevanju in večji izenačenosti med rastlinami.

Take so znane sorte: »stari

zateški«, »au — ški« — selekcija starega žateškega hmelja, »semšev hmelj« — klonska selekcija auškega hmelja, »spalter«, ki verjetno izvira iz »semševega« hmelja, »würtemberški«, ki je zelo podoben poznemu spaltskemu, »saaz 25«, ki je klonska selekcija zateškega hmelja itd.

Individualna odbira in odbira v masi, so primerne za vzdrževanje sorte. Ne nudijo pa zboljšanje lastnosti preko reakcijske norme, ki jo ima sorta, razen če računamo z mutacijami, le da so redko pozitivne. Ekonomski razvoj zahteva vse večje pridelke, ki niso odvisni samo od izboljšane tehnologije, ampak tudi sorte. Večji pridelok ni pogojen le z večjo težo storžkov, ampak tudi z večjo vsebino smol, kar je aktualno zlasti v novejšem času, ko so začeli izdelovati ekstrakt hmelja.

V svetu so začeli vzgajati nove sorte z metodo križanja ali z umetno povzročenimi mutaci-

jami. Tako so v Angliji vzgojili poleg ostalih sorte brewers gold, bullion in northern brewer, ki so jih sprejele tudi druge države. Te sorte se odlikujejo v primerjavi s pokrajinskimi sortami z večjim odstotkom smol.

Nekatere pokrajine so primorane sprejeti drugo sorto, četudi so s kvaliteto in pridelkom svoje še zadovoljni, ker je domača preveč občutljiva za bolezni, kot je ovenelost (verticillium). Tako v Angliji zamenjujejo sorto fuggles, v Nemčiji pa sorto hallertau.

Metoda križanja za vzgojo novih sort je pri drugih poljščinah izdelana, saj so vse nove sorte že hibridi. V sadjarstvu so večinoma nove ameriške in tudi druge sorte poliploidne. Delo na žlahtnenju hmelja se je kasneje razvilo, je manj raziskano, ker so proizvajalci zaradi visoke cene na trgu bili dolgo zadovoljni z udomačenimi sortami.

V novejšem času je potreba po novih, produktivnejših sortah vse večja, zato je delo na žlahtnenju hmelja tudi napredovalo. Prvotne metode pridobivanja sort s selekcijo so odpovedale zaradi vse večjih in večjih zahtev glede lastnosti, ki jih imajo proizvajalci do nove sorte. Zato so bolj primerni hibridi, ki se po lastnostih bolj približujejo idealni sorti.

Pri nas vzgajamo le eno sorto »savinjski golding« in to že vrsto let. Sorta ima renome na svetovnem trgu, vse manj pa je zadovoljen z njo proizvajalec. Pridelki so slabi in se še slabšajo, delno zaradi degeneracije, delno pa zaradi težav v zvezi z modernizacijo proizvodnje. Težave nastajajo tudi zaradi delovnih konic kot so obiranje in že bi celo kazalo imeti še eno sorto, ki bi dozorevala nekoliko

prej ali pozneje kot »savinjski golding«.

Ze več let težimo za tem, da bi našli ali vzgojili primernejšo sorto, ki bi v primerjavi s savinjskim goldingom imela večji predelek, več smol, enako aromo in odpornost proti peronospori in bi bila primernejša za strojno obiranje.

Z namenom, da bi vzgojili to idealno sorto, smo izpopolnili sortiment, da bi spoznali tuje sorte v naših ekoloških razmerah. Po prvih izkušnjah v teh nekaj let kaže, da bi bila primerna za vzgojo pri nas sorta northern brewer in smo jo vključili v poljski poskus. Ostale sorte, ki imajo nekaj odličnih lastnosti, imajo poleg tega tudi nekaj takih, ki ne odgovarjajo našim zahtevam, zato za vzgojo pri nas niso primerne, so pa odlične kot izvorna plazma za križanje.

Leta 1961—1962 smo s primerno odbiro parentalne generacije uspeli dobiti hibride, ki so imeli boljši pridelek od savinjskega goldinga in občutno več smol. Odpornost proti peronospori je pri teh hibridih podobna ali malo slabša, kot pri savinjskem goldingu. Problematična pa je aroma, ki je pri večini hibridov neprijetna, ameriška, vendar v nekaj primerih še zadovoljiva. Nismo pa dobili primerkov z aromo, podobno savinjskemu goldingu.

Odrani — superiorni hibridi so v triletnem tipalnem in dvoletnem poljskem poskusu dali zadovoljive rezultate. Tako imamo v pripravi za proizvodni poskus dva hibrida 17/126 in 18/135, ki se po lastnostih približujeta idealni sorti.

Kasneje v letu 1963—64 smo želeli vzgojiti križance z ugodnejšo aromo, zato smo uvedli še

druge metode križanj (sukcesivno ali postopno križanje in križanje v sorodstvu — imbriding). Rezultat tega križanja so odbranke, ki imajo ugodno, komercialno aromo in veliko humulona. Tudi pridelek je zadovoljiv, saj imajo odbranke privede in tri letni odbiri dosledno večji pridelek od savinjskega goldinga. Superiorni hibridi imajo maksimalno 4,5 kg zelene hmelja na rastlino, kontrola — savinjski golding pa 2 kg. Humulona imajo maksimalno 16,98 %, Savinjski golding pa 8 %.

1964. do 1966. leta smo vključili novo metodo žlahtnenja in sicer vzgojo polizdelkov, ki vodi predvsem pri rastlinah, ki se vegetativno razmnožujejo, do uspeha v krajšem času.

Osnovna lastnost te metode je, da s pomočjo kemičnih sredstev (npr. kolhicina) zmotimo rastlino pri delitvi celic. Hromosom, ki so nosilci dednih lastnosti, se sicer razdelijo, ne tvori pa se vmesna stena in namestu dveh novih celic ostane ena sama, ki ima podvojeno (ali potrojeno) število hromosomov (namesto 2 n je 4 n). Rastline z dvojno garnituro hromosomov (4 n) so tetraploidne rastline, ki jih želimo vzgojiti. Takšne rastline imajo dvakrat zastopane dedne lastnosti in jih zanesljiveje prenašajo na potomstvo. Dr. Neve je izračunal, da pri križanju poliploidnega hmelja lahko računamo že pri 300 potomcih v familiji, na hibrid z zaželjenimi lastnostmi, dočim pri navadnem — diploidnem križanju — šele pri 16.000 potomcih.

Druga misel, ki nas je vodila, da smo osvojili metodo vzgoje poliploidov za križanje je ta, da spoznamo moške rastline. Moška rastlina pri hmelju je največji problem za žlahtnitelja. Poznamo sicer njene morfolo-

ške lastnosti, ne poznamo pa njene komercialne vrednosti — lastnosti storžkov. Doslej smo spoznavali vrednost moške rastline na podlagi vrednotenja potomstva — s progenim testom. Metoda je dolgotrajna, zahtevna, a sigurna.

Pri nekaterih tetraploidnih nastopi enodomnost. Rastlina oblikuje storže, istočasno pa razvije pelod. Če je kombinacija spolnih hromosomov ugodna, bo takšna rastlina plodna. Z analizo storžka iz vrednotimo moške rastline in jo spoznamo brez dolgotrajnega progenega testa. Tako se hitreje in lažje odločimo za roditeljski par za parentalno generacijo.

Kdaj se bomo odločili za novo vzgojeno sorto in jo priznali.

Da se žlahtnitev odloči in spozna superiorni hibrid mora imeti za to dovolj časa. Metoda poteka takole:

1. leto — križanje in pridobivanje semena;

2. leto — vzgoja sejančkov v rastlinjaku in posajevanje v polje;

3. leto — prva odbira:

— rastline: na morfološki izglede, na odpornost za bolezni, na pridelek;

— storžkov: trgovska ocena na zraščeno storžka, lupulin, aroma, kemična analiza na odstotek humulona;

4. leto — druga odbira — podobna kot prva;

5. leto — tretja odbira — podobna kot prva in druga;

6. leto — klonsko razmnoževanje odbranke z zelenim razmnoževanjem v rastlinjaku;

7. leto — tipalni poljski poskus in nadaljnje vegetativno razmnoževanje odbranke (v tipalnem poskusu je vključenih 10 rastlin vsakega križanca. Vrednotimo vsako posebej.);

8. leto — tipalni poskus in vegetativno razmnoževanje odbranke;

9. leto — poljski poskus v najmanj 6 ponovitvah. V vsaki repetitiji po 10 rastlin;

10. leto — drugo leto opazovanj v poljskem poskusu in razmnoževanje najboljših odbranke;

11. leto — tretje leto opazovanj v poljskem poskusu in razmnoževanje najboljših odbranke;

12. leto — proizvodni poskus odbranke iz poljskega poskusa in prva opazovanja;

13. leto — drugo opazovanje v proizvodnem poskusu;

14. leto — tretje opazovanje v proizvodnem poskusu.

Šele, ko je odbranka prišla skozi vse našteje faze opazovanja, so njene lastnosti znane in jo brez tveganja lahko sprejmemo kot novo sorto. Žlahtnitelj mora ves čas razmnoževati odbranke, da ima na razpolago dovolj sadik za proizvodni poskus.

S tem pač tvega, da bo nekatere razmnožene hibride moral zavreči.

Ko smo potrdili hibrid kot novo sorto, nismo dela zaključili, kajti zahteve so vedno druge, nevarnost novih bolezni je vedno večja in nikoli ne bomo nehali iskati sorte, ki bo še primernejša od one, ki nam je v preteklosti pomenila ideal.

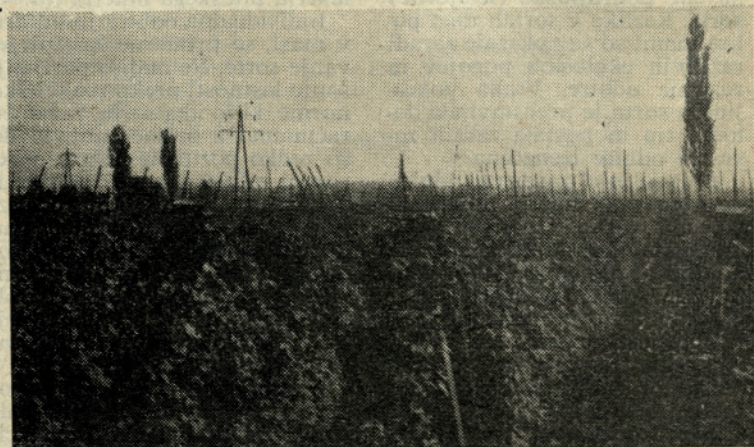
Ing. Tone WAGNER

Ukorenišča in ukoreninjenci

Na seminarju za hmeljarje — tehnologe, agronome in kmetijske tehnike, ki je bil februarja 1966, smo objasnili pomen proizvodnje ukoreninjencev in tudi tehnologijo za ukorenišča. Vsi zainteresirani so bili informirani tudi o okvirnih proizvodnih stroških in rentabilnosti proizvodnje.

Na tej osnovi so se nekatera hmeljarska posestva odločila za proizvodnjo ukoreninjencev. Nekateri so ukorenišče boljše, drugi slabše uredili odvisno od objektivnih in subjektivnih činiteljev. Temu primerni so bili tudi uspehi. Marsikje pa je kljub dokazilnem materialu za uspešno proizvodnjo ukoreninjencev obveljalo sta-

Dobro
oskrbovano
ukorenišče
obraba Radvanje
AK Maribor

ro mnenje, da se to ne splača, da je vsiljeno ipd. V takih primerih je bila proizvodnja ukoreninjencev že vnaprej obsojena na neuspeh, saj so se zanj odločili že z odporom. Žal, da taka stališča niso zelo redka in škodujejo napredku našega hmeljarstva.

Za uspešno in ceneno vzgojo ukoreninjencev je treba predvsem pravilno izbirati zemljišče (lahka propustna zemlja), postaviti enostavno in ceneno oporo (predlog montažne opore) in poskrbeti za najnujnejšo oskrbo, da pridelamo krepke ukoreninjence in tudi nekaj pridelka.

Po podatkih, ki smo jih zbrali, je bilo v letu 1966 v Sloveniji 17 ha ukorenišč. Poleg tega pa so tudi na 13 ha prvoletnika vzgajali ukoreninjence. Ukorenišča so bila velika od 0,25 do 1,80 ha.

Sadili smo od 26. marca do 25. aprila. Vreme je bilo v času sajenja ugodno. Medvrstna razdalja sajenja je bila različna: od 80 do 160 in celo 200 cm, medtem ko je bila razdalja v vrsti 25 oziroma 30 cm. Mnoga ukorenišča so bila tedaj, ko hmelj potrebuje največ skrbi, zanemarjena. Napeljava poganjkov je bila kasna in površna. Nekatera ukorenišča pa je prekril plevel. Pozneje so morali taka ukorenišča okopavati ročno, kar je zahtevalo precej dela. S pravočasno napeljavo poganjkov, blagim osipanjem in kultiviranjem med vrstami, bi se tem nevspešnostim in preobilici dela izognili. Bistvena za uspeh pa je pravilna izbira zemljišča. Zemlja naj bo čimbolj rahla in sipka ter brez stisnjenih plasti, ki ovirajo nemoten razvoj korenin.

Res odlično zemljo za ukorenišče so izbrali na obratu Prebold in na obratu Semenarne v Radljah, ter morda še kje drugje. Poraba mineralnih gnojil je bila različna. Povsod so trosili dušična gnojila, in sicer od 150 do 600 kg/ha. Gnojenje s fosfornimi in kalijevimi gnojili pa je bilo ponekod opuščeno, ne da bi se to opazilo na izgledu rastline.

Tudi proti boleznim in škodljivcem so bila ukorenišča večidel zaščiteni in ni bilo opaziti boleznih ali škodljivcev, ki bi ovirali razvoj rastline. Ponekod pa so pozabili na ukorenišča v času cvetenja. Posledica so bili rjavi, od peronospore oboleli storžki, ki so pokvarili kakovost pridelka.

Dipl. ing.
Wagner
Tone

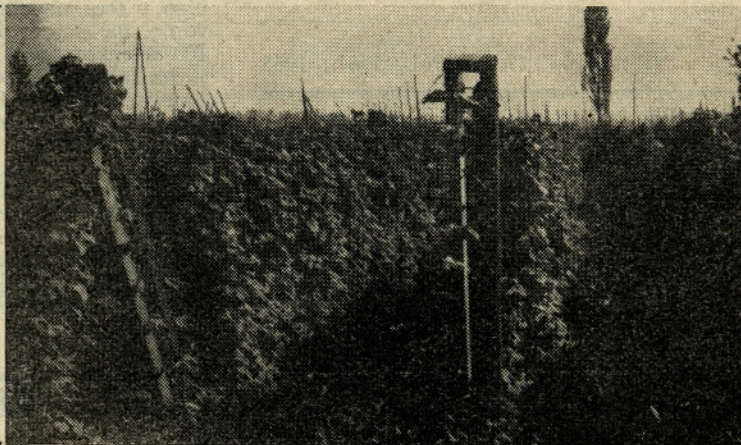
KAJ JE POKAZALA MEHANIČNA ANALIZA HMELJA LETNIKA 1965

Smatramo, da je skrajni čas, da seznamo hmeljarje tudi z rezultati mehanične analize hmelja letnika 1965, saj smo o trgovskih ocenah poročali že v Hmeljarju.

Za mehanično analizo pridelka letnika 1965 smo zbrali vzorce z vseh področij, kjer v SR Sloveniji gojimo hmelj. Analizirali smo 188 vzorcev. Pri tem je bila Savinjska dolina zastopana z 80 isto kot pri trgovskem ocenjevanju, ostala področja pa z 108 vzorci.

Pri mehanični analizi, kot nam je že znano, določamo težo, velikost in zgradbo hmeljnega storžka. Ugotavljamo ali so storžki veliki in teški, kar nam da večji pridelek kot majhni in lahki. Pri analiziranju zgradbe storžka ga razdelimo na lističe, vretence in eventualno seme. V

Montažni
napenjalni drogovi
na koncu vrste
(obrat Radvanje)

Kaj pa količina pridelka? Seveda je bila različna. Čim bolj razvite rastline, večji pridelek. Ponekod je bil pridelek tako majhen, da ga sploh niso obirali, drugod pa je dosegel 400 kg/ha. Leto 1966 je pokazalo, da ni pretirano, če pri dobro oskrbovanem in na primerni zemlji gojenem ukorenišču pričakujemo 300 kg/ha kvalitetnega hmelja. Kvaliteta hmelja ni bila bistveno slabša kot v hmeljiščih.

Kakšna je kvaliteta ukoreninjencev in kolik odstotek je uporabnih, še ne vemo za vsa ukorenišča. Nekateri obrati so že ukoreninjence izorali, drugi pa so počakali in jih bodo takoj po izoravanju presadili na stalno mesto. Zaradi neprimerne zemljišča ali slabe oskrbe ukorenišča, bodo ponekod s proizvodnjo ukoreninjencev razočarani. Kjer pa so se tega dela pravilno lotili, pa bodo pridelali nad 80 % prvovrstnih ukoreninjencev.

Za izoravanje ukoreninjencev smo preizkusili izkopalnik krompirja KUXMANN — SSK.

Na obratu Prebold je bila zemlja rahla, peščena, ukorenišče brez plevela, rastline krepke z mnogo zelene mase. Temu odgovarjajoče je bil razvit tudi koreninski sistem. Ukoreninjenci so bili krepki. S plugom smo vrsto odorali in nato z izkopalnikom izkopali ukoreninjence, ki so se očiščeni od prsti nabirali ob robu pretre-

salne mreže. Širina grebena je bila 40 cm, a globina odoravanja 20 cm. Pri strojnem izoravanju je bilo 8 % ukoreninjencev lahko poškodovanih, a 2 % težko, tako da niso bili uporabni za saditev.

Na drugem ukorenišču je bilo na ilovnato-peščeni zemlji, ki je bila tudi v globini obdelave precej zbita, strojno izoravanje ukoreninjencev manj uspešno. Tu so bili ukoreninjenci slabši, korenine so se razvile le bočno in niso prodrle v zbito plast zemlje. Obdelava je bila slabša. Poleg tega so bile tudi sadike slabše kakovosti, kot v prvem primeru in saditev bolj pozna. Pri izoravanju je bilo precej poškodb. Ugotovili smo 10 % ukoreninjencev z lahki poškodbami, a kar 22 % težko poškodovanih ukoreninjencev, pri katerih so bile glavne korenine odrezane ali stari les začesnen. Tudi izkopavanje ukoreninjencev z lopato, ne more dati na taki zemlji dosti boljši rezultat. In na žalost je bilo več ukorenišč na neprimerne zemlji.

Ko se bomo spomladi odločali na osnovi uspehov ali neuspehov v letu 1966 za ukorenišča ali proti, bodimo pravični. Če nismo posvetili dovolj pozornosti izbiri zemlje in če nismo oskrbovali ukorenišča kot je treba, uspeha ni bilo in ga ni moglo biti. Kjer pa so vse te ukrepe izvedli, so s proizvodnjo ukoreninjencev zadovoljni.

Zgradbo storžka izražamo tudi z določanjem njegove gostote in težkosti. Gostota nam pove, koliko členkov vretenca pride na 10 mm.

Čim večja je gostota vretenca, tem več lističev ima storžek in je, kot pravimo, bolj zbit.

Težkost pa nam izraža težo storžka na enoto dolžine vretenca. Računamo jo tako, da težo 100 storžkov delimo z povprečno dolžino vretenca. Tudi težkost je odvisna od sorte, vremena, predvsem pa zrelosti. Nezrel hmelj ima nižjo težkost. Sestavni del hmelja, ki posebno vpliva na težkost, so lupulinske žleze. Pri nezrelem hmelju še niso napolnjene z lupulinom. Zato je zrel hmelj težji in pridelek pri njem večji.

Da dobimo končno sliko o vseh teh lastnostih jih točkujemo in sicer: odstotek vretenc z 1 do 5, dolžino vretenc z 1 do 10, gostoto z 1 do 10 in težkost z 1 do 5 točkami.

Najprej podajamo povprečje mehanične analize hmelja letnika 1965 za Spodnjo Sa-

vinjsko dolino, v primerjavi s prejšnjimi leti.

	1962	1963	1964	1965
Teža 100 storžkov (g)	11.94	13.28	12.58	13.21
Utežni % vretenc (g)	9.03	9.44	8.72	9.32
Dolžina vretenc (mm)	11.78	13.79	12.59	11.64
Gostota	6.71	6.55	6.64	6.61
Težkost	1.01	0.95	0.99	1.13

TOČKE:

Odstotek vretenc	3.4	2.8	3.9	3.0
Dolžina vretenc	7.1	8.3	7.1	7.0
Gostota	6.5	5.6	6.1	6.0
Težkost	2.7	2.2	2.4	4.0
Skupaj točk:	19.7	18.9	19.5	20.0

Letnik 1965 je bil po skupnem številu točk precej sličen letniku 1962 in 1964. Lahko trdimo, da v skupnem številu točk med letniki ni posebnih razlik. Vidimo pa, da je razlika v teži 100 storžkov letnika 1965 kot v letu 1964 in prav tako utežni odstotek vretenc. Storžki so krajši, zato pa je težkost večja. Gostota je srednja. Po mehanični analizi je bil hmelj letnika 1965 s področja Spodnje Savinjske doline srednje težek, z grobim in kratkim vretencem, veliko težkostjo in srednjo gostoto.

Rezultate po področjih podajamo v tabeli:

V povprečnem skupnem številu točk prednjači področje Dolenjske in Zasavja pred Zgornjo Dravsko dolino in Koroško. Teža 100 storžkov je največja pri vzorcih

z Dravskega in Dravinjskega polja. Vendar niso v tem področju storžki pretežki, če vemo, da je optimalna vrednost za težo 100 storžkov med 14 in 15 g. Teža vretenc je na splošno velika. To ne velja edino za hmelj s področja Dolenjske in Zasavja, ki ima majhen odstotek vretenc. Primerno dolžino vretenc imajo vzorci z Dolenjske in Zasavja, Dravskega in Dravinjskega polja, Zgornje Dravske doline in Koroškega ter iz Zgornje Savinjske doline. Največjo gostoto imajo vzorci s Šentjursko-Šmarskega področja, ker so lahki in kratki. Težkost je največja pri vzorcih z Dolenjske in Zasavja, ter z Dravskega in Dra-

vinjskega polja. Večino lastnosti smo tečkvali. Največ točk je dobil dolensko-zasavski rajon (22.0 točke).

Če primerjamo posamezne rajone med seboj zlasti z glavnim in tradicionalnim rajonom Spodnje Savinjsko dolino, lahko zaključimo, da se v letu 1965 po mehanični analizi hmelja med seboj mnogo ne razlikujejo. Dobre rezultate kažejo posebno vzorci z Dolenjske in Zasavja, Zgornje Dravske doline in Koroškega ter Dravskega in Dravinjskega polja, ki so enakovredni vzorcem Spodnje Savinjske doline.

Mehanična analiza letnika 1965

Področje	Teža 100 v g storžkov	Utežni % vretenc	Dolžina vretenc mm	Točke						
				Gostota	Težkost	% vretenc	dolžina vretenc	gostota	težkost	skupaj
1. Dolenjska in Zasavje	14.13	8.78	12.13	6.61	1.16	4.0	8.0	6.0	4.0	22.0
2. Dravsko in Dravinjsko polje	15.11	9.32	12.97	6.40	1.16	2.0	8.0	5.0	4.0	20.0
3. Zgornja dravska dolina in Koroška	14.69	9.03	12.68	6.45	1.15	3.0	8.0	5.0	4.0	20.0
4. Šentjursko — Šmarsko	12.59	9.64	11.09	6.71	1.13	2.0	7.0	6.0	4.0	19.0
5. Celjsko — Vojniško	12.90	9.36	11.72	6.48	1.09	3.0	7.0	5.0	4.0	19.0
6. Soštanjsko — Velenjsko	13.50	9.28	11.71	6.48	1.15	3.0	7.0	5.0	4.0	19.0
7. Zgornje — Savinjsko	13.28	9.58	12.24	6.43	1.08	2.0	8.0	5.0	3.0	18.0
8. Spodnje — Savinjsko	13.21	9.32	11.64	6.61	1.13	3.0	7.0	6.0	4.0	20.0
Povprečje SR Slovenija	13.59	9.30	11.93	6.55	1.13	3.0	7.0	6.0	4.0	20.0

Ing. Tone Wagner

Kemična vrednost hmelja letnika 1965 in 1966

Kemična sestava hmeljnega storžka nam pove o pravi vrednosti hmelja za pivovarništvo. Savinjski golding je po sestavi in količini aktivnih substanc (mehkih grenčičnih smol) v svetu dobro poznan. Karakteristično zanj je zlasti ozko razmerje med humulonom in lupulonom, ki mu še vedno daje prednost med sortami, čeprav se zlasti v zadnjem času pojavljajo nove sorte, ki ga sicer po kemični vrednosti prekašajo.

Kemična vrednost hmelja je sortna značilnost, ki pa zaradi vpliva okolja niha v določenih mejah. Poznano je, da ima na količino smol, zlasti na humulon, izrazit vpliv vreme v času storžkanja. Hladno in oblačno vreme zmanjšuje količino smol. Tudi preobilno gnojenje z dušičnimi gnojili vpliva negativno na količino humulona, ker ovira zorenje. Negativni vpliv gnojenja z dušičnimi gnojili se pokaže zlasti v vlažnih in hladnih poletjih.

V letih 1965 in 1966 smo zbrali vzorce z vseh hmeljarskih področij Slovenije. Povprečna kemična vrednost hmelja v SRS je naslednja:

	1965	1966
skupina smol %	13,97	15,58
mehkih smol %	12,50	14,40
humulona %	6,36	6,67
lupulona %	6,14	7,73
trdih smol %	1,47	1,18
grenčična vrednost	7,30	7,53
antiseptična vrednost	8,39	9,25

Posebno v letu 1965 je bila kemična vrednost hmelja nizka. V avgustu smo imeli izrazito vlažno in hladno vreme, ki je oviralo tvorbo grenčičnih smol. Skup-

nih smol je bilo le 13,97 %, in tudi količina mehkih smol je bila majhna. Tudi s količino humulona nismo bili zadovoljni, saj ga je bilo le 6,36 %.

V letu 1966 smo imeli več grenčičnih smol, hmelj je imel večjo kemično vrednost kot v letu 1965. Bolj se je približal večletnemu povprečju. Skupnih smol je bilo 15,58 %, humulona je bilo 6,67 %, a lupulona 7,73 %. Povprečna temperatura v avgustu je bila za 1°C višja kot leta 1965 in tudi ni primanjkovalo padavin, kar je pozitivno vplivalo na tvorbo grenčičnih smol.

Kakšna je bila kemična sestava hmelja v letih 1965 in 1966 v poedinah hmeljarskih rajonih Slovenije, prikazujemo v tabeli. Iz nje vidimo, da je v kemični sestavi hmelja večja razlika med leti, kot pa med posameznimi proizvodnimi področji.

KEMIČNA SESTAVA HMELJA LETNIKA 1965 in 1966

Področje	Skupne smole		Mehke smole		Humulon		Lupulon		Trde smole		Grenč. v.		Antisep. v.	
	1965	1966	1965	1966	1965	1966	1965	1966	1965	1966	1965	1966	1965	1966
1. Dolenjska in Zasavje	13,91	15,01	12,44	14,05	6,59	6,65	5,84	7,40	1,47	0,96	7,24	7,47	8,54	9,12
2. Dravsko in Dravinj. polje	13,64	14,75	12,36	13,81	6,23	5,81	6,14	8,00	1,28	0,94	6,91	6,96	8,27	8,48
3. Zg. Dravska dolina in Koroško	14,17	15,77	12,99	14,65	6,53	5,93	6,46	8,72	1,17	1,13	7,14	6,90	8,56	8,84
4. Šentjursko-šmarsko	13,46	14,37	12,19	13,36	6,25	6,26	5,94	7,09	1,26	1,01	6,91	7,05	8,23	8,63
5. Celjsko-vojniško	13,60	16,09	12,07	15,08	6,11	7,20	5,96	7,88	1,53	1,01	6,77	8,07	8,10	9,82
6. Šoštanjško-velenjsko	14,30	15,45	12,71	14,24	6,54	6,44	6,16	7,80	1,59	1,21	7,22	7,30	8,69	9,04
7. Zgornje Savinjsko	14,01	16,15	12,42	14,84	6,19	6,91	6,22	7,93	1,57	1,30	6,88	7,79	8,27	9,56
8. Spodnje Savinjsko	14,20	15,78	12,60	14,51	6,42	6,90	6,21	7,61	1,59	1,27	7,10	7,76	8,46	9,44
Povprečje	13,97	15,58	12,50	14,40	6,36	6,67	6,14	7,73	1,47	1,18	7,30	7,53	8,39	9,25

Miljeva Kač

PRI ŠKROPLJENJU PROTI PERONOSPORI ŠE VEDNO DELAMO NAPAKE

Čeprav prištevamo škropljenje proti peronospori v hmeljiščih med stalne agrotehnične ukrepe, je leto 1966 pokazalo, da nam v neugodnih pogojih še vedno tu in tam spodrsne. Z varstveno službo hmeljišč proti peronospori popolnoma uspešno le v letih, ki so za razvoj nevarne bolezni manj ugodna. Tedaj smo prepričani, da je popolnoma zeleno blago izključno naša zasluga, toda spodrsnja v neugodnih letih nas kaj hitro poduče, da je v varstveni službi treba še marsikaj izboljšati. Res je, da so napake redke. Tudi kritično oko ne more ugotoviti škode zaradi peronospore, ki bi jo bilo moč izražati v procentih, ampak se poslužujemo le promil. Redka so hmeljarska področja tudi v bolj razvitih deželah, kjer bi bil izpad zaradi bolezni tako minimalen kot pri nas. Res pa je tudi, da povprečje, čeprav je še tako tolažilno za hmeljarja, v katerega hmeljišču se je bolezen ugneznila, ne pomeni mnogo. Za njega je bilanca negativna, pa čeprav je na splošno uspeh nadpovprečen.

Hmeljišča, kjer bi peronospora kvaliteto uničila pridelek, so res redka in jih v zadnjih letih takorekoč ni najti. Lahko bi pa našli nekaj odstotkov nasadov, kjer smo sicer v splošnem ohranili zdrav hmelj, kjer pa so marsikateri vrh ali celo rastline, zlasti zgodnje sorte in včasih cele vrste, precej rjave. Pa tudi dejstvo, da smo sicer ohranili zdrav hmelj, porabili pa zato 6 ali 7 škropljenj, čeprav bi zadostovala 4 dobro in pravočasno opravljena, ni prav nič razveseljivo. In lansko leto je bilo takih nasadov kar precej.

V težnji, da bomo odstotek rjavega hmelja tudi v letih, ki so za razvoj peronospore zelo ugodna, še precej zmanjšali, da bodo vsi vrhovi hmelja zeleni, zato pa uporabili res minimalno število škropljenj, analizirajmo najpogostejše napake in vse storimo, da se v bodoče ne bodo ponavljale. Ne samo v letu 1967, ko nam je še lansko živo pred očmi, ampak tudi tedaj, ko bo zaradi zaporednih sušnih obdobij, spomin na peronosporna leta že obledel.

Glavna napaka je, da začnemo škropiti prepozno in prepovršno in da končujemo prepozno in prenatalno. Res je, da je naša sorta v primeri z ostalimi precej odpornejša. Posebno odporno je listje, pa tudi sicer so pomladne infekcije na panogah manj številne, kot pri ostalih sortah.

Primerjajte samo northern brewer z goldigom (članek prof. Dolinarjeve).

Vendar je intenziviranje proizvodnje, izdatnejše gnojenje zlasti z mineralnimi gnojili in zmanjšana natančnost pri pomladanskih delih, pripeljala do tega, da se pojavljajo kuštravci pogosteje in v večjem obsegu v maju in juniju v naših hmeljiščih. Če bi bila sorta količkaj bolj občutljiva za pomladansko infekcijo, potem bi v naših podnebnih pogojih in našem škroplnem programu večina rastlin že spomladi propadla ali pa vsaj toliko oslabela, da ne bi mogli računati več z normalnim pridelkom. Res je, da na lahkih zemljah, posebno v kooperacijski proizvodnji, še vedno lahko shodimo brez spomladanskega škropljenja. Nikakor pa ne kaže opuščati škropljenja pred napeljavo in tik po njej v hmeljiščih na težjih zemljah in družb. sektorju. Če so pogoji za razvoj peronospore zares ugodni, tako vremensko kot krajevno, potem je treba v takih letih in v takih hmeljiščih škropiti hmelj vsakih 8—10 dni od časa, ko so mladice dosegle 20—30 cm dolžine, pa do prve dekadne junija.

Pred leti, ko smo hmeljarji obdelovali hmeljišča večidel z domačo delovno silo, vedno isto in dobro poučeno, natančno in vestno, smo brez večjega tveganja lahko pustili hmelj nepoškropljen prav do cvetenja. Skrbi s kuštravci smo pravzaprav poznali le v nasadih z visoko podtalnico, to se pravi le v hmeljiščih, ki za razvoj hmelja niso tako prikladna. Naj nas to ne zavaja. Spremenjene okoliščine, to je velike površine, krepko gnojenje z mineralnimi gnojili in stalno menjajoča se delovna sila, razen tega pa je primanjkuje in je draga, nas silijo k temu, da uvajamo spomlad. škropljenja tudi pri savinjskem goldingu. Zaenkrat bi morali škropiti spomladi hmeljišča povprečno dvakrat, s tem, da na lahkih tleh v kooperacijski proizvodnji lahko tudi tu in tam škropljenje spomladi opustimo, na težkih tleh in pri nekoliko površno opravljenih delih pri čiščenju, pa število škropljenj zgotavimo. Neobhodno pa bomo morali število škropljenj zgotoviti, čim bomo uvedli sorto, ki bo občutljivejša za peronosporo na listju in na mladih poganjkih. To so nam pokazali poizkusi s splošnim in zgoščenim škroplnim programom na goldingu in northern brewerju.

V spomladanskih časovnih stiskah se seveda pogosto zgodi, da škropljenje opuštimo, zlasti ker ne sodi med tista, katerih uspehe bi takoj opazili. Mehanizacija na hmeljarskem področju je iz leta v leto popolnejša in pri količkaj flobri organizaciji dela pomladanska škropljenja ne morejo biti problematična. Z modernimi stroji jih opravimo hitro in ceneno. V panoge ni treba škropiti vsako leto, vendar v količkaj bolj deževnem letu tudi tega škropljenja ne kaže opuščati. Neznatno povečanje pridelka nam že povrne stroške. In če so spodnje panoge obložene, je škropljenje v začetku junija več kot povrnjeno.

Največje napake pa, ki se nam najbolj maščujejo, še vedno delamo pri škropljenju v cvet. Že neštetokrat smo ugotovili, da mora biti to škropljenje opravljeno izredno kvalitetno in da mora pravočasno zadeti prav vse poganjke in vse cvetke. Pogosto se nam še dogaja, posebno v letih, kjer zaradi sušnega vremena v času cvetenja ne predvidevamo velikega pojava peronospore, da skušamo pri škropljenju v cvet prihraniti pri izdatkih. Res, škropljenje v cvet je najdražje! In res je tudi, da bi v sušnih letih zadostovalo, če enkrat pošteno poškopimo hmelj, posebno če smo škropljenje organizirali tako, da prvič škropimo vsako drugo vrsto, nekaj dni za tem pa tiste vrste, ki smo jih pri prvem škropljenju v cvet izpustili. Vendar v času cvetenja ne more nihče z gotovostjo napovedati, kakšno bo vreme, ko se bodo storžki razvijali. V sušnem vremenu velja enkratno škropljenje, v deževnem pa nikakor ne zadostuje. Pri škropljenju v cvet moramo temeljito zadeti spodnje in zgornje cvetove, če želimo očuvati do obiranja zdrav pridelek. S traktorskimi škroplilnicami domače proizvodnje ali pa Rosenbauer, ki smo jih do sedaj uporabljali v hmeljiščih, je to mogoče izpeljati le, če škropimo vsako vrsto dvakrat, če presežemo s škroplnim oblakom streho žičnice za 2 m in če računamo za enkratno škropljenje normalno količino škropiva 2.500—3.000 litrov vode na ha. Res je, da posebno tedaj, ko v času cvetenja dežuje, lahko škropimo najprej vsako drugo vrsto tako, da so v najkrajšem času vsa hmeljišča vsaj delno poškopljena, nato pa takoj »popravimo« še neškropljene vrste, vendar je potrebno v takem primeru iti v vsako hmeljišče 4-krat, 2-krat za prvo in 2-krat za drugo škropljenje v

cvet. Mogoče se nam bo v kakem letu res posrečilo, da bomo eno škropljenje preskočili. Navdušeni nad uspehom hitro izračunamo, koliko smo prihranili. Pozabimo pa, da tvegamo zaradi tega v deževnem letu, da nam vdere peronospora v tista hmeljišča, ki rastejo v neugodnejših ekoloških pogojih in da s popravljanjem zamujenih škropljenj v takih letih izdamo več denarja, kot smo ga v sušnih prihranili.

Škoda pa ni samo v tem, da so v deževnejših letih površno škropljeni vrhovi rjavi, da je prebiranje takega hmelja, zlasti pri strojnem obiranju, še posebno mučno, da je tudi količinski izpad občuten ne samo kvalitetno, ampak zlasti v tem, da s prepoznim škropljenjem hmelja, ko so storžki že precej razviti, posebno, če smo škropili s prevelikim pritiskom, poškodujemo nedozorel hmelj in ga zato pri prevzemu oddamo najmanj za en razred nižje. Sodbe o tem, zakaj ni blago lepe zelene barve kot bi moralo biti, so zelo različne že po prizadetosti. Nekateri krive vreme, drugi škropivo, tretji rdečega pajka, četrti slabo sušenje. Le malo je takih, ki bi se spomnili, da so sicer s pravim škropivom in v ustrezno koncentracijo škropili, toda žal v času, ko je storžek za vsako najmanjšo spremembo izredno občutljiv.

Se eno napako moramo pograjati. Ko gremo drugič škropiti v cvet, bi se morali zavedati, da je to v normalnih letih, ali da bi vsaj moralo biti zadnje škropljenje hmelja. Če naj bo to zadnje škropljenje, moramo ugotoviti ali poleg peronospore ne ogroža nasadov še kak drug škodljivec, da bomo z istim škropljenjem zadeli tudi njega. Tako se je letos na mnogih krajih zgodilo, da so se odločili včasih celo prezgodaj za drugo škropljenje v cvet, pa niso ugotovili, kako je s populacijo rdečega pajka v nasadu. Škropili so proti peronospori, čez nekaj dni pa ugotovili, da je na hmelju mnogo sadne pršice in preostalo ni nič drugega, kot še enkrat škropiti. Če izračunamo, da je škropivo navadno šele 50 % izdatkov škropljenja, potem je jasno, da je tak škroplilni program neekonomski, tudi če ne upoštevamo tega, da brez potrebe ponovno gazimo zemljo in jemljemo mehanizacijo za ostala dela, ki bi jih morali v tem času neobhodno v nasadih izvršiti in tudi slabše uspešno, ker se je pršica že preveč razmnožila. Takrat ko hmelj cvete, ne bo odveč, če bomo vsak dan hmeljišča skrbno opazovali in bomo pozorni tudi na malenkosti.

So pa leta, v katerih je že po cvetenju toliko dežja, da se upravičeno bojimo, da

smo izprali škropivo kljub natančnemu delu in takrat seveda ne kaže drugega kot gornje panoge še enkrat poškopiti proti peronospori. To delo zelo redko opravimo tako kot je potrebno. Največkrat jemljemo preveliko koncentracijo škropiva ali pa škropiva s prekratnim rezidualnim delovanjem. Bolj ekonomično je, zlasti v primeru, ko nasada ne bo mogoče obrati v 10 dneh, da vzamemo sredstva z daljšim delovanjem, pač pa v nižji koncentraciji. Na primer cuprablau ali bakreno apno 50 v koncentraciji 0,3 %. V nobenem primeru ne škropimo v storžke ampak naravnost nad hmelj, tako da padajo kapljice škropiva nazaj brez pritiska na gornje panoge. Poraba škropiva je tudi manjša kot pri škropljenju v cvet. In kar je najvažnejše, za to škropljenje se odločimo res le tedaj, če je neobhodno potrebno. Zelo redka so leta, v katerih z natančnim škropljenjem v cvet ne bi mogli garantirati za zelen pridelek brez tega zadnjega škropljenja storžke. Na koncu pa še majhna opomba: mnogo hmeljarjev, pa tudi precej šolanih strokovnjakov, ne loči poškodbe od peronospore od drugih poškodb (vetrna rja, poškodbe od škropiva, prosene vešče itd.). Tako se zgodi na terenu mnogo nerodnosti. Vsi tisti, ki dajete izjave o poškodbah, se prej dobro poučite o njih.

Prof. Marta Dolinar

Občutljivost sorte northern brewer proti peronospori

Od tujih sort, ki rastejo v sortnem nasadu Inštituta za hmeljarstvo, je pokazala tudi za nas zanimive lastnosti sorta northern brewer. Spada v skupino goldingovih zvrsti in je nastala v letu 1934 s križanjem canterbury goldinga s cvetnim prahom sejančka brevers golda. Zanimiva je zaradi velike množine lupulina, ki je dobro zaprt v storžkih. Njena druga dobra lastnost pa je, da je zgodnja. Znano pa je, da je proti peronospori občutljiva.

Ker je northern brewer tudi za nas obetajoča sorta, smo hoteli ugotoviti, kako je z njeno občutljivostjo proti peronospori in kako in v kolikor bi morali spremeniti naš dosedanji škroplilni načrt, ki je prilagojen savinjskemu goldingu. Naš namen je določiti, katere razvojne faze so posebno občutljive za peronosporo in ali bi bilo potrebno število škropljenj proti peronospori pri sorti northern brewer povečati in v katerem času.

Poizkus smo postavili v Kotljah, v hmeljišču, ki je zasejano s sortama northern brewer in savinjski golding po blok metodi v 4 ponavljanjih. Velikost parcelic je bila 100 m². Izbrali smo tri kombinacije:

1. škropljenje po napovedi
2. škropljenje vsakih 10 dni
3. kontrola

Prvo kombinacijo smo škropili 6krat: 27. IV., 16. V., 16. VI.,

27. VI., 20. VII., 11. VIII., in drugo kombinacijo 11 krat: 27. IV., 6. V., 16. V., 27. V., 6. VI., 16. VI., 27. VI., 8. VII., 20. VII., 30. VII., 11. VIII. Do cvetenja smo pri obeh kombinacijah škropili z organskim fungicidom — orthocidom v 0,25 % koncentraciji, od cvetenja dalje pa s cuprablauom v koncentraciji od 0,5—0,3 %. Škropili smo s traktorsko škroplilnico Rosenbauer.

27. aprila smo ugotavljali število primarnih kuštravcev, to se pravi kuštravcev, ki se pojavijo zgolj spomladi — lahko tudi pred rezjo — navadno pa po rezi in niso nastali kot posledica okužbe s poletnimi trosi. Bilo jih je zelo malo. Pri sorti northern brewer smo našli na 66 rastlinah 3, na savinjskem goldingu pa nobenega.

Po škropljenju smo poiskovali prvi čocenili 13. maja. Število kuštravcev je nekoliko narastlo, vendar ni bilo bistvenih razlik med sortama, niti različnim načinom škropljenja in kontrolo. Drugo ocenjevanje 30. maja je pokazalo nekoliko več kuštravcev na kontrolnih parcelah. Naslednje dni je število kuštravcev močno naraslo. Dne 6. junija smo poskus ponovno ocenili ter ugotovili precejšnje razlike: na neškropljenih parcelah sorte northern brewer je bilo 77 kuštravcev na 40 rastlin, na savinjske mgoldingu pa smo našli samo 13 kuštravcev na 40 rastlin. Upoštevali smo vse kuštravce na vodilnih in stranskih

panogah. Vsi so nastali iz poletnih trosov. Na parcelah z zgoščenim škropljenjem je bilo število kuštravcev znatno manjše: pri sorti northern brewer sta bila samo dva na 40 rastlin, na savinjskem goldingu pa nobeden. Pri kombinaciji, kjer smo škropili po napovedi, je bilo pri sorti northern brewer 16, na savinjskem goldingu pa 4 kuštravci na 40 rastlinah.

Navedeni podatki nam kažejo, da je sorta northern brewer

na spomladansko okužbo s peronosporo precej občutljivejša od savinjskega goldinga. Dne 16. junija smo ocenjevali okužbo na listih in 20. avgusta pa okužbo na storžkih. Odločili smo se, da bomo okužbo izrazili na način, ki bi nam omogočil matematično primerjati med seboj različne raznih kombinacij. Okužbo smo izrazili s P, ki nam pove, koliki del vse površine lista oziroma storžka je uničila bolezen.

Sorta		P	P
		na listih	na storžkih
northern brewer	škropljenje po napovedi	2,7 %	2,1 %
	škropljenje vsakih 10 dni	0,02 %	1,9 %
	kontrola	8,1 %	2,6 %
golding savinjski	škropljenje po napovedi	1,7 %	20,2 %
	škropljenje vsakih 10 dni	0,0 %	2,3 %
	kontrola	2,7 %	27,3 %

Iz tabele je razvidno, da so listi pri sorti northern brewer na okužbo s peronosporo občutljivejši od savinjskega goldinga. Opaziti je tudi razliko med posameznimi kombinacijami.

Zanimivi so podatki, ki smo jih dobili pri ocenjevanju peronospore na storžkih. Poskus smo ocenili precej pozno in ugotovili, da je sorta northern brewer odpornejša proti peronospori na storžkih, kakor tudi proti drugim poškodbam. Na goldingu smo opazili poškodbe kakršne smo našli tudi pri koncu obiranja v nekaterih hmeljiščih Savinjske doline. Te poškodbe so nastale zaradi prepoznega škropljenja. Zadnjičkrat smo poskus škropili dne 11. avgusta. Storžki so že dozo-

revali in so postali občutljivi. Tega pojava pri sorti northern brewer nismo opazili. Vzorca hmelja so bili še ob koncu obiranja izredno lepi.

Na podlagi enoletnega opazovanja lahko zaključimo naslednje: Sorta northern brewer je občutljivejša od savinjskega goldinga za spomladansko okužbo s peronosporo. Pojav sekundarnih kuštravcev in okužbo na listih lahko omejimo z zgoščenim škropljenjem v tem času. Namesto dosedanjih dveh, bi v tem času morali northern brewer škropiti petkrat. Storžki northern brewerja pa so proti peronospori izredno odporni. Prav tako ne kažejo občutljivosti proti mehničnim poškodbam.